

Πράσινη Ανάπτυξη

ΟΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΜΑΣ

ΜΑΡΤΙΟΣ 2009 | ΚΕΙΜΕΝΟ ΔΙΑΛΟΓΟΥ

Ανάπτυξη για τον άνθρωπο
βασισμένη στην πράσινη οικονομία

Περιεχόμενα

6 Προίμιο

11 Κεφάλαιο 1 | Η κατάσταση σήμερα

12 Η διεθνής και η ελληνική πραγματικότητα

- Η παγκόσμια κρίση
- Η μεγάλη πρόκληση της κλιματικής αλλαγής
- Οι μεγάλες αλήθειες για την Ελλάδα

18 Το νέο αναπτυξιακό πρότυπο

20 Η ανάγκη για ολοκληρωμένες λύσεις

22 Οι τρεις μεγάλες προγραμματικές προτεραιότητες

27 Κεφάλαιο 2 | Τρεις μεγάλες προτεραιότητες

28 Κλίμα και ενέργεια – Οι προτάσεις μας

- ΑΠΕ
- Εξοικονόμηση
- Συμπαρογωγή
- Υπόλοιποι ενεργειακοί τομείς

34 Αναδιάρθρωση στους παραγωγικούς τομείς

Οι προτάσεις μας

- Γεωργία
- Αλιεία
- Τουρισμός
- Πολιτισμός
- Πράσινη επιχειρηματικότητα – Μεταποίηση και τριτογενής τομέας

- 43** Οικονομία στους φυσικούς πόρους και πράσινες υποδομές – Οι προτάσεις μας
- Νερά
 - Προστατευόμενες περιοχές
 - Δάση
 - Απορρίμματα
 - Μεταφορές – Ακτοπλοΐα
 - Δομημένο περιβάλλον
- 57** **Κεφάλαιο 3 | Πολιτικές και εργαλεία**
- 58** Οι πολιτικές και τα οικονομικά εργαλεία για τη μετάβαση στο πράσινο αναπτυξιακό πρότυπο
Οι προτάσεις μας
- Αναδιανομή
 - Περιβαλλοντικές πολιτικές και οικονομικά εργαλεία
- 64** Το ΕΣΠΑ ως βασικό εργαλείο ανάπτυξης
- 67** Νέα θεσμική οργάνωση και αποκεντρωμένος τρόπος παραγωγής, διαχείρισης, χρήσης και προστασίας των φυσικών πόρων – Οι προτάσεις μας
- 71** Κινητοποίηση του κόσμου. Το κοινωνικό μας κεφάλαιο για να πετύχουμε την στροφή στο πράσινο αναπτυξιακό πρότυπο – Οι προτάσεις μας
- 75** **Κεφάλαιο 4 | Η ευθύνη μας**
- 76** Καλύτερες επιλογές από κράτος, επιχειρήσεις, πολίτες
- 78** Το κόστος της μη δράσης

Προοίμιο

1. Σήμερα, περισσότερο από ποτέ, οφείλουμε να υιοθετήσουμε ένα νέο πρότυπο ανάπτυξης για τη χώρα. Ένα πρότυπο ανάπτυξης που υπηρετεί τον άνθρωπο και τις πραγματικές του ανάγκες. Εμείς στο Πανελλήνιο Σοσιαλιστικό Κίνημα, θέτουμε ως πρώτη προτεραιότητα, αλλά και υποχρέωσή μας να οδηγήσουμε τη χώρα με ασφάλεια μέσα από τις προκλήσεις του 21ου αιώνα και να εξασφαλίσουμε σε κάθε Έλληνα και Ελληνίδα καλύτερες συνθήκες ζωής και δημιουργίας.
2. Σήμερα, που η ελεύθερη αγορά έχει δείξει τα όριά της, οφείλουμε να υιοθετήσουμε ένα πρότυπο ανάπτυξης, το οποίο θα ανασυγκροτεί την παραγωγική βάση της χώρας, θα δημιουργεί και θα κατανέμει δίκαια τον πλούτο, προστατεύοντας το περιβάλλον και τις συνθήκες διαβίωσής μας. Ένα πρότυπο, που θα δημιουργήσει υψηλής ποιότητας θέσεις εργασίας.
3. Το ανθρώπινο δυναμικό και ο φυσικός μας πλούτος είναι τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της πατρίδας μας. Η στήριξη και η επένδυση σε αυτά είναι το θεμέλιο της αναπτυξιακής μας επιλογής. Επιλέγουμε ένα αναπτυξιακό πρότυπο που εκφράζει τις ιδέες και τα ιδανικά μας, που δίνει λύσεις, οι οποίες απαλύνουν τα άγχη και τις έγνοιές μας για το σήμερα και που μας δίνει προοπτική για το αύριο.
4. Στις συνθήκες μιας εξελισσόμενης κοινωνικής και οικονομικής κρίσης, κατανοούμε ότι ο τύπος της ανάπτυξης που υιοθετήσαμε ως κοινωνία, προκαλεί τεράστιο κοινωνικό και περιβαλλοντικό κόστος, βαθιάίνει τις παλιές και δημιουργεί νέες περιφερειακές και κοινωνικές ανισότητες, προκαλεί τεράστια σπατάλη πλούτου, διαρρηγνύει τον κοινωνικό και τον παραγωγικό ιστό και καταστρέφει το φυσικό περιβάλλον.
5. Σε διεθνές επίπεδο, συντελείται μία τεράστια μεταφορά πλούτου από φτωχά σε πλούσια κράτη και από χαμηλότερα εισοδήματα σε υψηλότερα. Το φαινόμενο αυτό έχει ενισχυθεί από αλληπάλληλες κρίσεις: κρίση επισιτιστική, κρίση ενεργειακή και πρόσφατα κρίση χρηματοπιστωτική. Οι κρίσεις αυτές δεν αποτελούν τυχαία γεγονότα, ούτε είναι προϊόντα συγκυρίας. Έχουν ιδεολογική και πολιτική ταυτότητα. Οφείλονται στην θεώρηση ότι οι αγορές μπορούν να αυτορρυθμίζονται, περιορίζοντας στο ελάχιστο το ρόλο του κράτους στην οικονομική δραστηριότητα μέσα από την ιδιωτικοποίηση, χωρίς σχέδιο των δημόσιων επιχειρήσεων και του δημοσίου πλούτου. Αιτία των κρίσεων αυτών είναι οι πολιτικές που προώθησαν το κυνήγι του εύκολου και υπέρρογκου κέρδους, χωρίς όρια και κανόνες, ενώ παρέκαμψαν την ανάγκη για την άμβλυνση των κοινωνικών και οικονομικών ανισοτήτων.
6. Η σημερινή κατάσταση είναι προϊόν μιας πολιτικής επιλογής για την οικονομία και την ανάπτυξη, την οποία διαμόρφωσαν και υπηρέτησαν οι συντηρητικές και νεοφιλελεύθερες πολιτικές παγκοσμίως, προτάσσοντας τη δημιουργία πλούτου για τους λίγους και όχι την εξασφάλιση της ποιότητας ζωής για όλους. Τα σοσιαλιστικά και σοσιαλδημοκρατικά κόμματα, σε πολλές περιπτώσεις, καθυστέρησαν να αντιδράσουν άμεσα και αποτελεσματικά στα σημάδια των καιρών, που έδειχναν ότι μια νέα πραγματικότητα διαμορφωνόταν γύρω τους. Πλέον όμως έχουν συνειδητοποιήσει ότι δεν αρκεί η διαχείριση της υπάρχουσας κατάστασης και η εφήμερη αναδιανομή του πλού-

του χωρίς να μεταβληθούν οι βασικές αρχές του συστήματος και το παραγωγικό πρότυπο. Και αυτή η θεώρηση αποτυπώνεται ως δέσμευση στο Μανιφέστο των Ευρωπαίων σοσιαλιστών για τις Ευρωεκλογές που προτάσσει ως βασική προτεραιότητα την πράσινη ανάπτυξη και την κοινωνική Ευρώπη.

7. Τα κόμματα της δεξιάς όχι μόνο δεν προστάτευσαν και δε ρύθμισαν τη χρήση του περιβάλλοντος και των κοινόκτητων πόρων, αλλά αντίθετα τα παραχώρησαν ανεξέλεγκτα σε συγκεκριμένα συμφέροντα ή, στην καλύτερη περίπτωση, σε μη ελεγχόμενες δυνάμεις της αγοράς. Οι πράσινοι και δυνάμεις της αριστεράς, αντιμετωπίζουν το περιβάλλον ως υποκατάστατο στις παραγωγικές δομές της οικονομίας και δεν το ενσωματώνουν στην πραγματική δομή και λειτουργία της κοινωνίας. Ενώ άλλες δυνάμεις της αριστεράς δεν το αναδεικνύουν στο βαθμό που έχει σημασία στην παραγωγική δυναμική της χώρας.
8. Η Ελλάδα δεν αποτέλεσε εξαίρεση των διεθνών εξελίξεων. Τα τελευταία χρόνια το μοντέλο αυτό οδήγηθηκε στα έσχατα όριά του και στη χώρα μας, με ακόμα πιο βίαιο τρόπο, δεδομένων και των βασικών ελλείψεων δικλείδων ασφαλείας στην κρατική λειτουργία. Το αποτέλεσμα των νεοφιλελεύθερων πολιτικών ήταν μια επισφαλής και, σε πραγματικούς όρους, συνεχώς συρρικνούμενη ανάπτυξη, η υπονόμηση των εργασιακών δικαιωμάτων και του κοινωνικού κράτους, η απαξίωση κάθε ελεγκτικού μηχανισμού της αγοράς, η εκποίηση του δημόσιου πλούτου και η καταστροφή του περιβάλλοντος. Οι παλαιές ανισότητες διευρύνθηκαν και νέες ανισότητες δημιουργήθηκαν. Μέσα σε συνθήκες πλασματικής ανάπτυξης, βασισμένης στον υπερδανεισμό των νοικοκυριών και των επιχειρήσεων, τεράστια ποσά εγκλωβίστηκαν σε αντιπαραγωγικές επενδύσεις, που δεν προώθησαν ούτε τη διεύρυνση του παραγωγικού ιστού, ούτε τη μεταφορά τεχνογνωσίας. Στην καρδιά αυτού του συστήματος αναπτύχθηκε ένα ιδιότυπο πελατειακό πρότυπο, το οποίο, σε συνθήκες γενικευμένης ανομίας υπηρετεί μικρές ομάδες συμφερόντων, διαλύοντας τον κοινωνικό ιστό και τη σχέση πολίτη-κράτους. Είναι προφανές ότι η απάντηση σε αυτό το σύστημα δεν μπορεί πια να προκύψει από απλές παρεμβάσεις στο γερασμένο και χρεοκοπημένο σημερινό πρότυπο.
9. Η απάντηση στην κρίση που βιώνουμε είναι ένα νέο πρότυπο ανάπτυξης βασισμένο στις αρχές και τις αξίες τις οποίες υπηρετεί και για τις οποίες ιδρύθηκε το Πανελλήνιο Σοσιαλιστικό Κίνημα. Απέναντι σε αυτή τη δύσκολη συγκυρία προβάλλουμε ένα ολοκληρωμένο σχέδιο εξόδου από την κρίση το οποίο εντάσσεται σε μια νέα στρατηγική για το μέλλον της χώρας μας με βασικές κατευθύνσεις την πράσινη ανάπτυξη και τη δίκαιη κοινωνική αναδιανομή. Οι προτάσεις μας επιδιώκουν την ανασυγκρότηση της παραγωγικής βάσης της χώρας μας, την ισόρροπη περιφερειακή ανάπτυξη, τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας. Όλα αυτά δεν μπορεί να γίνουν χωρίς επένδυση στην παιδεία, τη γνώση, την καινοτομία, τις νέες τεχνολογίες. Η ανάδειξη αυτού του νέου αναπτυξιακού προτύπου στοχεύει στη δημιουργία νέου πλούτου, ανοίγοντας νέες δυνατότητες από τον αγροτικό μέχρι τον τουριστικό τομέα, δημιουργώντας νέες προοπτικές στον κλάδο της μεταποίησης, στον κατασκευαστικό τομέα, στον τομέα της ενέργειας. Αυτή η νέα αναπτύ-

ξιακή πορεία συμβαδίζει και αξιοποιεί τις διεθνείς προοδευτικές τάσεις, απαντά στα προβλήματα της συγκυρίας, επιτρέπει στη χώρα μας να επενδύσει και να προλάβει τις μελλοντικές εξελίξεις. Η σημερινή κρίση καθιστά ακόμη πιο επιτακτική αυτή τη μεγάλη αλλαγή πολιτικής καθώς δημιουργεί νέες δυνατότητες διεκδίκησης και συμμαχιών στη χώρα μας στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

10. Το νέο πρότυπο ανάπτυξης που προτάσσουμε ανακτά την ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας, ικανοποιεί το στόχο μιας ισόρροπης εξέλιξης στο χώρο και δημιουργεί το υπόβαθρο για μια δίκαιη κοινωνία με σεβασμό στο συλλογικό καλό. Είναι το πρότυπο της πράσινης ανάπτυξης, η οποία επαναφέρει τις πραγματικές ανάγκες του ανθρώπου στο επίκεντρο της προσοχής και της πολιτικής μας.
11. Η πρόκληση της πράσινης ανάπτυξης, ως ικανή και αναγκαία συνθήκη για την έξοδο από την κρίση, έχει καταστεί ήδη κοινός προβληματισμός τόσο σε ευρωπαϊκό, όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο. Ζούμε πια σε ένα κόσμο, στον οποίο η τεχνολογία έχει μειώσει τις αποστάσεις και τα προβλήματα έχουν ξεπεράσει παραδοσιακά σύνορα. Κατά συνέπεια, οι λύσεις πρέπει να είναι κοινές διεθνώς, ώστε να αμβλύνουμε τις ήδη υπάρχουσες κοινωνικές ανισότητες και να αποτρέψουμε τη δημιουργία νέων.
12. Η πράσινη ανάπτυξη προωθεί νέες οικονομικές δραστηριότητες και άρα οδηγεί στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και εισοδημάτων. Προωθεί την ανταγωνιστικότητα, δίνοντας έμφαση στην ποιότητα και στρέφοντας την κατανάλωση προς την κατεύθυνση αυτή. Η αύξηση της ζήτησης για υψηλής περιβαλλοντικής ποιότητας αγαθά ενισχύει την αρχική επένδυση, προσελκύει νέα κεφάλαια και παράγει τεχνογνωσία. Η προώθηση και στήριξη ενός πράσινου αναπτυξιακού προτύπου ισχυροποιεί την ανταγωνιστική θέση της χώρας, προστατεύοντας την ίδια στιγμή το περιβάλλον.
13. Προϋπόθεση της επιτυχίας της πράσινης ανάπτυξης αποτελεί η συμμετοχή πολλών νέων παραγωγών και καταναλωτών στις νέες πράσινες αγορές που δημιουργούνται. Για να επιτευχθεί η ευρύτερη δυνατή συμμετοχή απαιτείται η εξασφάλιση ίσων ευκαιριών και δυνατότητας πρόσβασης, καθώς επίσης και η συνεχής προστασία του ανταγωνισμού και η παρεμπόδιση της συγκέντρωσης. Το κέρδος λειτουργεί σαν κίνητρο παραγωγής, αλλά κατανέμεται έτσι, ώστε να οδηγήσει όλο και περισσότερους παραγωγούς και καταναλωτές μέσα στην παραγωγική διαδικασία. Αυτό μπορεί να διασφαλιστεί μόνο με τη συστηματική και στοχευμένη ρυθμιστική παρέμβαση ενός επιτελικού κράτους. Ενός κράτους που είναι έτοιμο να επιβάλει, αλλά και να σεβαστεί κανόνες και νόμους χωρίς εξαιρέσεις και διακρίσεις. Ενός κράτους που προστατεύει τα δικαιώματα των πολιτών και τους καλεί να αναλάβουν τις ευθύνες τους. Ενός κράτους που σέβεται, προστατεύει και στηρίζει τον πολίτη σε ό,τι δημιουργεί.
14. Η εδραίωση και η διεύρυνση του νέου αναπτυξιακού προτύπου κάτω από τη στρατηγική καθοδήγηση του κράτους δημιουργεί τις συνθήκες για τη συλλογική υιοθέτηση εθνικών στόχων. Δημιουργεί τις συνθήκες για μια νέα εθνική ταυτότητα βασισμένη στα συγκριτικά πλεονεκτήματα της χώρας μας. Σήμε-

ρα, περισσότερο από ποτέ, χρειάζεται να προβλέψουμε τις αυριανές εξελίξεις και να συμφωνήσουμε σε κοινούς και εφικτούς στόχους. Για να τους πετύχουμε πρέπει να κινητοποιήσουμε όλες τις δημιουργικές δυνάμεις της κοινωνίας μας κάτω από μια κοινή στρατηγική που θα απαντήσει στις σημανές απαιτήσεις των Ελλήνων.

15. Η προτεραιότητα στο περιβάλλον αποτελεί πλέον πρωτεύοντα στόχο και δέσμευση για μας. Σε ό,τι αφορά τις επιπτώσεις της οικονομικής ανάπτυξης στο περιβάλλον, εμείς αναλαμβάνουμε τις δικές μας ευθύνες, για όποιες δράσεις, αποφάσεις ή πολιτικές επιλογές έβλαψαν στο παρελθόν το περιβάλλον. Η εποχή όμως της άγνοιας έχει πια παρέλθει για όλους. Ταυτόχρονα αναγνωρίζουμε ότι η πλήρης αποδοχή της δέσμευσής μας από την κοινωνία θα απαιτήσει πολλή δουλειά ακόμη.
 16. Σήμερα δεσμευόμαστε να εφαρμόσουμε με συνέπεια το πράσινο αναπτυξιακό πρότυπο και να οδηγήσουμε τη χώρα μας προς αυτή την κατεύθυνση. Το κείμενο αυτό αποτελεί, ταυτόχρονα, σημείο αναφοράς για την αξιολόγησή του αν θα πετύχουμε ή όχι στο στόχο μας. Η προσέγγισή μας γίνεται σε τρία επίπεδα:
 - Πρώτο, το όραμά μας για την Ελλάδα του 2020.
 - Δεύτερο, τους στόχους και τις κατευθύνσεις για να υλοποιήσουμε αυτό το όραμα.
 - Και τρίτο, τις προτάσεις και τα μέτρα πολιτικής που έρχονται να συμπληρώσουν και να θέσουν το πλαίσιο για όλες τις άλλες τομεακές πολιτικές μας.
- Η πράσινη διάσταση αποτελεί τον θεμέλιο λίθο της νέας Αναπτυξιακής, Κοινωνικής και Περιβαλλοντικής Συμφωνίας του ΠΑΣΟΚ με τους πολίτες της χώρας μας.**
17. Η σημερινή κρίση είναι μια ευκαιρία. Ευκαιρία να αναδιατάξουμε και να διευρύνουμε τις παραγωγικές δυνάμεις της Ελλάδας για να υλοποιήσουμε εθνικούς στόχους. Στόχους που θα κατευθύνουν τις άμεσες πολιτικές μας επιλογές, ενώ ταυτόχρονα θα καταστήσουν την Ελλάδα οδηγό στις διεθνείς εξελίξεις. Είναι μια ευκαιρία να κινητοποιήσουμε όλες τις δυνάμεις που μπορούν και θέλουν να προχωρήσουμε στη δημιουργία μιας κοινωνίας ισότητας και σεβασμού για τον άνθρωπο.

Κεφάλαιο 1

Η κατάσταση σήμερα

Η διεθνής και η ελληνική πραγματικότητα

Η παγκόσμια κρίση

18. Οι εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα αυξάνουν τη θερμοκρασία της γης και απειλούν με απρόβλεπτες αλλαγές στο κλίμα αλλά και στη ζωή πάνω στον πλανήτη. Την ίδια στιγμή στα χρηματιστήρια παίζονται παιχνίδια με τις τιμές του πετρελαίου και των τροφίμων, θέτοντας εν αμφιβόλω την κάλυψη βασικών αναγκών εκατοντάδων εκατομμυρίων ανθρώπων, προσθέτοντας έτσι έναν ισχυρό παράγοντα αποσταθεροποίησης στη δύσκολη εξίσωση της παγκόσμιας ασφάλειας. Ακόμα και στην καρδιά του «πρώτου κόσμου», στην ίδια την ΕΕ, τα φτωχά και μεσαία στρώματα δυσκολεύονται ήδη, για πρώτη φορά στη μεταπολεμική ιστορία της ηπείρου μας, να αντιμετωπίσουν το ολοένα αυξανόμενο κόστος της διατροφής και της θέρμανσής τους. Αν δεν αντιμετωπίσουμε τα θέματα της ενέργειας, της γεωργίας και της κλιματικής αλλαγής συνολικά, ως αλληλεξαρτόμενα μέρη μιας μεγάλης κρίσης, η κρίση και για τα τρία αυτά θέματα ξεχωριστά θα βαθαίνει συνεχώς.
19. Ήδη, πολλοί αναλυτές σημειώνουν ότι η μαζική στροφή στην παραγωγή βιοκαυσίμων στέρνεσε πολύτιμες εκτάσεις από την καλλιέργεια τροφίμων και συνέβαλε και αυτή στην πρόσφατη αλματώδη αύξηση της τιμής τους. Επιπλέον, μέσα σ' αυτό το περιβάλλον της κρίσης, οι βιομηχανίες των μεταλλαγμένων (γενετικά τροποποιημένων) τροφίμων βρίσκουν ευκαιρία να προωθήσουν τα προϊόντα τους, με το επιχειρήμα ότι η αυξημένη παραγωγικότητά τους θα λύσει το επισιτιστικό πρόβλημα.
20. Η τεράστια πίεση που ασκούμε σε φυσικούς πόρους, όπως στο νερό, στο έδαφος (και το υπέδαφος), στον αέρα, στα δάση και σε άλλα οικοσυστήματα, δεν μπορεί να συνεχιστεί για πάντα. Ιδιαίτερα δε, καθώς ο πληθυσμός αυξάνει διαρκώς και όταν ένα δισεκατομμύριο άνθρωποι ζουν με λιγότερο από 1 δολάριο την ημέρα.
21. Είναι απαραίτητο να κάνουμε όλοι μαζί μια αποφασιστική κίνηση προς την κατεύθυνση της πράσινης ανάπτυξης. Όχι μόνο για το δικό μας ατομικό και συλλογικό συμφέρον, αλλά και για το καλό των παιδιών μας. Πρέπει να κα-

ταλάβουμε ότι όλοι μας έχουμε σημαντικό ρόλο να παίξουμε. Κάθε μας δράση, κάθε μας κίνηση αν προστεθεί σε αυτή του διπλανού μας, μπορεί να κάνουν όλες μαζί τη μεγάλη διαφορά. Η πράσινη ανάπτυξη δεν μπορεί να επιβληθεί, μπορεί όμως να επιτευχθεί με την ενεργή συμμετοχή του καθενός από εμάς.

Η μεγάλη πρόκληση της κλιματικής αλλαγής

22. Η αλλαγή του κλίματος είναι ίσως η πιο δραματική επίπτωση μιας ανάπτυξης που βασίστηκε σε ένα πρότυπο ασύμβατο με την έννοια της βιωσιμότητας. Βάση της συνολικής οικονομικής δραστηριότητας αποτέλεσαν τα ορυκτά καύσιμα. Τα αποθέματά τους είναι όμως πεπερασμένα, βρίσκονται σε ορισμένες μόνο περιοχές του πλανήτη και δημιουργούν εντάσεις και αντιπαράθεσεις για την απόκτηση και διάθεσή τους, ελέγχονται από λίγους και η καύση τους καταστρέφει σταδιακά, αλλά με πολύ γρήγορους πια ρυθμούς το περιβάλλον. Η επιστήμη σήμερα, μας προειδοποιεί ότι έχουμε πολύ λίγα χρόνια, ίσως λιγότερα από δέκα αν δεν θέλουμε να επωμιστούμε μεγάλο κόστος, πρώτα για να μειώσουμε και αμέσως μετά να σταθεροποιήσουμε τις εκπομπές μας διεθνώς, ώστε να αντιμετωπίσουμε την κλιματική αλλαγή με όλες τις προβλεπόμενες και απρόβλεπτες επιπτώσεις της στον άνθρωπο και στη φύση: την άνοδο της στάθμης της θάλασσας, τις ξηρασίες, τις πυρκαγιές, την εξάντληση των υδάτινων αποθεμάτων, τις εντάσεις για τους εναπομείναντες φυσικούς πόρους, τη δημιουργία εκατοντάδων χιλιάδων περιβαλλοντικών προσφύγων. Ειδικότερα για τη Νότια Ευρώπη, η διαθεσιμότητα των υδατικών πόρων και η απόδοση των καλλιεργειών αναμένονται να μειωθούν κατά 20% αν η παγκόσμια θερμοκρασία αυξηθεί κατά 20C. Περιοχές που ήδη χαρακτηρίζονται από έλλειψη νερού θα αντιμετωπίσουν σοβαρές δυσκολίες και αυξανόμενα κόστη.
23. Η Ευρώπη έχει πρωταγωνιστήσει στη λήψη μέτρων για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής, ενώ πρόσφατα ανακοίνωσε ένα επίσης πρωτοποριακό πακέτο πολιτικών για την ενέργεια και το κλίμα και μονομερή περαιτέρω δέσμευση μείωσης των εκπομπών. Παρά την πρόσφατη χρηματοπιστωτική κρίση, η Ευρώπη δεν πρέπει να παρεκκλίνει από το βασικό στρατηγικό σχεδιασμό και τους στόχους για τον περιορισμό των κλιματικών αλλαγών. Η χρηματοπιστωτική κρίση θα πρέπει να αποτελέσει ευκαιρία για μια πιο ταχεία στροφή προς την πράσινη ανάπτυξη αντί για τροχοπέδη και πισωγύρισμα. Αυτό είναι άλλωστε το πολιτικό και οικονομικό συμφέρον της ΕΕ.
24. Το ΠΑΣΟΚ αναγνωρίζει την ανάγκη και δεσμεύεται να συμβάλει στην αντιμετώπιση αυτής της μεγάλης παγκόσμιας πρόκλησης, αναδεικνύοντας σε όλους τους πολίτες τις δύσκολες αλήθειες, τα διλήμματα και τις αποφάσεις που πρέπει να παρθούν.

Οι διεθνείς υποχρεώσεις της χώρας

Η αναγνώριση της σημασίας της προστασίας του περιβάλλοντος αλλά και η οικονομική διάσταση, με ευκαιρίες και κινδύνους, έχει πλέον αποκρυσταλλωθεί σε ένα πλέγμα διεθνών συνθηκών και υποχρεώσεων. Αρκετές από αυτές είναι παγκόσμιας κλίμακας, όπως οι αδελφές συμβάσεις για την κλιματική αλλαγή, την απερίμωση και την βιοποικιλότητα του ΟΗΕ. Άλλες προέρχονται από περιφερειακές συμφωνίες όπως αυτές για τη Μεσόγειο και τέλος πολλές από τις οδηγίες της ΕΕ. Η Ελλάδα τα τελευταία χρόνια εκπληρώνει τις υποχρεώσεις της με αυτόματο πιλότο και με υπόβαθρο τις δράσεις που σχεδιάστηκαν και ξεκίνησαν προ πενταετίας. Τρανό παράδειγμα το Πρωτόκολλο του Κυότο και η παντελής έλλειψη κινητικότητας στην Επιτροπή Βιώσιμης Ανάπτυξης του ΟΗΕ.

Οι μεγάλες αλήθειες για την Ελλάδα

25. Το σημερινό καταναλωτικό μοντέλο οδηγεί τις περισσότερες φορές σε ανεξέλεγκτη κατανάλωση της ενέργειας, με αποτέλεσμα την ταχεία εξάντληση των ενεργειακών πόρων και την υποβάθμιση του περιβάλλοντος. Οι δραστηριότητες του ενεργειακού τομέα είναι η κυριότερη πηγή των αερίων του θερμοκηπίου και αντιστοιχούν στο 78.5 % των εκπομπών του 2006. Η παραγωγή ενέργειας στην Ελλάδα χαρακτηρίζεται από μεγάλη εξάρτηση του ενεργειακού μίγματος από τις συμβατικές μορφές ενέργειας (λιγνίτης, πετρέλαιο, φυσικό αέριο), σε βαθμό μεγαλύτερο του 90%. Οι περισσότερες εκπομπές από την ηλεκτροπαραγωγή προέρχονται από την κυρίαρχη θέση του λιγνίτη στο ενεργειακό μείγμα της χώρας. Οι εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα από την ενεργειακή βιομηχανία αυξήθηκαν κατά 33% μεταξύ του 1990 και του 2004, ενώ οι εκπομπές από τις μεταφορές αυξήθηκαν κατά 41%.
26. Το ενεργειακό πρόβλημα δεν αναφέρεται στην εξάντληση των ορυκτών καυσίμων, αλλά στο συνδυασμό από τη μια μεριά της αναγνώρισης της περιορισμένης προσφοράς τους σε σχέση με την ολοένα αυξανόμενη ζήτηση και από την άλλη στη βαριά περιβαλλοντική επιβάρυνση που προκαλεί η καύση τους. Ο συνδυασμός των δύο παραπάνω πιέσεων σε οικονομικούς όρους σημαίνει ότι αρχίζουμε να καταλαβαίνουμε το πραγματικό κόστος χρήσης τους. Εάν δεν αντιμετωπίσουμε την κλιματική αλλαγή αλλά και την κατοχύρωση της ενεργειακής μας ασφάλειας, τότε θα οδηγηθούμε σε χαμηλή ή μηδενική ανάπτυξη.
27. Η ύπαιθρος διαρκώς υποβαθμίζεται ως αποτέλεσμα μιας αγροτικής ανάπτυξης που δε συμβιβάζεται πλέον με τη φέρουσα ικανότητα της ελληνικής γης. Τα εδάφη τείνουν να υποβαθμιστούν, η διαχείριση και προστασία των περισσότερων υγροτόπων είναι πλημμελής και όσα από τα περιστασιακά κυρίως δάση έχουν γλυτώσει μέχρι τώρα, αναμένεται να οικοπεδοποιηθούν είτε με, είτε και χωρίς την προταθείσα από την κυβέρνηση αναθεώρηση του άρθρου 24 του Συντάγματος. Οι άλλοτε καθαρές θάλασσες, τα ποτάμια και οι λίμνες, δέχονται επί χρόνια τα απόβλητα της κάθε είδους οικονομικής δραστηριότητας, ενώ τα νησιά και οι παραλίες «βουλιάζουν» από την οικοδόμηση και από τις επιπτώσεις μιας άναρχης και σε τελική ανάλυση αυτοκαταστρεπτικής τουριστικής ανάπτυξης που δεν την αντέχουν.

28. Μεγάλα δομικά προβλήματα της ελληνικής γεωργίας είναι: ο μικρός και πολυτεμαχισμένος κλήρος, η ηλικία των αγροτών και το επίπεδο εκπαίδευσης. Η έλλειψη επαρκούς πληροφόρησης είναι ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι Έλληνες γεωργοί και κτηνοτρόφοι και οδηγούνται έτσι συχνά σε λανθασμένες επιχειρηματικές επιλογές. Το μεγαλύτερο όμως πρόβλημα είναι η απουσία αγροτικής πολιτικής και κατεύθυνσης για την ελληνική γεωργία. Τα μη ποιοτικά προϊόντα δεν έχουν μέλλον. Ο μικρός κλήρος μπορεί από πρόβλημα να αναδειχθεί σε πλεονέκτημα, αφού μπορεί να βοηθήσει στην ανάπτυξη φιλικών προς το περιβάλλον και ήπιων καλλιεργειών και να αποθαρρύνει τη μονοκαλλιέργεια. Τα άλλα δύο δομικά προβλήματα δε λύνονται με βραχυχρόνιες πολιτικές. Χρειάζονται λύσεις με διάρκεια, οι οποίες θα εμπεριέχουν αποτελεσματική δια βίου εκπαίδευση, κίνητρα προσέλκυσης νέων αγροτών, κοινωνικές και πολιτιστικές υποδομές που θα περιορίζουν τις ανισότητες και θα αναδεικνύουν τα πλεονεκτήματα της περιφέρειας σε σχέση με τα αστικά κέντρα. Η πολιτική μαζικής παραγωγής χαμηλής ποιότητας αγροτικών προϊόντων όχι μόνο δεν υποστηρίζεται από τα οικονομικά δεδομένα, αλλά οδηγεί επίσης, σε υπερεκμετάλλευση των φυσικών αποθεμάτων και μέσω της αλόγιστης χρήσης χημικών και λιπασμάτων, στην υποβάθμιση του περιβάλλοντος.
29. Τέλος, ένα μεγάλο πρόβλημα, στην προσαρμογή της ελληνικής αγροτικής πολιτικής στις σύγχρονες συνθήκες, είναι η ένταξή της σε ένα ευρύτερο περιφερειακό πρότυπο ανάπτυξης και η μέχρι τώρα αντιμετώπιση των αγροτών από το κράτος. Η φιλοσοφία των επιδοτήσεων, η πελατειακή πολιτική, που έφθανε στα όρια της παρανομίας, η χρηματοδότηση για αγορά μηχανημάτων και χημικών που ρυπαίνουν το περιβάλλον ή εξαντλούν τους φυσικούς πόρους, η ολιγοπωλιακή δομή εμπορίας και η έλλειψη τυποποίησης, όλα αυτά δημιούργησαν μια νοοτροπία που οδήγησε τους αγρότες στο σημερινό αδιέξοδο. Οφείλουμε να απαντήσουμε στην αγωνία των αγροτών για το μέλλον τους και το μέλλον της ελληνικής γεωργίας.
30. Η χώρα μας είναι προσκολλημένη σε πρότυπα μαζικού τουρισμού που αξιοποιούν μέρος μόνο των ιστορικών, πολιτιστικών και περιβαλλοντικών πλεονεκτημάτων της, περιορίζοντας την τουριστική πολιτική στο δόγμα «ήλιος-θάλασσα». Το μοντέλο αυτό έχει πια εξαντλήσει τα όριά του. Πρόκειται για έναν έντονα εποχικό τουρισμό με ένταση τους θερινούς μήνες και υπολειμμένη τους υπόλοιπους, με σημαντικές επιπτώσεις στην ανεργία, ιδιαίτερα σε περιοχές που δεν υπάρχουν συμπληρωματικές μορφές απασχόλησης. Η ζήτηση για την τουριστική περίοδο του καλοκαιριού καλύπτει το 92% της συνολικής ετήσιας τουριστικής ζήτησης. Δημιουργεί οξυμένα προβλήματα στην περιφερειακή οργάνωση του τουρισμού και διευρύνει τις περιφερειακές ανισότητες. Για παράδειγμα, το 24% και το 19% του συνόλου των κλινών που διαθέτει η χώρα, βρίσκονται στο νότιο Αιγαίο και στην Κρήτη αντίστοιχα. Οδηγεί σε οικιστικές πιέσεις και κάλυψη μεγάλου μέρους των ακτογραμμών. Δεν υπάρχει καθετοποίηση της τουριστικής παραγωγής με αποτέλεσμα να μην υπάρχει πάντα πραγματικό όφελος από τον τουρισμό στον τόπο. Η διάρθρωση αυτή του τουρισμού δημιουργεί τις μέγιστες πιέσεις στο περιβάλλον

και τους τοπικούς φυσικούς πόρους.

31. Αυτός ο τουρισμός αντιμετωπίζει τον πολύ ισχυρό ανταγωνισμό των υπόλοιπων μεσογειακών χωρών, κυρίως δε, εκείνων που δεν έχουν «σκληρό» νόμισμα όπως το Ευρώ. Η ζήτηση τουριστικών προϊόντων και υπηρεσιών είναι πολύ ελαστική και η περιορισμένη ευελιξία ή η μη ανταπόκριση στις σύγχρονες απαιτήσεις μπορεί να δημιουργήσει ιδιαίτερα προβλήματα.
32. Η αλιεία αντιπροσωπεύει περίπου το 1% του εγχωρίου μας ΑΕΠ, 1.2 % του εργατικού μας δυναμικού σε ολόκληρη την χώρα, αλλά και το 25-30% του εργατικού δυναμικού σε ορισμένες νησιωτικές περιοχές. Ο ελληνικός αλιευτικός στόλος αποτελείται από χιλιάδες μικρά παράκτια αλιευτικά σκάφη, μεγάλα παράκτια αλιευτικά σκάφη, μηχανότρατες, γρι-γρι, καθώς και λίγα μεγάλα σκάφη που δραστηριοποιούνται σε διεθνή ύδατα. Η αλιεία στην Ελλάδα, πέρα από την οικονομική και κοινωνική της σημασία, αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της πολιτιστικής μας ταυτότητας αναγνωρίσιμη και από τους τουρίστες που επισκέπτονται τη χώρα μας. Η ελληνική αλιεία βρίσκεται κάτω από ασφυκτική πίεση λόγω του αθέμιτου ανταγωνισμού στο Αιγαίο, της κατ' ουσία ανεξέλεγκτης αλιευτικής δραστηριότητας κυρίως των στόλων κρατών εκτός ΕΕ, της υπεραλίευσης και της μη τήρησης της ευρωπαϊκής νομοθεσίας. Μια υπεραλιευμένη θάλασσα σημαίνει ανεργία για τους ψαράδες, αστρονομικές τιμές ψαριών για τους καταναλωτές και καταστροφή του πλούτου της ζωής του βυθού.
33. Η διεθνής κρίση ήρθε να αναδείξει με δραματικό τρόπο τις αδυναμίες του υφιστάμενου παραγωγικού προτύπου της χώρας, το οποίο έχει χάσει την όποια δυναμική του. Η διαπίστωση αυτή δεν είναι αυθαίρετη. Αρκεί κάποιος να κοιτάξει την πορεία οποιουδήποτε σημαντικού οικονομικού δείκτη, όπως το έλλειμμα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών, το οποίο για πρώτη φορά από το 1950 έφτασε το 14,1% του ΑΕΠ για να συμπεράνει ότι η Ελλάδα έχει ανάγκη από ένα νέο παραγωγικό πρότυπο.
34. Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται τάση χωρικής συγκέντρωσης της παραγωγικής βάσης της χώρας. Ο παραγωγικός ιστός της χώρας αποκτά τριτοκοσμικά χαρακτηριστικά, με ήδη εμφανείς και αναμενόμενες επιπτώσεις στην ανταγωνιστικότητα της οικονομίας και στην κοινωνική και χωρική συνοχή της. Τα μέτρα άμβλυνσης των περιφερειακών ανισοτήτων και αναστροφής του κλίματος συγκέντρωσης δε μπορεί να αναμένονται από την αγορά. Αντίθετα, στη σημερινή συγκυρία της οικονομικής ύφεσης θα πρέπει να αναμένεται ενδυνάμωση των συγκεντρωτικών τάσεων. Η περιφερειακή ανάπτυξη θα πρέπει να αποτελέσει πρωτεύουσα επιλογή και βούληση του κράτους για μία αποτελεσματική παρεμβατική πολιτική. Στην εικόνα αυτή, θα πρέπει κανείς να αντιπαραθέσει τη μεγάλη ανάπτυξη των υποδομών που έγιναν στην περίοδο της προετοιμασίας της χώρας για τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2004. Οι υποδομές αυτές έχουν δώσει τη δυνατότητα γρήγορης επικοινωνίας της υπαίθρου με τις μεγάλες πόλεις και θα μπορούσαν να αποτελέσουν λεωφόρους πράσινης ανάπτυξης.
35. Θα πρέπει να βρούμε νέους έξυπνους τρόπους να αξιοποιήσουμε τα συγκριτικά μας πλεονεκτήματα: τη φύση, την ιστορία, τον πολιτισμό, το κλίμα της

χώρας μας και τις δεξιότητές μας. Έχουμε ένα φυσικό περιβάλλον από τα ομορφότερα στον κόσμο και εξάγουμε μεγάλο μέρος του ανθρώπινου δυναμικού με υψηλή εξειδίκευση και δεξιότητες. Η αξιοποίηση με βιώσιμο τρόπο του φυσικού περιβάλλοντος, η επένδυση στη γνώση και η αντιστροφή της τάσης φυγής των επιστημόνων, αποτελούν τις προϋποθέσεις για την ανάπτυξη μιας πράσινης οικονομίας.

Το νέο αναπτυξιακό πρότυπο

36. Οραματιζόμαστε μια κοινωνία που θα εξασφαλίζει ταυτόχρονα την ισόρροπη περιφερειακά οικονομική ανάπτυξη, τη δίκαιη αναδιανομή και την κοινωνική συνοχή καθώς και την αποτελεσματική περιβαλλοντική διαχείριση και προστασία. Η σημερινή οικονομική κρίση και η πιεστική πραγματικότητα της κλιματικής αλλαγής, επιβάλλουν την αλλαγή του αναπτυξιακού πρότυπου πάνω στο οποίο είχαμε βασιστεί. Η ανασυγκρότηση της παραγωγικής βάσης της χώρας, η παιδεία, οι νέες τεχνολογίες και η καινοτομία, η ποιότητα είναι απαραίτητες για να γίνει ανταγωνιστική η οικονομία και να προλάβουμε το τρένο του μέλλοντος. Είμαστε αντίθετοι με την αδιέξοδη επιλογή της φτηνής εργασίας, της κατάχρησης των φυσικών πόρων, της άδικης αναδιανομής. Σήμερα, η πράσινη ανάπτυξη είναι μία σημαντική εναλλακτική λύση για να βελτιώσουμε το βιοτικό μας επίπεδο, να ενδυναμώσουμε την κοινωνική συνοχή, να δώσουμε μια δυναμική προοπτική στον τόπο και τους ανθρώπους του και να συμβάλουμε στην παγκόσμια προσπάθεια για ένα ασφαλές και μακροχρόνια βιώσιμο περιβάλλον (παγκόσμιο οικοσύστημα). Προϋπόθεση για την πραγματοποίηση του οράματος είναι η επένδυση στο φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον της χώρας μας και στον άνθρωπο, στη δημιουργικότητα και τη φαντασία του. Η επένδυση αυτή θα δημιουργήσει νέες θέσεις εργασίας, θα αυξήσει την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας μας, θα δημιουργήσει πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα, θα εγγυηθεί αξιόπρεπη εισοδήματα σε όλους τους Έλληνες ανεξάρτητα από τον τόπο κατοικίας τους. Θα διασφαλίσει καλύτερη ποιότητα ζωής για μας και τα παιδιά μας σε ένα περιβάλλον στο οποίο θα αξίζει να ζούμε και να εργαζόμαστε.
37. Η Ελλάδα μπορεί και πρέπει να γίνει παράδειγμα για τις χώρες της ΝΑ Ευρώπης και να ηγηθεί της προσπάθειας για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και την προστασία του περιβάλλοντος στην περιοχή, βελτιώνοντας ταυτόχρονα την ανταγωνιστική της θέση και τις αναπτυξιακές της προοπτικές.
38. Σε έναν τόπο σαν τον δικό μας με πλούσιο και ακόμη σχετικά καθαρό περιβάλλον που κύρια χαρακτηριστικά του είναι το ήπιο κλίμα, η καθαρή ατμόσφαιρα

και οι θάλασσες, οφείλουμε άμεσα να αλλάξουμε το ενεργειακό μας μοντέλο και να πάμε σε ένα πρότυπο που θα βασίζεται ολοένα και περισσότερο στις ΑΠΕ και στην εξοικονόμηση ενέργειας. Χρειάζεται δηλαδή αλλαγή του μοντέλου ανάπτυξης και διαχείρισης τόσο της ενεργειακής προσφοράς, όσο και της ενεργειακής ζήτησης διασφαλίζοντας την ασφάλεια στον εφοδιασμό και τη διαφοροποίηση των πηγών.

39. Η πράσινη ανάπτυξη θα γεννήσει νέες επιχειρηματικές ευκαιρίες και θα τονώσει την επιχειρηματικότητα. Θα ανοίξει νέα πεδία δράσης και νέες αγορές, για τους δημιουργικούς παραγωγούς, για τις καινοτόμες ιδέες, για τους νέους επιστήμονες που σήμερα ασφυκτιούν σε μια κλειστή και αγκυλωμένη οικονομική δομή. Θα δημιουργήσει έναν νέο και ισχυρό παραγωγικό ιστό, ένα δίκτυο υγιούς, καινοτόμου επιχειρηματικότητας, που θα παράγει πλούτο για τη χώρα, κοινωνική ευημερία και θέσεις εργασίας. Ήδη τέτοιες αγορές έχουν δημιουργηθεί στη χρήση των ΑΠΕ και χώρες όπως η Δανία και η Γερμανία ακόμη και οι ΗΠΑ, πρόσφατα έχουν τοποθετηθεί στρατηγικά σε αυτές παρέχοντας σημαντική δυναμική ανάπτυξης στις οικονομίες τους.
40. Θα σχεδιάσουμε μια βιώσιμη υδατική πολιτική. Με ολοκληρωμένα σχέδια διαχείρισης του νερού σε οικιστικές και αγροτικές περιοχές, με βελτίωση της ποιότητας πόσιμου νερού, με αναδιάρθρωση των καλλιεργειών, με επαναπροσανατολισμό του τουρισμού, με αλλαγή του προτύπου αγροτικής ανάπτυξης σε μια ολοκληρωμένη ανάπτυξη της υπαίθρου.
41. Θα προχωρήσουμε σε σύγχρονες μορφές ολοκληρωμένης διαχείρισης των απορριμμάτων και των αποβλήτων και στη θέσπιση οικονομικών κινήτρων για τη μείωση του όγκου των απορριμμάτων και την ενσωμάτωση φιλικών προς το περιβάλλον τεχνολογιών.
42. Το φυσικό περιβάλλον είναι κοινωνικό αγαθό. Η διαφύλαξη, η προστασία και η ανάδειξη των οικοσυστημάτων αποτελεί βασική πολιτική προτεραιότητα και χρειάζεται να συνδεθεί με το όραμα της ανάπτυξης και της κοινωνικής δικαιοσύνης, με την εξυπηρέτηση του δημόσιου συμφέροντος. Μόνον η άμεση σύνδεση της προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος με την οικονομική ανάπτυξη θα λειτουργήσει αποτρεπτικά για τις μεγάλες οικολογικές καταστροφές. Μόνον έτσι οι επενδύσεις στην πρόληψη των φυσικών κινδύνων θα γίνουν οικονομικά αποδοτικότερες από την εκ των υστέρων αποκατάσταση των ζημιών. Μόνο έτσι, οι οικονομικές δραστηριότητες θα συνδεθούν πιο άμεσα με τα συγκριτικά μας πλεονεκτήματα. Αυτό επιβάλλει και η νέα εποχή της παγκοσμιοποίησης, προκειμένου να ανακτηθεί η χαμένη ανταγωνιστικότητα των τοπικών οικονομιών.
43. Οι ολοκληρωμένες αυτές πολιτικές προϋποθέτουν τη συνολική αναδιοργάνωση της κρατικής λειτουργίας. Για να πετύχουμε την οριζόντια διάχυση της περιβαλλοντικής πολιτικής, σε όλους τους τομείς οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης. Για να στρέψουμε την οικονομία, σε δραστηριότητες που προστατεύουν το περιβάλλον, παράγουν πλούτο, και ενισχύουν αντί να διασπούν την κοινωνική συνοχή.
44. Εμείς, το ΠΑΣΟΚ, δεσμευόμαστε να εργαστούμε γι' αυτό το όραμα. Δεσμευόμαστε σε μια νέα Αναπτυξιακή, Κοινωνική, Περιβαλλοντική Συμφωνία.

Η ανάγκη για ολοκληρωμένες λύσεις

45. Οι ολοκληρωμένες λύσεις σημαίνουν προσαρμογή της συμπεριφοράς όλων μας, καταναλωτών, επιχειρήσεων και κράτους. Σημαίνουν θεσμικές παρεμβάσεις που θα οδηγήσουν σε πραγματική τιμολόγηση του κόστους των φυσικών πόρων, επένδυση και καινοτομία. Σημαίνουν στρατηγική, ενημέρωση, κίνητρα και δημόσιες επενδύσεις.
46. Ανάπτυξη μιας πράσινης οικονομίας δεν είναι απλά η αγορά των φωτοβολταϊκών. Είναι η πρόβλεψη για την εκπαίδευση σε νέες δεξιότητες, είναι η ενίσχυση εγχωρίων μονάδων κατασκευής, είναι η ανάπτυξη προτύπων για την εγκατάσταση στα σπίτια, είναι η απόκτηση και ανάπτυξη τεχνογνωσίας σε καινοτόμες δραστηριότητες που μετά εμείς θα προσπαθήσουμε να εξάγουμε.
47. Ανάπτυξη μιας πράσινης οικονομίας είναι η αξιοποίηση της τεχνογνωσίας που απαιτείται και αποκτάται τώρα, μέσα από την υποχρέωσή μας να κλείσουμε τις ανεξέλεγκτες χωματερές, να αποκαταστήσουμε τους χώρους, και να εφαρμόσουμε και να προωθήσουμε σύγχρονες τεχνολογίες επεξεργασίας. Υπάρχουν γειτονικές ή άλλες αναπτυσσόμενες χώρες που σύντομα θα χρειαστούν αυτή την τεχνογνωσία.
48. Δε νοείται πράσινη οικονομία και ανάπτυξη χωρίς ενίσχυση της τεχνολογικής βάσης. Πράσινη οικονομία δε σημαίνει επιστροφή στις υποτιθέμενες ειδυλλιακές παλιότερες εποχές. Πράσινη οικονομία σημαίνει ανάπτυξη και έξυπνη εφαρμογή της τελευταίας λέξης της επιστήμης για την παραγωγή και διάθεση προϊόντων υψηλής ποιότητας, με τον καλύτερο δυνατό τρόπο αξιοποίησης των πρώτων υλών, και με ταυτόχρονη μείωση και ει δυνατόν μηδενισμό των επιπτώσεων στο περιβάλλον. Αυτή είναι η μόνη επιλογή που έχουμε, ως κοινωνία που στηρίζεται σε μεγάλο βαθμό στη γεωργία και τον τουρισμό, στην εποχή της έντονης παγκοσμιοποίησης και του διεθνούς ανταγωνισμού.
49. Η ανάπτυξη και η αξιοποίηση διεθνώς των δράσεων προστασίας του περιβάλλοντος, ορθολογικής χρήσης της ενέργειας και αξιοποίησης των φυσικών πόρων και της γεωργίας, πρέπει να αποτελέσει προτεραιότητα στήριξης

από το κράτος. Να στηρίξουμε κι εμείς την «εξαγωγή» επιστημονικής γνώσης και τεχνογνωσίας προς τις γειτονικές χώρες, στα Βαλκάνια και τη Μεσόγειο και αλλού.

50. Οι τομείς με μεγάλο ενδιαφέρον στο μέλλον είναι οι καινοτόμες τεχνολογίες χρήσης ενέργειας, οι φιλοπεριβαλλοντικές μεταφορές, η εξοικονόμηση ενέργειας, οι τεχνικές διαχείρισης του περιβάλλοντος, καθώς και οι νέες τεχνολογίες μείωσης των υγρών και αερίων ρύπων και οι τεχνικές προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, που ήδη είναι εδώ και δημιουργεί επικίνδυνες επιπτώσεις στην Ελλάδα και σε πολλές άλλες χώρες του κόσμου.
51. Ένα μεγάλο στοίχημα, ειδικά τώρα με την καταστροφή από τις πυρκαγιές της αγροτικής βάσης της μισής Πελοποννήσου, είναι ο γεωργικός τομέας. Πρέπει να βοηθήσουμε τους αγρότες μας να προσαρμοστούν, τόσο στις νέες προτεραιότητες της ΚΑΠ, όσο και στην επερχόμενη αλλαγή του κλίματος, αλλά και του ανταγωνισμού. Ταυτόχρονα, θα πρέπει να φροντίσουμε να βοηθήσουμε το περιβάλλον, τη κλωρίδα, τον υδροφόρο ορίζοντα, τα δάση, τις ακτές και τις θάλασσες να ανακάμψουν. Βασικός ρόλος της πολιτικής μας είναι η ομαλή προσαρμογή του αγροδιατροφικού τομέα της χώρας στο ραγδαία μεταβαλλόμενο οικονομικό, κοινωνικό και τεχνολογικό πλαίσιο που θα χαρακτηρίσει τα αμέσως επόμενα χρόνια. Η στρατηγική μας για τον αγροτικό τομέα και την ύπαιθρο βασίζεται στη θέση ότι τα θέματα που εξετάζονται δεν έχουν μόνο οικονομικό χαρακτήρα αλλά συνάμα κοινωνικό και οικολογικό. Το μεγάλο αυτό στοίχημα δεν μπορεί να κερδηθεί, αν δε φροντίσουμε για την επιμόρφωση των αγροτών, των κτηνοτρόφων, των ψαράδων, ώστε να αξιοποιούν και να εξελίσσουν σύγχρονες, αποδοτικές τεχνικές, να κατανοούν ότι βραχυπρόθεσμα οφέλη μπορεί να οδηγούν σε μεσοπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες καταστροφικές ζημιές, να συνειδητοποιήσουν τη σημασία της καθημερινής φροντίδας και συντήρησης και της ανάγκης για συνεχή βελτίωση των τεχνικών και της ποιότητας. Οι διαρθρωτικές παρεμβάσεις που θα γίνουν θα στοχεύουν στη διαμόρφωση ενός σύγχρονου αγροτικού τομέα ο οποίος με σεβασμό στο περιβάλλον παράγει ποιοτικά, ασφαλή και υγιεινά τρόφιμα που ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις των καταναλωτών.
52. Η ανάπτυξη μιας γεωργίας που σέβεται το περιβάλλον συνδέεται άμεσα και με την ανάπτυξη της άλλης μας πράσινης βιομηχανίας, του τουρισμού. Ποιοτικός τουρισμός απαιτεί ποιοτικό περιβάλλον και γεωργία. Απαιτεί σεβασμό στη φέρουσα (και όχι απλά τη συμφέρουσα) ικανότητα του τόπου, απαιτεί υψηλή ποιότητα υποδομής και εγκαταστάσεων. Απαιτεί δηλαδή ανθρώπινο δυναμικό, με εξειδίκευση και γνώσεις για τη σωστή κατασκευή, τη συνεχή συντήρηση, και την ορθολογική χρήση των τοπικών πόρων.

Οι τρεις μεγάλες προγραμματικές προτεραιότητες

53. Χρειαζόμαστε μια στρατηγική που θα μετατρέψει τους φόβους σε ελπίδα, τους οικονομικούς περιορισμούς σε οικονομικές ευκαιρίες, τα βάρη σε επιχειρηματικές δυνατότητες. Αυτό είναι που έχουν ονομάσει πολλοί, τρίτη βιομηχανική επανάσταση. Ήδη στις ΗΠΑ και την ΕΕ επενδύουν σε αυτή την κατεύθυνση αναθερμαίνοντας την οικονομία τους σε περίοδο κρίσης. Η στρατηγική μας περιλαμβάνει τρεις μεγάλες προτεραιότητες:

1η προτεραιότητα:

Κλίμα και ενέργεια. Η μετάβαση σε μια οικονομία που μειώνει τις εκπομπές άνθρακα με πραγματική πρόοδο μέχρι το 2020 και τελικά μπορεί να απεξαρτηθεί από τα ορυκτά καύσιμα με ορίζοντα το 2050.

54. Θέτουμε ως στόχο να μειώσουμε τις εκπομπές αερίων φαινομένου θερμοκηπίου κατά 65% μέχρι το 2050, με ενδιάμεσους δεσμευτικούς στόχους προόδου. Με δεδομένη την 30-ετή διάρκεια ζωής μεγάλων εγκαταστάσεων και σταθμών παραγωγής ενέργειας, ο στόχος αυτός σηματοδοτεί ριζικές αλλαγές και διαφορετικές θεωρήσεις προτεραιοτήτων στα επόμενα 10 έτη, αρχικά στον ενεργειακό τομέα, αλλά και στην αναγκαία αναδιάρθρωση του χρηματοοικονομικού τομέα.

55. Καθώς το πετρέλαιο, το φυσικό αέριο, ο άνθρακας θα συνεχίσουν να καταλαμβάνουν ένα σημαντικό ποσοστό της παραγωγής και κατανάλωσης ενέργειας στον 21ο αιώνα, θα πρέπει να κάνουμε ολοένα και μεγαλύτερες προσπάθειες να αξιοποιήσουμε περισσότερο αποδοτικά και αποτελεσματικά αυτούς τους πόρους και να οδηγηθούμε ταχύτατα σε μια οικονομία χαμηλών και τελικά μηδενικών εκπομπών άνθρακα. Ο στόχος της ΕΕ για μια οικονομία που εκπέμπει λιγότερο διοξείδιο του άνθρακα, μας δίνει την κατεύθυνση και μας δεσμεύει σε αυτή. Κύριος στρατηγικός στόχος της νέας ευρωπαϊκής ενεργειακής πολιτικής είναι τα «τρία 20 ως το 2020»: μείωση των εκπομπών των αερίων θερμοκηπίου κατά 20%, βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης

κατά 20% και αύξηση του ποσοστού διείσδυσης των ανανεώσιμων μορφών ενέργειας στο 20% της τελικής κατανάλωσης.

56. Αυτές οι επιδιώξεις έχουν μετατραπεί σε συγκεκριμένους αριθμητικούς και δεσμευτικούς για τη χώρα μας στόχους: μείωση μέχρι το 2020 των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου κατά 4%, σε σχέση με το 2005, συμμετοχή των ΑΠΕ στην τελική χρήση ενέργειας κατά 18% για το 2020 και βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης κατά 20%. Για τη χώρα μας, όταν λέμε ΑΠΕ εννοούμε τα υδροηλεκτρικά έργα που ήδη συμβάλλουν σημαντικά, την αιολική και ηλιακή ενέργεια που σήμερα συνεισφέρει οριακά, τις εγκαταστάσεις ηλεκτροπαραγωγής από βιοαέριο ΧΥΤΑ και συμπαραγωγής από λύματα, τη γεωθερμία που αποτελεί την πλέον πρόσφορη τεχνολογικά και οικονομικά μορφή ΑΠΕ - και υπάρχει μεγάλο δυναμικό στην χώρα μας. Ακόμα, την ενεργειακή αξιοποίηση των αστικών και γεωργικών αποβλήτων.
57. Όλες οι εταιρίες και οι φορείς που ασχολούνται με τα ενεργειακά θέματα λειτουργούν στην κατεύθυνση της αύξησης της παροχής της ενέργειας. Όμως, η μείωση της ζήτησης είναι μακροπρόθεσμα ο μεγαλύτερος παράγοντας εξισορρόπησης. Είναι αυτή η κατεύθυνση της εξοικονόμησης ενέργειας που πρέπει να θέσουμε στο κέντρο της ενεργειακής μας πολιτικής τα επόμενα χρόνια.

2η προτεραιότητα:

Η πρόκληση της αναδιάρθρωσης. Αλλαγές σε συστήματα παραγωγής και κατανάλωσης

58. Για την Ελλάδα, η οικονομική κατάσταση, ως αποτέλεσμα των νεοφιλελεύθερων δογματισμών, αλλά και της αποδεδειγμένης πλέον κυβερνητικής ανεπάρκειας της ΝΔ, ήταν δύσκολη και πριν από τη διεθνή χρηματοπιστωτική κρίση. Η διεθνής χρηματοπιστωτική κρίση έρχεται να την επιδεινώσει ακόμη περισσότερο, γιατί αγγίζει πλέον την πραγματική οικονομία με ύφεση, ανεργία και νέα φτώχεια την κοινωνία μας. Η ανταγωνιστικότητα και η αναπτυξιακή υστέρηση της χώρας μας επιδεινώνονται. Η βελτίωση του βιοτικού μας επιπέδου είναι αδύνατη εάν συνεχίσουμε να στηρίζουμε την προσπάθειά μας στην υποβαθμισμένη μεταποίηση, στα βιομηχανικά προϊόντα χαμηλής τεχνολογίας και στα γεωργικά προϊόντα μαζικής παραγωγής. Ο ανταγωνισμός στις αγορές αυτές με τις αναπτυσσόμενες κυρίως χώρες, που έχουν πολύ μικρότερο κόστος εργασίας, είναι ανώφελος. Από την άλλη πλευρά, με δεδομένη την κατάσταση στην έρευνα και καινοτομία, δεν μπορούμε να ανταγωνιστούμε τις προηγμένες χώρες στην αγορά των προϊόντων υψηλής τεχνολογίας ή ποιότητας. Γι' αυτό χρειάζεται να προχωρήσουμε σε ριζική αναδιάρθρωση σε όλους τους παραγωγικούς τομείς της οικονομίας.
59. Στη γεωργία, η πολιτική για φθηνά αγροτικά προϊόντα, ανεξαρτήτως ποιότητας, είναι πλέον ατελέσφορη γιατί: α) η μείωση των επιδοτήσεων και η παγκοσμιοποίηση των αγορών αγροτικών προϊόντων έχει επιτρέψει την είσοδο νέων παικτών, με φθηνότερους παραγωγικούς συντελεστές άρα και με ανταγωνιστικές τιμές, και β) ένα ολοένα αυξανόμενο μέρος της ζήτησης, κυρίως

στις αγορές της ΕΕ, στις οποίες κατευθύνονται τα αγροτικά μας προϊόντα, αναδεικνύει ως σημαντικότερους παράγοντες επιλογής την ασφάλεια και την ποιότητα των προϊόντων, με την τιμή τους να έπεται.

60. Στον τουρισμό, χρειάζεται μια σαφής επαναδιάταξη της τουριστικής στρατηγικής, των μέσων και των δράσεων της τουριστικής πολιτικής.
61. Το «πράσινο επιχειρείν» αποτελεί μια νέα ευκαιρία με δυναμικές προοπτικές, που μπορεί να προσφέρει προϊόντα και υπηρεσίες υψηλής προστιθέμενης αξίας και να δημιουργήσει πολλές και ποιοτικές θέσεις εργασίας. Η συνεισφορά του με τους παραγωγικούς τομείς της οικονομίας θα μπορέσει να δημιουργήσει πολλαπλασιαστικά φαινόμενα, όχι μόνο στην προσφορά και ζήτηση τελικών ή ενδιάμεσων προϊόντων, αλλά και πρώτων υλών ή τεχνικών παραγωγής και διαχείρισης.
62. Η χώρα μας θα πρέπει να αξιοποιήσει νέες ενεργειακές πηγές και να διαμορφώσει νέα επιχειρησιακά μοντέλα, με στόχο την ελαχιστοποίηση των εκπομπών. Θα προχωράμε προς το στόχο αυτό, όσο πιο γρήγορα εξελίσσεται η τεχνολογική μας βάση. Τα συστήματα παραγωγής και κατανάλωσης θα πρέπει να είναι σε θέση να ενσωματώνουν γρήγορα τις τεχνολογικές εξελίξεις και να εξελίσσονται και αυτά. Τις προσαρμογές που θα απαιτηθούν, προσαρμογές σε έναν νέο τρόπο ζωής και σε ένα νέο πρότυπο ανάπτυξης, θα τις επωμιστούμε όλοι εφαρμόζοντας αυστηρά την αρχή της ισότητας για μια ανάπτυξη διαφορετικού τύπου.

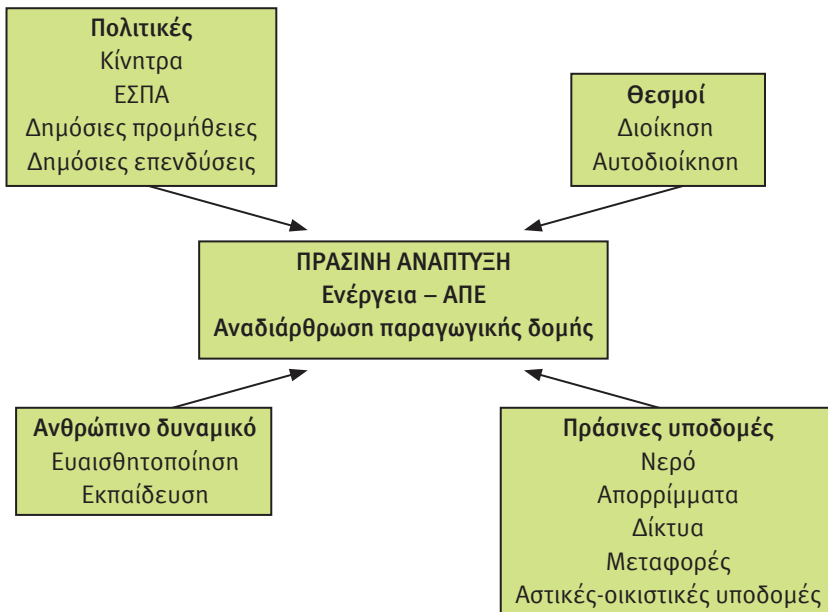
3η προτεραιότητα:

Οικονομία στους φυσικούς μας πόρους και πράσινες υποδομές

63. Το νερό αποτελεί για το ΠΑΣΟΚ εθνικό θέμα. Τα επιφανειακά και υπόγεια νερά σε πολλές περιπτώσεις παρουσιάζουν προβλήματα ποιότητας και ποσότητας. Το πρόβλημα των υδατικών πόρων αφορά στην ταπείνωση της στάθμης των υπόγειων νερών, στην ποιοτική υποβάθμισή τους, στον περιορισμό των υδατικών αποθεμάτων σε ταμειευτήρες, ποταμούς και πηγές, στην υποβάθμιση λιμνών και σημαντικών υδροτόπων και στην υφαλμύρωση των παράκτιων και όχι μόνο υδροφορέων. Το πρόβλημα επιτείνεται και από τις υδροβόρες παραγωγικές δραστηριότητες, με πρώτη την αγροτική, που απορροφά το 85% του ετήσια καταναλισκόμενου νερού. Τα αποθέματα νερού σε ορισμένες περιφέρειες της Ελλάδας βρίσκονται στο χειρότερο επίπεδο των τελευταίων 50 χρόνων. Η διαχείριση των υδατικών πόρων δεν μπορεί να περιορίζεται στην κατασκευή φραγμάτων και μεγάλων τεχνικών έργων, σε μια λογική που ενισχύει δηλαδή την προσφορά του νερού και δε διαχειρίζεται τη ζήτησή του. Γιατί το κύριο πρόβλημα της χώρας είναι η σπατάλη νερού.
64. Η ενεργός διαχείριση των προστατευόμενων περιοχών και των δασών αναμένεται να προσελκύσει πόρους και εισοδήματα, από κοινοτικούς και εθνικούς πόρους, από ερευνητικά προγράμματα, από επιχειρήσεις και συνεταιρισμούς που θα συνδέονται με το πάρκο ή το τοπικό παραγωγικό σύστημα.
65. Το ΠΑΣΟΚ θα καλέσει την ελληνική κοινωνία να δουν από κοινού το ζήτημα της διαχείρισης των αποβλήτων, ως ένα από τα κεντρικά κοινωνικά και περι-

βαλλοντικά προβλήματα, αλλάζοντας το πλαίσιο εξέτασης του θέματος: από τη μίζερν και τριτοκοσμική συζήτηση για την επιλογή χώρων ταφής στη διαμόρφωση ενός ολοκληρωμένου σχεδίου διαχείρισης με στόχους, μέσω ενός συστήματος αξιολόγησης ανοικτού στην κοινωνία.

66. Είναι συμφέρον μας να προστατεύσουμε το βιός μας, δηλαδή τη φυσική και πολιτισμική μας κληρονομιά. Να μειώσουμε την επιβάρυνση και την υποβάθμιση του περιβάλλοντος χρησιμοποιώντας νέες πρακτικές, που χρειάζονται λιγότερη ενέργεια και νερό, που αξιοποιούν κατά το δυνατό ανανεώσιμες πηγές, που εκπέμπουν λιγότερα απόβλητα και ρύπους. Για όλα αυτά, τώρα αναπτύσσονται οι νέες τεχνολογίες. Εμείς σε αυτές έχουμε μείνει πίσω, ενώ θα μπορούσαμε να συμμετάσχουμε, ακόμη και να γίνουμε πρωταγωνιστές. Αυτές οι τεχνολογίες είναι μικρής κλίμακας, είναι προσαρμοσμένες στις τοπικές συνθήκες, είναι στα μέτρα μας. Πρέπει να βρούμε τρόπους να κερδίσουμε το χαμένο χρόνο και να γίνουμε πρωτοπόροι. Χρειάζεται το όραμα και ο προγραμματισμός, αλλά κυρίως η πολιτική βούληση, που εκφράζεται με τη θέσπιση προτεραιοτήτων και στόχων.

Κεφάλαιο 2

Τρεις μεγάλες
προτεραιότητες
Οι προτάσεις μας

Κλίμα και ενέργεια

Οι προτάσεις μας

Πράσινη ενέργεια

Προτεραιότητα – στόχος

Η εξοικονόμηση της ενέργειας και η προώθηση των ΑΠΕ, με παράλληλη ανάπτυξη τεχνογνωσίας και τεχνολογίας στον κλάδο προσβλέποντας και σε εξαγωγική δραστηριότητα, η αύξηση των θέσεων απασχόλησης στον ενεργειακό τομέα και η βελτίωση στην ποιότητά τους. Η προώθηση των ΑΠΕ θα ενισχύσει την ενεργειακή μας ασφάλεια και θα συμβάλλει δραστικά στην περαιτέρω διαφοροποίηση των ενεργειακών μας πηγών. Η δυνατότητα πρόσβασης στα ενεργειακά αγαθά και τις υπηρεσίες αποτελεί βασικό δικαίωμα κάθε πολίτη.

Στην ενεργειακή στρατηγική μας εντάσσουμε τη μέγιστη δυνατή και οικονομικά εφικτή διείσδυση τεχνολογιών και εφαρμογών των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ) και την ανάπτυξη έρευνας, παραγωγής και εξαγωγών καινοτόμου εξοπλισμού ΑΠΕ και σχετικής τεχνογνωσίας. Προωθούμε μια ολοκληρωμένη και καθετοποιημένη παραγωγή εξοπλισμού των ΑΠΕ με σημαντική συμβολή τους στο ενεργειακό ισοζύγιο της χώρας μας. Στοχεύουμε στην αύξηση του ΑΕΠ από ΑΠΕ και των θέσεων εργασίας σε δραστηριότητες ΑΠΕ.

Σε πρώτη φάση θα μπορούσε να δημιουργηθεί ένα πρόγραμμα απασχόλησης 20.000 πράσινων θέσεων εργασίας. Το πρόγραμμα αυτό θα συγχρηματοδοτείται από κοινοτικούς, εθνικούς δημόσιους πόρους και ιδιωτική συμμετοχή. Στόχος του θα είναι η δημιουργία ποιοτικών θέσεων εργασίας στον τομέα των ΑΠΕ, κυρίως στον τομέα της εξοικονόμησης ενέργειας, αλλά και σε άλλους τομείς που σχετίζονται με την πράσινη ανάπτυξη. Αυτό θα μπορέσει να γίνει μεταξύ άλλων με επανασχεδιασμό του ΕΣΠΑ.

Οι ΗΠΑ, η χώρα που πρώτη αισθάνθηκε τις επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης και τόσο δίκαια κατηγορήθηκε για την αρνητική στάση της στην πρόκληση της κλιματικής αλλαγής, ήδη με δράσεις σε πολιτειακό επίπεδο, αλλά και τις

αναγγελίες του Obama, έχει ξεκινήσει ένα νέο “New Deal” που βασίζεται στην ανάπτυξη των ΑΠΕ και των ενεργειακών υποδομών με έμφαση στα δίκτυα ηλεκτρικής ενέργειας. Και αυτό προσβλέποντας στα διπλά οφέλη της απεξάρτησης από το εισαγόμενο πετρέλαιο, αλλά και της δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας. Ένα σημαντικό τμήμα (\$100 δις) από το πακέτο ενίσχυσης της οικονομίας έχει προγραμματισθεί για επενδύσεις για τη δημιουργία πράσινων θέσεων εργασίας στην διείσδυση των ΑΠΕ, στην εξοικονόμηση ενέργειας στον οικιακό τομέα (κυρίως με την ενίσχυση της θερμομόνωσης που παράγει πολλές θέσεις εργασίας) και την επέκταση των δικτύων. Έστω και καθυστερημένα, πρέπει να επωφεληθούμε των ευκαιριών που παρουσιάζονται με την ανάγκη αξιοποίησης των ΑΠΕ.

Παράλληλα, η ενεργειακή μας πολιτική συνδέεται τόσο με μέτρα καταπολέμησης της ενεργειακής φτώχειας, όσο και καλύτερης πρόσβασης όλων των πολιτών, ανεξαρτήτως εισοδήματος και χώρου διαμονής ή εργασίας, σε ενεργειακά προϊόντα. Η εγκατάληψη της ενέργειας στις δυνάμεις της αγοράς οδηγεί στη διεύρυνση των κοινωνικών ανισοτήτων και στη διάρρηξη του κοινωνικού ιστού. Ιδιαίτερα με τις αναμενόμενες επιπτώσεις των κλιματικών αλλαγών, το δικαίωμα της πρόσβασης σε ενεργειακά προϊόντα αποκτά μεγαλύτερη σημασία. Θα πρέπει να διασφαλιστεί για όλους τους πολίτες ένα ελάχιστο μέγεθος κατανάλωσης ενέργειας, το οποίο συμβάλλει σε μια ποιότητα ζωής, αποδεκτή από τις σύγχρονες κοινωνικές συνθήκες. Οι ΑΠΕ πρέπει να γίνουν ανταγωνιστικές σε επίπεδο εθνικής οικονομίας, σε σχέση με άλλες πηγές ενέργειας, για επιχειρήσεις και καταναλωτές με τη στήριξη των δημοσίων επενδύσεων.

ΑΠΕ

- Ο δεσμευτικός εθνικός στόχος του 18% της ενέργειας να προέρχεται από ΑΠΕ έως το 2020 είναι αδύνατο να επιτευχθεί με τη μέχρι τώρα πορεία της ΝΔ στον τομέα αυτό. Το ΠΑΣΟΚ θα πετύχει το 18% και θα προσπαθήσει να τον αυξήσει στο 20%.
- Άμεση υιοθέτηση ειδικού χωροταξικού σχεδίου για την ενέργεια (θα ενσωματώνει και θα αναθεωρεί το ειδικό χωροταξικό σχέδιο για τις ΑΠΕ, μέσα από διαδικασίες συστηματικής και αποτελεσματικής διαβούλευσης με ΜΚΟ, Αυτοδιοίκηση, επιστημονική κοινότητα, επιχειρήσεις). Ειδικά για τις ΑΠΕ, λέμε ΑΠΕ παντού, εκτός από τις περιοχές που έχουν θεσμοθετηθεί ως περιοχές υψηλής προστασίας.
- Περιορισμό της γραφειοκρατίας, απλοποίηση των αδειοδοτικών διαδικασιών και αυστηρή τήρηση των νόμων, ιδιαίτερα ως προς τα χρονικά όρια. Ένας μόνο φορέας υπεύθυνος για όλες τις απαραίτητες αδειοδοτήσεις. Αυτός ο φορέας πρέπει να λειτουργήσει αποκεντρωμένα, ενσωματώνοντας κατά περίπτωση εκπροσώπους από το πιο κοντινό επίπεδο σε σχέση με την υλοποίηση των προγραμμάτων, κατά προτίμηση σε επίπεδο δήμου ή περιφέρειας. Η απλοποίηση των διαδικασιών θα οδηγήσει σε αύξηση των επενδύσεων σε ΑΠΕ, σε αύξηση της πράσινης επιχειρηματικότητας και σε αύξηση των θέσεων απασχόλησης στη νέα βιομηχανία.
- Βελτίωση της αγοράς ενέργειας, ώστε να αποφευχθούν οι σημερινές στρε-

βλώσεις και να στηριχθούν τόσο η εξοικονόμηση ενέργειας, όσο και οι ΑΠΕ εισάγοντας το κόστος της υποβάθμισης του περιβάλλοντος και της ποιότητας της ζωής από την ενέργεια που καταναλώνεται, στην τιμολογιακή πολιτική, διασφαλίζοντας ταυτόχρονα την πρόσβαση όλων στα ενεργειακά αγαθά.

- Εξάλειψη όλων των αντικινήτρων για παραγωγή ενέργειας από ΑΠΕ σε μικρή κλίμακα και ενθάρρυνση με κίνητρα για την παραγωγή και κατανάλωση ενέργειας από ΑΠΕ στα σπίτια.
- Εγγυημένη τιμή αγοράς ηλεκτρικού ρεύματος από μικρούς-μεσαίους παραγωγούς, από ανανεώσιμες πηγές που δεν θα είναι ποτέ κατώτερη της εκάστοτε οριακής τιμής του συστήματος για ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα.
- Ανάπτυξη του διασυνδεδεμένου δικτύου για την αξιοποίηση των ΑΠΕ.
- Στήριξη της ηλεκτρικής διασύνδεσης των νησιών με στόχο την κάλυψη των ενεργειακών τους αναγκών και την ανάπτυξη των ΑΠΕ.
- Στήριξη στις φάσεις ανάπτυξης, επίδειξης και εμπορευματοποίησης των τεχνολογιών για αποκεντρωμένη παραγωγή ενέργειας από ΑΠΕ. Η αποκεντρωμένη παραγωγή ενέργειας έχει πολλά οφέλη, όπως η χρήση τοπικών πηγών ενέργειας, μικρότερες αποστάσεις για τη μεταφορά της ενέργειας και χαμηλότερες απώλειες κατά τη μεταφορά της ενέργειας. Παρέχει εισόδημα και δημιουργεί θέσεις εργασίας σε τοπικό επίπεδο. Αποκεντρωμένος τρόπος διαχείρισης και χρήση της ενέργειας δεν αφορά μόνο στην Τοπική Αυτοδιοίκηση που έχει το δυναμικό να παράξει συμβατική ενέργεια. Η συμμετοχή όλων στην παραγωγή της ενέργειας, δηλαδή η δυνατότητα του κάθε χρήστη να παράγει ενέργεια στο σπίτι του, θα φέρει την επανάσταση στην οικονομία και την κοινωνία.
- Προώθηση λοιπών μορφών ΑΠΕ, όπως η γεωθερμία που έχει πολύ μεγάλο δυναμικό στη χώρα μας και η συστηματική αξιοποίηση του ενεργειακού περιεχομένου των αστικών και γεωργικών αποβλήτων και καταλοίπων.
- Δημιουργία «Ταμείου Ήπιων Μορφών Ενέργειας», με τη συνεργασία της ΔΕΗ, του ελληνικού τραπεζικού συστήματος και επενδυτών για να προωθηθεί η ανάπτυξη εθνικής βιομηχανίας ΑΠΕ και η μαζική διείσδυσή τους στο ενεργειακό μας ισοζύγιο.
- 0,5% του ΑΕΠ σε υποστήριξη της έρευνας για ενεργειακές τεχνολογίες αιχμής μέχρι το 2015.
- Προγράμματα ενημέρωσης, ευαισθητοποίησης και εκπαίδευσης για να γνωρίζουν οι πολίτες τα οφέλη από την ανάπτυξη και τη χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και την εξοικονόμηση ενέργειας.

Εξοικονόμηση

Η εξοικονόμηση και η ορθολογική χρήση ενέργειας, η αυστηρή και συστηματική καταπολέμηση της σπατάλης πρέπει να αποτελέσουν εθνικό στόχο πρώτης προτεραιότητας. Στόχος το 5% των δημοσίων κτηρίων στην Ελλάδα του 2020 να έχει μηδενικές εκπομπές ρύπων.

Στην εξοικονόμηση, οι πολλά υποσχόμενοι τομείς που θα επενδύσουμε για επίτευξη μεγάλων οικονομιών είναι (α) ο τομέας των κατασκευών, (β) τα κτήρια

– με παράλληλο όφελος από τη σημαντική ανάπτυξη δραστηριοτήτων και απασχόλησης στους τομείς δομικών υλικών, μονώσεων κτηρίων και άλλων σχετικών παρεμβάσεων και (γ) οι μεταφορές με πολιτικές μείωσης της χρήσης του αυτοκινήτου, με ουσιαστική αναβάθμιση των μέσων μαζικής μεταφοράς και του σιδηρόδρομου, αλλά και ελκυστικά κίνητρα για ενεργειακά αποδοτικά αυτοκίνητα, αντικίνητρα για ενεργοβόρες παλαιές τεχνολογίες. Θα προωθήσουμε άμεσα:

- Προδιαγραφές και κανονισμούς για την υποχρεωτική ενσωμάτωση ΑΠΕ και τεχνολογιών εξοικονόμησης ενέργειας κατά το σχεδιασμό, το χτίσιμο και την αποκατάσταση βιομηχανικών περιοχών και κατοικιών.
- Πρότυπα ενεργειακής αυτονομίας για νέα Δημόσια κτήρια. Αντίστοιχες προδιαγραφές για ενοικιαζόμενα κτήρια Δημοσίου Τομέα.
- Αναθεώρηση του Γενικού Οικοδομικού Κανονισμού με στόχο το σταδιακό «πρασίνισμα» των κατασκευών (πχ βιο-κλιματικές προδιαγραφές, μείωση της κατανάλωσης νερού, χρήση φιλικών δομικών υλικών).
- Υποχρέωση εκτέλεσης ενεργειακής επιθεώρησης και έκδοσης ανάλογου πιστοποιητικού σε κάθε περίπτωση κατασκευής, μεταβίβασης ή μίσθωσης ακινήτου ανεξαρτήτως μεγέθους.
- Βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης σταδιακά για όλα τα σχολικά κτήρια. Μέσα από το σχολείο και τα παιδιά, θα γίνει συστηματική προσπάθεια να εμπεδωθεί η έννοια της εξοικονόμησης και της ανακύκλωσης. Θα αξιοποιηθεί όλη η δουλειά των ΜΚΟ, που έχει γίνει μέχρι τώρα, σχετικά με την εξοικονόμηση ενέργειας στα σχολεία.
- Ενεργειακή συμπεριφορά - κατανάλωση κτηρίου και σύνδεση της με συγκεκριμένα κίνητρα – αντικίνητρα. Προτεραιότητα θα δοθεί σε επεμβάσεις εξοικονόμησης ενέργειας που αφορούν τα κτήρια περιοχών με χαμηλά εισοδήματα όπου η ενεργειακή ποιότητα των κτηρίων είναι πολύ χαμηλή.
- Ορθή και άμεση εφαρμογή των Κοινοτικών κανονισμών και προτύπων για την ενεργειακή αποδοτικότητα στα κτήρια.
- Κίνητρα και προδιαγραφές για αύξηση της χρήσης πιο ενεργειακά αποδοτικών οικιακών συσκευών.
- Κίνητρα για απόσυρση μόνο για υβριδικά ή ιδιαίτερα χαμηλής κατανάλωσης τελευταίας τεχνολογίας ΙΧ και σταδιακή αντικατάσταση των αυτοκινήτων του δημόσιου τομέα, ως μήνυμα προς την κοινωνία.

Οι παραπάνω δράσεις αποβλέπουν τόσο στην εξοικονόμηση ενέργειας, όσο και στην ανάπτυξη νέων τεχνικών, υλικών και προϊόντων. Για το σκοπό αυτό, θα προωθηθούν:

- Κίνητρα ώστε οι κατασκευαστικές εταιρείες να αναπτύξουν τεχνογνωσία κατασκευών μικρής κατανάλωσης ενέργειας, αλλά και άλλων πόρων.
- Γενναία και στοχευμένη υποστήριξη της έρευνας για ενεργειακές τεχνολογίες αιχμής.

Συμπαραγωγή

Η συμπαραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, θερμότητας, αλλά και ψύξης αποτελεί την πλέον ορθολογική χρήση πρωτογενούς ενέργειας και γνήσια πράσινη ενεργειακή δραστηριότητα.

- Πρέπει να δοθεί έμφαση και κίνητρα για συμπαραγωγή στα δημόσια κτήρια της χώρας, πχ νοσοκομεία, μεγάλα δημόσια κτήρια και στον ιδιωτικό τομέα, πχ ξενοδοχεία, θερμοκήπια, στη βιομηχανία, στο αεροδρόμιο.
- Θα πρέπει και για τη συμπαραγωγή, όπως και στις ΑΠΕ, να άρουμε όλα τα εμπόδια, τη γραφειοκρατία, αλλά και να εγγυηθούμε τιμή που δεν θα είναι κατώτερη της εκάστοτε «οριακής τιμής συστήματος».

Υπόλοιποι ενεργειακοί τομείς

Είναι εξαιρετικά επικίνδυνο και ανεύθυνο η πολιτική κάλυψης της χώρας σε ενέργεια να αφεθεί μόνο στους νόμους της αγοράς, σε τυχαίες συγκυρίες και ισορροπίες και τελικά στην αποκλειστική βούληση, άρα και συμφέροντα, ορισμένων Παραγωγών ή Εταιριών. Είναι απαραίτητη στον ενεργειακό τομέα η ύπαρξη συνολικής στρατηγικής και η οριοθέτηση της ισχύος των νόμων της αγοράς. Σε αυτό θα συμβάλει ουσιαστικά η υπό δημόσιο έλεγχο ΔΕΗ ως επιχείρηση στρατηγικής σημασίας. Για το λόγο αυτό είναι απαραίτητος ο Μακροχρόνιος Ενεργειακός Σχεδιασμός (ΜΕΣ), η δημιουργία του οποίου θα στηρίζεται σε εμπάθυνση των ενεργειακών θεμάτων και επιλογών και σύνδεσή τους με τις τεχνολογικές, οικονομικές, κοινωνικές και κυρίως γενικότερες πολιτικές προοπτικές της Χώρας.

Θα στηρίξουμε τον ΜΕΣ στο βασικό τρίπτυχο κάθε Εθνικής Ενεργειακής Στρατηγικής:

- Την ασφάλεια εφοδιασμού σε αποδεκτές τιμές και με την ελαχιστοποίηση των γεωπολιτικών εξαρτήσεων,
- Τη συμβολή του ενεργειακού τομέα στην ανταγωνιστικότητα της εθνικής οικονομίας,
- Στην εξασφάλιση της πράσινης ανάπτυξης και στην ελάχιστη δυνατή περιβαλλοντική επιβάρυνση.

Όλα αυτά σε συνδυασμό με τους εθνικούς στόχους μας για ισόρροπη περιφερειακή ανάπτυξη, αύξηση της απασχόλησης, ανάπτυξη τεχνολογίας, εξωστρέφεια της οικονομίας μας. Είναι απαραίτητο τα δίκτυα μεταφοράς φυσικού αερίου και ηλεκτρισμού υπό την αποκλειστική αρμοδιότητα και ευθύνη του κράτους να αντικατασταθούν όπου πρέπει με καινούριες υποδομές χαμηλών απωλειών.

Ο ΜΕΣ πρέπει να εμπεριέχει το στοιχείο του οράματος και της υψηλής στοχοθέτησης, ώστε να μπορέσει να διαφοροποιηθεί από τις τρέχουσες κομματικές, συντεχνιακές αντιπαραθέσεις και να οδηγήσει σε θέσεις που να αντέχουν στο χρόνο, να είναι αποδεκτές από την κοινωνία και να ξεπερνούν τη στείρα αντιπαράθεση κοντόφθαλμων συμφερόντων και ανελαστικών δομών. Για τους παραπάνω λόγους θα πρέπει να είναι προϊόν ευρείας συμμετοχής και συναίνεσης. Πέρα από τις ΑΠΕ και την εξοικονόμηση, υπάρχουν ευκαιρίες για αναπτυξιακές πολιτικές και στους υπόλοιπους τομείς, όπως είναι οι συμβατικοί σταθμοί και τα

διυλιστήρια όπου υπάρχουν ακόμη περιθώρια βελτίωσης μέσω αναβάθμισης της τεχνικής υποδομής με τη χρήση Βέλτιστων Διαθέσιμων Τεχνικών, αλλά και των τεχνικών διαχείρισης.

Οι προσπάθειές μας για πράσινη ενέργεια δεν γίνεται και δεν πρέπει να εξατλούνται στην προώθηση των ΑΠΕ και στην καταπολέμηση της σπατάλης. Με σύστημα και με σχέδιο θα εντάξουμε στο ενεργειακό ισοζύγιο της χώρας τις απαραίτητες νέες παραγωγικές μονάδες με κριτήριο την αποδοτικότητά τους, την ανταγωνιστικότητα της εθνικής μας οικονομίας, αλλά και την ελαχιστοποίηση των επιπτώσεων από τη λειτουργία τους στο περιβάλλον με τη βέλτιστη επιλογή τεχνολογίας και καυσίμου. Παράλληλα, δεσμευόμαστε να επανεξετάσουμε τη συμβατότητα με τους περιβαλλοντικούς κανονισμούς εκπομπών κάθε μορφής, όλων των μονάδων παραγωγής ενέργειας που ήδη λειτουργούν και να επιβάλλουμε τις απαραίτητες βελτιώσεις, όπου απαιτούνται σε συγκεκριμένο χρονικό ορίζοντα και με κατάλληλα κίνητρα και αντικίνητρα για τη συμβολή τους στο ενεργειακό μας ισοζύγιο. Προτεραιότητα θα πρέπει να αποτελέσει η σταδιακή μείωση της εξάρτησης από το λιγνίτη, σε συνδυασμό με την αντικατάσταση των παλιών λιγνιτικών σταθμών με νέες λιγνιτικές μονάδες υψηλής απόδοσης. Το ενεργειακό μίγμα της χώρας δεν χωράει λιθάνθρακα.

Η πυρηνική ενέργεια δεν αποτελεί για μας αποδεκτή εναλλακτική λύση.

Αναδιάρθρωση στους παραγωγικούς τομείς

Οι προτάσεις μας

Γεωργία

Προτεραιότητα – στόχος

Η προώθηση της παραγωγής με έμφαση στα πιστοποιημένα και επώνυμα προϊόντα ποιοτικά και ασφαλή και η ανάπτυξη της περιφέρειας με την εμπλοκή της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Αναπόσπαστο τμήμα της γενικότερης πολιτικής μας για την αγροτική ανάπτυξη είναι και η πολιτική για το νερό.

Για να μπορέσουμε να κερδίσουμε μεγαλύτερο μερίδιο στις αναπτυγμένες αγορές γεωργικών προϊόντων θα πρέπει να προσφέρουμε ασφαλή, πιστοποιημένα και επώνυμα τρόφιμα. Η ασφάλεια των τροφίμων ξεκινάει από το αγρόκτημα και σημαίνει: παραγωγή ασφαλών τροφίμων, υπό καλές συνθήκες υγιεινής, ορθή μεταχείριση των ζώων, εφαρμογή μεθόδων παραγωγής φιλικών στο περιβάλλον, προώθηση της βιώσιμης αγροτικής οικονομίας. Ασφαλή και υγιεινά προϊόντα, δικαίωμα για όλους. Όλα τα παραπάνω θα πρέπει να συνδυαστούν με μεθόδους επεξεργασίας, προβολής και διάθεσης οι οποίοι να συνθέτουν ένα ολοκληρωμένο σύστημα προσφοράς αγροτικών προϊόντων στην εγχώρια και τις διεθνείς αγορές. Στο πλαίσιο αυτό θα πρέπει να αξιοποιηθεί το ιστορικό προβάδισμα και το συγκριτικό πλεονέκτημα της χώρας σε σχέση με τη μεσογειακή διατροφή. Προτεραιότητά μας αποτελεί ο αγροδιατροφικός τομέας.

Σε πολλές περιοχές της χώρας, η γεωργία μπορεί να συμπληρώνει τον τουρισμό, την αλιεία ή και κάποια άλλη δραστηριότητα. Η πολύ-λειτουργικότητα αποτελεί απαραίτητο στοιχείο για ένα βιώσιμο εισόδημα σε μεγάλο μέρος της επαρχίας.

- Επαναπροσδιορισμός καλλιεργητικών μεθόδων και ειδών και στροφή σε εναλλακτικές καλλιέργειες.
- Εφαρμογή ορθών γεωργικών πρακτικών και προώθηση μέτρων που αφορούν στην προστασία και βελτίωση του περιβάλλοντος και των φυσικών του πόρων (έδαφος, νερό, αέρα), στη διατήρηση της βιοποικιλότητας και των γενετικών πόρων και στη διατήρηση του γεωργικού τοπίου και των χαρακτηριστικών του.

- Συνετή διαχείριση των φυσικών πόρων με αποφυγή της αλόγιστης χρήσης τους. Ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να δοθεί στη διαχείριση των υδατικών πόρων. Οι μέθοδοι άρδευσης, οι ποικιλίες και οι καλλιεργητικές πρακτικές θα πρέπει να επαναξιολογηθούν και να δοθούν κίνητρα σε αυτές που συμβάλλουν στον περιορισμό της σπατάλης και την ορθολογική χρήση. Με τον τρόπο αυτό επιδιώκεται ο περιορισμός του κόστους και η υδρολογική ισορροπία της περιοχής ιδιαίτερα σε χώρους που οι κλιματικές αλλαγές χτυπάνε την πόρτα τους. Θα υπάρξει πλέγμα μέτρων για τη στήριξη των αγροτών, έτσι ώστε να διασφαλιστεί το εισόδημά τους κατά τη μεταβατική περίοδο.
- Ανάδειξη, εξασφάλιση, αξιοποίηση και προβολή των ελληνικών ποικιλιών και διερεύνηση ειδικών θεμάτων καλλιεργητικών πρακτικών. Η αξιοποίηση των ελληνικών ποικιλιών είναι ένας από τους καλύτερους τρόπους να πετύχουμε σημαντική μείωση της χρήσης φυτοφαρμάκων, ένα σοβαρότατο πρόβλημα με επιπτώσεις στην υγεία των αγροτών και των καταναλωτών καθώς και στην ποιότητα του εδάφους.
- Διεύρυνση και βελτίωση της πιστοποίησης των βιολογικών προϊόντων από τον αγρότη στον καταναλωτή. Δημιουργία ομάδων παραγωγών και δικτύων εμπορίας για πιο άμεση σύνδεση με την αγορά.
- Δημιουργία στο ΕΘΙΑΓΕ Γραφείου Ενημέρωσης / Πληροφόρησης και Τράπεζας Δεδομένων Καλών Πρακτικών για την παροχή δωρεάν υποστήριξης γεωργών σε θέματα αγροτικής τεχνολογίας και τεχνικών, νέων καλλιεργειών και επιχειρηματικότητας.
- Οι Γενετικά Τροποποιημένοι Οργανισμοί δεν είναι συμβατοί με το πρότυπο προϊόντων ποιότητας που θέλουμε και συνεπώς είμαστε αντίθετοι σε αυτή την επιλογή.
- Ιδιαίτερα για την κτηνοτροφία, δράσεις για την αξιοποίηση της βιομάζας και άλλων ενεργειακών πόρων (μεθάνιο) και εξοικονόμηση ενέργειας στις γεωργικές δραστηριότητες.
- Βελτίωση του συστήματος μεταφορών για τη διακίνηση και διανομή των προϊόντων.
- Δημιουργία κινήτρων, ώστε η αγροτική παραγωγή να γίνει ελκυστική για νέους και εκπαιδευμένους αγρότες. Η συμπληρωματικότητα του αγροτικού εισοδήματος, με εισοδήματα που προέρχονται από άλλες οικονομικές δραστηριότητες μπορεί να αποτελέσει μία σημαντική λύση στο πρόβλημα συγκράτησης των πληθυσμών στην ελληνική περιφέρεια.
- Οι επιπτώσεις των κλιματικών αλλαγών έχουν ήδη αρχίσει να κάνουν αισθητή την παρουσία τους στην αγροτική παραγωγή. Δεν είναι μόνο η διαχείριση των κινδύνων από την ανομβρία, τη λειψυδρία ή την ερημοποίηση και τις φυσικές καταστροφές, αλλά και οι επιπτώσεις στην ποιότητα και ποσότητα των παραγομένων αγροτικών προϊόντων. Για να μπορέσουμε να αντεπεξέλθουμε στις σύγχρονες αυτές συνθήκες θα πρέπει να υποστηριχθούν ελληνικές ποικιλίες, ανθεκτικές στις ελληνικές κλιματικές συνθήκες, χωρίς να απαιτούν μεγάλη κατανάλωση φυσικών πόρων και ιδιαίτερα νερού. Παράλληλα, η αγροτική παραγωγή τώρα περισσότερο από ποτέ άλλοτε, θα πρέπει να συνδεθεί και να υποστηριχθεί από την επιστημονική έρευνα, ώστε τα ελληνικά αγροτικά προ-

ϊόντα να μπορούν να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις του σύγχρονου διεθνούς ανταγωνισμού.

Αλιεία

Προτεραιότητα – στόχος

Στόχος είναι να δημιουργήσουμε τις συνθήκες, ώστε η αλιεία στις ελληνικές θάλασσες, αλλά και πέρα από αυτές (πχ στην ανοιχτή θάλασσα στο Αιγαίο και στη Μεσόγειο) να γίνει πραγματικά βιώσιμη, δηλαδή μια αλιεία που θα αφήνει πίσω της υγιή ιχθυοαποθέματα, τόσα ώστε να έχουμε μια ζωντανή θάλασσα, από την οποία να μπορούμε και να ικανοποιούμε τις εγχώριες ανάγκες μας και τις ανάγκες του τουρισμού μας στο μέλλον. Σημαντικό τομέα ανάπτυξης αποτελούν οι ιχθυοκαλλιέργειες, όπου η χώρα μας είναι η μεγαλύτερη σε εξαγωγές στη Μεσόγειο.

- Είναι ξεκάθαρο ότι και μόνο η σωστή εφαρμογή των υφιστάμενων Κοινοτικών Οδηγιών, οι οποίες στοχεύουν σε μια Βιώσιμη Αλιεία για το σύνολο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, είναι το πιο υπεύθυνο και σημαντικό βήμα το οποίο θα πρέπει να πάρει η χώρα μας για να προστατεύσει το φυσικό πλούτο των θαλασσών της, και εντέλει την αλιεία της, αλλά και τους πολίτες. Αυτό προϋποθέτει:
 - Άμεση εφαρμογή του ευρωπαϊκού Κανονισμού για την αλιεία στη Μεσόγειο
 - Έλεγχο και παρακολούθηση των αλιευτικών δραστηριοτήτων, κυρίως από το Λιμενικό Σώμα - μέσω νέων τεχνολογικών μέσων (όπως το Vessel Monitor System -VMS-για τον εντοπισμό της θέσης των σκαφών), ώστε να παίξει ουσιαστικό ρόλο στην εφαρμογή της νομοθεσίας, ειδικά όσον αφορά στην παράνομη, λαθραία και άναρχη αλιεία
 - Αυστηρό αγορανομικό έλεγχο της αγοράς, με στόχο να εξυγιανθεί αυτή από την παράνομη αλιεία
 - Συμμόρφωση των αλιευτικών με τους κανόνες διατήρησης των αλιευτικών πόρων
 - Οργάνωση φερέγγυου συστήματος πιστοποίησης (labeling system) για τους καταναλωτές σε σουπερμάρκετ και ιχθυόσκαλες
- Ίδρυση Αλιευτικής Σχολής, η φοίτηση της οποίας θα είναι και προϋπόθεση για τη χορήγηση νέων διπλωμάτων και ενίσχυση από διαρθρωτικά προγράμματα. Επιπλέον, η Σχολή θα παρέχει επιμόρφωση και σε όσους ασκούν το επάγγελμα, ώστε να καταστούν αποδοτικότεροι στα πλαίσια μιας βιώσιμης αλιείας.
- Διαχειριστικά μέτρα
 - Χρήση αλιευτικών εργαλείων με στόχο τη μείωση αλιευμάτων, τα οποία λόγω μικρής αξίας (μικρό μέγεθος, είδος) ψαρεύονται μεν, πετιούνται δε.
 - Καθορισμός προστατευόμενων περιοχών αλιείας
 - Στοχευμένος περιορισμός της αλίευσης με στόχο την ανάκαμψη του αλιεύματος σε βιώσιμα επίπεδα
- Κυρίαρχη προτεραιότητα είναι η σωστή οργάνωση και εκπόνηση της συλλο-

γής επιστημονικών δεδομένων για την κατάσταση της αλιείας στη χώρα μας (αποθέματα ψαριών, είδη σε κρίση).

Ιχθυοκαλλιέργειες

- Ενίσχυση της ιχθυοκαλλιέργειας, με ταυτόχρονη εφαρμογή αυστηρών και αποτελεσματικών περιβαλλοντικών ελέγχων και γεωγραφικών περιορισμών. Συστηματικός έλεγχος της λειτουργίας τους.
- Χωροταξικό και για τις ιχθυοκαλλιέργειες.
- Περιβαλλοντικά πιστοποιημένες ιχθυοκαλλιέργειες.

Τουρισμός

Προτεραιότητα – στόχος

Στρατηγική επιλογή είναι η μετάβαση από το μαζικό σε ένα ποιοτικό τουρισμό, ο οποίος θα προσφέρει ποικιλία διαφοροποιημένων και στοχευμένων, στα συγκριτικά πλεονεκτήματα της χώρας, υπηρεσιών.

- Η επαναδιατύπωση της τουριστικής στρατηγικής θα πρέπει να αξιοποιεί τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της χώρας. Να συνάδει με πολιτικές ποιοτικής αναβάθμισης των υποδομών, δημιουργίας νέων δυναμικών προϊόντων, επιμήκυνσης της τουριστικής περιόδου, επέκτασης σε νέες αγορές, προβολής και προώθησης ποιοτικών τουριστικών υπηρεσιών και αναβάθμισης της τουριστικής εκπαίδευσης.
- Η χώρα μας διαθέτει ισχυρά συγκριτικά πλεονεκτήματα, όπως είναι οι οικότοποι της και η βιοποικιλότητα, το κλίμα και η μεσογειακή διατροφή, η ιστορία και ο πολιτισμός της, παράγοντες που βρίσκονται μεταξύ των έξι σημαντικότερων κριτηρίων επιλογής προορισμού διακοπών. Η προστασία και διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος, της βιοποικιλότητας και των σημαντικών, σε ευρωπαϊκό και παγκόσμιο επίπεδο, οικοτόπων θα αποβούν κρίσιμο στοιχείο στην περαιτέρω ανάπτυξη του τουρισμού.
- Όπως δείχνουν όλες οι έρευνες, οι κλιματικές αλλαγές θα επηρεάσουν άμεσα σημαντικές περιοχές της χώρας μας. Για το λόγο αυτό, η τουριστική πολιτική θα πρέπει να επαναπροσδιοριστεί τόσο από την εξοικονόμηση φυσικών πόρων, όσο και από νέες τουριστικές υπηρεσίες. Σημαντικό ρόλο στον τομέα αυτόν θα παίξει ο εντοπισμός της φέρουσας ικανότητας κάθε περιοχής και οι δράσεις και χρήσεις που θα μπορούν να αναπτυχθούν εντός αυτής.
- Στόχος της πολιτικής αυτής είναι να ανταποκριθεί στις σύγχρονες απαιτήσεις της τουριστικής ζήτησης και με αυτό τον τρόπο να μπορέσει ο ελληνικός τουρισμός να επεκταθεί σε νέες αγορές, οι οποίες καθορίζονται όχι μόνο γεωγραφικά, αλλά και λόγω αντικειμένου (εναλλακτικός τουρισμός). Οι αγορές αυτές έχουν μια πολύ μεγάλη δυναμική και εκφράζονται κυρίως από ανώτερα μορφωτικά και εισοδηματικά στρώματα.
- Συγκεκριμένες κατηγορίες τουριστών, όπως οι συνταξιούχοι (Silver economy)

και οι νέοι με αυξημένη ευαισθησία σε περιβαλλοντικά θέματα και για το λόγο αυτό θα μπορούσαν να αποτελέσουν μια εν δυνάμει ομάδα-στόχο.

- Ενίσχυση της εφαρμογής κανονισμών αδειών και του συστήματος κατηγοριών. Κίνητρα για την αποτελεσματική προώθηση Συστημάτων Περιβαλλοντικής Διαχείρισης σε όλες τις τουριστικές μονάδες (πάνω από 20 – 50 κλίνες).
- Επαναδιατύπωση και εφαρμογή ενός χωροταξικού σχεδίου για τον τουρισμό, που θα συντονίζει και θα απαντά σε όλες τις χρήσεις και τα προβλήματα των τουριστικών περιοχών.

Το ΠΑΣΟΚ θα αποσύρει το Ειδικό Χωροταξικό για τον Τουρισμό που καταστρέφει το φυσικό περιβάλλον και εξυπηρετεί κυρίως τη μαζική παραγωγή οργανωμένης προς πώληση «τουριστικής κατοικίας παραθερισμού».

- Ανάδειξη του πολιτιστικού αποθέματος και του ιδιαίτερου τοπικού χαρακτήρα κάθε νομού και περιφέρειας. Τουριστικές υπηρεσίες σε συνδυασμό με πολιτισμό.
- Μηδενική ανοχή από το κράτος και την Τοπική Αυτοδιοίκηση σε καταπατήσεις και αυθαίρετες κατασκευές σε δασικές και προστατευόμενες περιοχές. Σταδιακή κατάργηση της εκτός σχεδίου δόμησης με συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα. Ταχεία θεσμοθέτηση των χρήσεων γης σε όλη την επικράτεια, στους αστικούς και περιαστικούς χώρους, ώστε να αποτραπεί νέο κύμα αυθαίρετης δόμησης. Λέμε τέρμα στις κατασκευές στις οριογραμμές.
- Δημιουργία και διασφάλιση ποιοτικής τουριστικής ταυτότητας. Το τουριστικό προφίλ και οι συνθήκες στη Μεσόγειο αναμένεται να αλλάξουν σημαντικά με τις κλιματικές αλλαγές. Δική μας μέριμνα πρέπει να είναι η μικρότερη κλίμακα, με έμφαση στην ποιότητα, προσαρμοσμένη στις επερχόμενες συνθήκες.
- Η στήριξη σε μικρές και μεσαίες τουριστικές επιχειρήσεις θα πρέπει να στοχεύει προς την κατεύθυνση της προσφοράς ποιοτικών τουριστικών προϊόντων και υπηρεσιών φιλικών προς το περιβάλλον, που επιμηκύνουν την τουριστική περίοδο, διαχέουν το τουριστικό προϊόν και αμβλύνουν τις σχετικές περιφερειακές ανισότητες.

Πολιτισμός – Η αναπτυξιακή του διάσταση

Το ΠΑΣΟΚ προσβλέπει στη μετατροπή του πολιτισμού από καταναλωτικό πεδίο σε παραγωγική δύναμη της χώρας. Ο πολιτισμός γίνεται αυτόνομη παραγωγική δύναμη με εξωστρεφή αξιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς και της σύγχρονης πολιτιστικής δημιουργίας. Συμβάλλει όμως στην παραγωγική ανάπτυξη και όταν αξιοποιείται ως παιδευτικό και κοινωνικό εργαλείο για την καινοτομία, τη δημιουργικότητα, την ποιότητα, την αειφορία και την κοινωνική συνοχή.

Η οικονομία του πολιτισμού είναι ένας νέος αναπτυσσόμενος τομέας της οικονομίας. Εδώ εννοείται η αξιοποίηση του ευρύτερου πολιτιστικού κεφαλαίου. Όχι μόνο των μνημείων, αλλά και του σύγχρονου πολιτισμού, όπως και αυτού

της καθημερινότητας (αρχιτεκτονική, περιβάλλον, τοπίο, διατροφή) για την τουριστική ανάπτυξη. Δεν περιοριζόμαστε όμως σ' αυτό. Η σύγχρονη αναπτυξιακή διάσταση του πολιτισμού έχει πολλές άλλες πλευρές:

- Η Ελλάδα μπορεί να οργανώσει εξαγωγή πολιτιστικών προϊόντων και δραστηριοτήτων (εκθέσεις στο εξωτερικό, εξαγωγή πολιτιστικής δημιουργίας με κρατική στήριξη). Πολλές Ευρωπαϊκές χώρες έχουν δώσει πρωταγωνιστική θέση στην οικονομία τους στον πολιτισμό: Η Βρετανία, με την μουσική, η Ιταλία, με το σύγχρονο σχέδιο, η Ισπανία με την αρχιτεκτονική και τις χωροταξικές της παρεμβάσεις, η Γαλλία ως θεματοφύλακας του ευρωπαϊκού κινηματογράφου.
- Η Ελλάδα μπορεί να αξιοποιήσει τις υποδομές των ολυμπιακών αγώνων, τους χώρους, το περιβάλλον, το τοπίο της για πολιτιστική ανάπτυξη (προσέλκυση εκθέσεων, παραγωγή ταινιών και υπηρεσιών στην Ελλάδα).
- Η πολιτεία οφείλει να προωθήσει τις χρηματοδοτήσεις ιδιωτικών μνημείων που σήμερα επαφίεται στους ιδιοκτήτες και συχνά καταστρέφονται (διατηρητέα μνημεία, ιδιοκτησίες σε παραδοσιακούς οικισμούς και ιστορικούς τόπους). Το πρόγραμμα συνεργασίας δημόσιου και ιδιωτικού τομέα θα προϋποθέτει την ιδιωτική συμμετοχή, αλλά θα προβλέπει και δημόσιο πρόγραμμα χρηματοδοτήσεων που θα ενταχθεί στο ΕΣΠΑ, καθώς και συμμετοχή των ΟΤΑ. Θα είναι ένα πρόγραμμα πράσινης οικοδομικής ανάπτυξης που θα συμβάλει στην αειφορία σε αντίστιξη με τη λογική τσιμεντοποίησης που ακολουθείται μέχρι σήμερα.

Πράσινη επιχειρηματικότητα Μεταποίηση και τριτογενής τομέας

Προτεραιότητα – στόχος

Η πράσινη επιχειρηματικότητα αφορά σε δυο κατευθύνσεις πολιτικής:

(α) τη δημιουργία νέων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων και ποιοτικών θέσεων εργασίας στους τομείς της ενέργειας, της διαχείρισης των απορριμμάτων και των νερών, στον αγροδιατροφικό τομέα,

(β) τον τρόπο που οι υφιστάμενες επιχειρήσεις θα προσαρμοστούν στα νέα δεδομένα, ελαχιστοποιώντας τις επιπτώσεις τους στο περιβάλλον και ταυτόχρονα κερδίζοντας ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα στην παγκόσμια αγορά.

Η ολόπλευρη ανάπτυξη που προδιαγράφεται με το νέο αναπτυξιακό πρότυπο δε μπορεί να επιτευχθεί χωρίς την τόνωση της επιχειρηματικότητας. Η πράσινη ανάπτυξη μπορεί να ανοίξει νέα πεδία δράσης και νέες αγορές για τους δημιουργικούς επιχειρηματίες που αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες, συνδυάζοντας την ανάληψη επιχειρηματικού κινδύνου με την προστασία και αναβάθμιση του περιβάλλοντος. Αφορά και στηρίζεται σε υφιστάμενους ή νέους επιχειρηματίες, νέους επιστήμονες που ενδιαφέρονται να αναπτύξουν επιχειρηματική δράση, ξεπερνώντας τις αδιέξοδες παραγωγικές δομές της οικονομίας και χρησιμοποιώ-

ντας τεχνολογίες και μεθόδους παραγωγής ή διάθεσης προϊόντων ή υπηρεσιών με βιώσιμη περιβαλλοντική ή οικολογική προοπτική.

Η υποστήριξη της πράσινης επιχειρηματικότητας θα βασιστεί σε ένα πλέγμα μέτρων και ρυθμίσεων για την έναρξη, λειτουργία και ανάπτυξη της επιχείρησης με βασικά αναπτυξιακά εργαλεία, έναν αναμορφωμένο Αναπτυξιακό Νόμο και εξειδικευμένα συνχρηματοδοτούμενα προγράμματα με πόρους από την ΕΕ εναρμονισμένα με τους στόχους της πράσινης ανάπτυξης (κυρίως εθνικές ενισχύσεις και προγράμματα ΕΣΠΑ).

Παράλληλα, θα προσαρμοστούν οι υφιστάμενες βιομηχανίες που φθίνουν με στροφή στην αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού και των νέων τεχνολογιών για την παραγωγή περιβαλλοντικά φιλικών προϊόντων.

Νέες πράσινες επιχειρηματικές δραστηριότητες

Οι νέες πράσινες επιχειρηματικές δραστηριότητες αφορούν:

- σε δραστηριότητες παραγωγής ενδιάμεσων προϊόντων και παροχής υπηρεσιών για το «πρασίνισμα» του συνόλου της παραγωγικής δραστηριότητας, από τον κλάδο των κατασκευών μέχρι και τον τριτογενή τομέα και
- στην παραγωγή, παροχή, προβολή και προώθηση τελικών προϊόντων με φιλοπεριβαλλοντικά χαρακτηριστικά.

Η πράσινη επιχειρηματικότητα είναι το πάντρεμα της ανάληψης επιχειρηματικού κινδύνου με πρωτοβουλίες για την προστασία του περιβάλλοντος. Ο συνδυασμός κερδών και κοινωνικής αναγνώρισης αποτελεί ένα ισχυρό πλαίσιο κινήτρων για την προώθηση της πράσινης επιχειρηματικότητας. Βασικοί στόχοι είναι η βιωσιμότητα της επιχείρησης στις σύγχρονες συνθήκες του διεθνούς ανταγωνισμού και η ανταπόκρισή της στις απαιτήσεις της ζήτησης φιλικών προς το περιβάλλον προϊόντων.

Για το λόγο αυτό, οι νέες πράσινες επιχειρήσεις δε μπορεί παρά να είναι καινοτόμες, ευέλικτες, με υψηλό επίπεδο ενσωμάτωσης τεχνολογίας στο τελικό τους προϊόν και προσανατολισμένες κυρίως στη διεθνή αγορά. Δεδομένης της σημασίας που έχει το «πρασίνισμα» της παραγωγικής δραστηριότητας για το μέλλον της χώρας μας, είναι απαραίτητη η υποστήριξη της πράσινης επιχειρηματικότητας στα πρώτα της βήματα. Αυτό θα γίνει στα πλαίσια ενός προγράμματος με τα παρακάτω βασικά χαρακτηριστικά:

- Απλοποίηση και αποσαφήνιση του υφιστάμενου θεσμικού πλαισίου για νέους τομείς και δράσεις που αφορούν στην πράσινη επιχειρηματικότητα.
- Κίνητρα για την ανάπτυξη τεχνολογίας ελαχιστοποίησης της κατανάλωσης ενέργειας και άλλων πόρων στα κτήρια και της εφαρμογής της τεχνολογίας αυτής στα μεγάλα κατασκευαστικά έργα, αλλά και τον οικιακό τομέα.
- Γενναία και στοχευμένη υποστήριξη της έρευνας για ενεργειακές τεχνολογίες αιχμής, προσανατολισμένες στην προστασία του περιβάλλοντος.
- Προγράμματα εκπαίδευσης – κατάρτισης σε ζητήματα πράσινης επιχειρηματικότητας.
- Ενθάρρυνση της εξωστρέφειας των πράσινων επιχειρήσεων με τη στήριξη των εξαγωγικών δραστηριοτήτων και την ανάπτυξη επιχειρηματικών πρωτο-

βουλίων στις χώρες της Βαλκανικής, της Μαύρης θάλασσας και της Μεσογείου, μέσα από ολοκληρωμένα προγράμματα προβολής και προώθησης.

- Δημιουργία ολοκληρωμένου δικτύου υποστήριξης πράσινης επιχειρηματικότητας, που θα προωθεί νέες αγορές, νέες επιχειρηματικές συνεργασίες, την αναζήτηση εξειδικευμένης πληροφορίας, την εκπόνηση προγραμμάτων συλλογικής προώθησης πράσινων προϊόντων και την ανταλλαγή εμπειριών.
- Προώθηση εταιριών παροχής ενεργειακών συμβουλών και υπηρεσιών που λειτουργούν στην κατεύθυνση της εξοικονόμησης ενέργειας.
- Προώθηση και στήριξη πράσινων υπεργολαβικών επιχειρήσεων. Οι πράσινες επιχειρήσεις μπορούν να προσφέρουν όχι μόνο στην αύξηση της απασχόλησης ή της προστιθέμενης αξίας, αλλά και στο επίπεδο βελτίωσης των δομικών χαρακτηριστικών, ιδιαίτερα των ΜΜΕ.
- Διευκόλυνση των πράσινων επιχειρήσεων στην πρόσβαση κεφαλαίων, μέσω συστήματος εγγυοδοσίας τραπεζικών δανείων και διασύνδεση των πράσινων επιχειρήσεων με τον κορμό και τα εργαλεία του τραπεζικού συστήματος. Οι ενέργειες αυτές θα στοχεύουν κυρίως:
 - στην αύξηση της αποτελεσματικότητας τραπεζικών προϊόντων για την κάλυψη αναγκών των πράσινων επιχειρήσεων
 - στην κάλυψη πράσινων επιχειρηματικών σχεδίων που προάγουν την περιβαλλοντική προστασία και διαχείριση επιχειρήσεων
- Συστηματική στροφή του δημοσίου τομέα στις πράσινες προμήθειες.

Προσαρμογή υφιστάμενων επιχειρήσεων σε περιβαλλοντικά φιλική λειτουργία

Τα μέτρα για το «πρασίνισμα» των επιχειρήσεων θα πρέπει να εντάσσονται σε ένα ολοκληρωμένο στρατηγικό σχεδιασμό, ο οποίος και θα περιλαμβάνει τη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος και την προώθηση των συνεργασιών μεταξύ των επιχειρήσεων. Στόχος των μέτρων αυτών είναι να ενταχθούν στην παραγωγική διαδικασία δράσεις και τεχνικές φιλικές προς το περιβάλλον. Το «πρασίνισμα» των επιχειρήσεων θα περιλαμβάνει μέτρα όπως είναι:

- Δημιουργία δικτύων δομών στήριξης, τα οποία θα περιλαμβάνουν Κέντρα Ανάπτυξης Πράσινων Επιχειρήσεων, Ενιαία Σημεία Επικοινωνίας και Πληροφόρησης, Λειτουργική Ηλεκτρονική Διασύνδεση, Εθνικό Παρατηρητήριο για τις πράσινες επιχειρήσεις, εξειδικευμένα μητρώα πράσινων επιχειρήσεων, συμβούλων, ειδικά για τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις και διάδοση καλών πρακτικών.
- Δελτίο επιπτώσεων της περιβαλλοντικής νομοθεσίας που θα στοχεύει στη συστηματική αποτύπωση των νομοθετικών επιπτώσεων στην λειτουργία των επιχειρήσεων.
- Οι προκλήσεις προμηθειών του δημοσίου θα περιέχουν κριτήρια τα οποία θα προκρίνουν προμηθευτές με περιβαλλοντική πιστοποίηση. Ειδικές ρυθμίσεις για διευκόλυνση της πρόσβασης μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων στις πράσινες προμήθειες.
- Εκσυγχρονισμός υφιστάμενων επιχειρήσεων για την εισαγωγή περιβαλλοντικών προτύπων και συστημάτων περιβαλλοντικής διαχείρισης. Προτεραιότητα θα δοθεί στην ανάπτυξη τέτοιων δραστηριοτήτων σε ιδιαίτερα επιβαρυνμένες περιοχές.

- Ενίσχυση και εκσυγχρονισμός επιχειρήσεων, που συνδέονται με την προβολή, προώθηση και αξιοποίηση των τοπικών περιβαλλοντικών συγκριτικών πλεονεκτημάτων.

Στήριξη Μικρών και Μεσαίων Επιχειρήσεων (ΜΜΕ)

Οι ΜΜΕ βιώνουν μια δύσκολη και παρατεταμένη περίοδο αστάθειας και οικονομικής συρρίκνωσης, χωρίς να έχουν και τις διεξόδους διαφυγής που έχουν οι μεγάλες επιχειρήσεις. Παραμένουν εγκλωβισμένες χωρίς μεγάλες ελπίδες για ένα καλύτερο μέλλον, με εγγενείς αδυναμίες που περιορίζουν τις δυνατότητες ανάκαμψης και ανάπτυξής τους σε νέους τομείς δραστηριότητας. Απαιτείται μια ολοκληρωμένη στρατηγική στήριξης των ΜΜΕ για την αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών προκλήσεων και την προσαρμογή τους στο μεταβαλλόμενο οικονομικό και επιχειρηματικό περιβάλλον που συνδέονται με:

- την παρωχημένη επιχειρηματική προσέγγιση (περιορισμένη πληροφόρηση, ανεπαρκής πείρα και τεχνογνωσία σε θέματα διοίκησης, οργάνωσης, μάρκετινγκ).
- το δυσμενές περιβάλλον άσκησης επιχειρηματικής δράσης, ιδιαίτερα για τις μικρές επιχειρήσεις (χρονοβόρες διοικητικές διαδικασίες ίδρυσης, αδειοδότησης, λειτουργίας και μεταβίβασης).
- την περιορισμένη πρόσβαση σε αγορές κεφαλαίου, χαμηλή πιστοληπτική ικανότητα και σοβαρό πρόβλημα υψηλού κόστους χρηματοδότησης.

Σταθερή επιδίωξη της πολιτικής μας είναι η διατήρηση και η ενίσχυση του αναπτυξιακού ρόλου των ΜΜΕ, ώστε να μπορέσουν να εκμεταλλευτούν πλήρως τις επιχειρηματικές ευκαιρίες που προσφέρει η ορθή διαχείριση του περιβάλλοντος στο πλαίσιο της πράσινης ανάπτυξης. Στοχεύουμε στη διευκόλυνση και την υποστήριξη της επιχειρηματικότητας, μέσα από τη δημιουργία ενός ευνοϊκού πλαισίου λειτουργίας και ενός δικτύου σύγχρονων υποδομών που εξασφαλίζουν την πρόσβαση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων στη νέα γνώση, στις νέες καθαρές τεχνολογίες, σε ανθρώπινο δυναμικό με νέες δεξιότητες, σε επιχειρηματικά κεφάλαια και σε νέες αγορές.

Ανάπτυξη νέων δεξιοτήτων πράσινης απασχόλησης

Η απασχόληση σε νέες αναπτυσσόμενες δεξιότητες αποτελεί βασικό πυλώνα της πράσινης ανάπτυξης. Νέες θέσεις εργασίας ή μετασχηματισμός υπαρχουσών θέσεων εργασίας σε νέες δεξιότητες θα δημιουργηθούν με την ανάπτυξη νέων αγορών πράσινων προϊόντων και υπηρεσιών. Η μετάβαση από συμβατικές δραστηριότητες σε δραστηριότητες πράσινης οικονομίας υπαγορεύει την ανάγκη χάραξης μιας ολοκληρωμένης στρατηγικής απασχόλησης, η οποία να καλύπτει τις ανάγκες της αγοράς εργασίας σε νέες δεξιότητες, για όλους τους τομείς που συνδέονται με την πράσινη ανάπτυξη. Επισημαίνει ακόμα την ανάγκη για επενδύσεις σε εκπαίδευση – τεχνική κατάρτιση και διεύρυνση του επιστημονικού επιπέδου και την αναβάθμιση υπαρχουσών δεξιοτήτων σε όλους τους σχετικούς τομείς.

Οικονομία στους φυσικούς πόρους και πράσινες υποδομές

Οι προτάσεις μας

Νερά

Προτεραιότητα – στόχος

Πρωθούμε μια ολοκληρωμένη πολιτική για τη διαχείριση των υδάτων που βασίζεται στο τρίπτυχο:

- Διασφάλιση υγιεινού και καθαρού νερού για ανθρώπινη κατανάλωση
- Ενίσχυση της προστασίας και βελτίωσης του υδάτινου περιβάλλοντος και των υδάτινων οικοσυστημάτων
- Βιώσιμη χρήση των υδατικών πόρων με προσαρμογή στα δεδομένα της κλιματικής αλλαγής

Η πολιτική μας για το νερό αποτελεί σημαντική συνιστώσα για την πράσινη ανάπτυξη. Η καλή ποιότητα του νερού που καταλήγει στην ανθρώπινη κατανάλωση για το σύνολο των πολιτών είναι κρίσιμος δείκτης ισόρροπης ανάπτυξης και ποιότητας ζωής. Η διαχείριση του νερού – υπό το πρίσμα και της προσαρμογής στις κλιματικές αλλαγές - δεν μπορεί να βασίζεται στην με κάθε τρόπο και μέσο κάλυψη της ζήτησης, αλλά στην ορθολογική διαχείρισή αυτής της ζήτησης με ταυτόχρονη προστασία του υδάτινου περιβάλλοντος.

Η εξοικονόμηση νερού μέσα από ένα ολοκληρωμένο και στοχευμένο πρόγραμμα προσαρμογής των καλλιεργητικών επιλογών και πρακτικών βελτίωσης και εκσυγχρονισμού των υποδομών και των δικτύων άρδευσης και ύδρευσης, επαναχρησιμοποίησης νερού στη βιομηχανία, ανακύκλωσης νερού μετά την επεξεργασία των αστικών λυμάτων για αρδευτικούς σκοπούς και συστηματικής ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης των πολιτών είναι βασικές μας επιδιώξεις.

Στο πλαίσιο αυτό απαιτείται άμεση αναθεώρηση της υδατικής πολιτικής με επανεξέταση και ορθή εφαρμογή εθνικού προγράμματος προστασίας – διαχείρισης των υδάτων και αντιμετώπισης προβλημάτων όπως είναι, η λειψυδρία και η ξηρασία που αναμένεται να ενταθούν λόγω κλιματικών αλλαγών.

Βασικά στοιχεία του εθνικού προγράμματος που θα εφαρμόσουμε είναι:

Πόσιμο νερό

- Προγράμματα, με ευθύνη των φορέων διαχείρισης του πόσιμου νερού, για τη συστηματική παρακολούθηση της ποιότητάς του στα αστικά κέντρα και τις τουριστικές περιοχές. Οι μετρήσεις ποιότητας θα δημοσιοποιούνται συστηματικά.
- Σχέδια για τη βιώσιμη διαχείριση των υδάτων, την αντιμετώπιση της λειψυδρίας, την εξασφάλιση καλής ποιότητας και την εξοικονόμηση πόσιμου νερού σε τοπική κλίμακα.
- Δράσεις για τη βελτίωση της ποιότητας και εξοικονόμησης του πόσιμου νερού (Επιχειρησιακό πρόγραμμα για παρακολούθηση, συντήρηση, επισκευή του δικτύου μεταφοράς του νερού για ύδρευση).

Υδάτινο περιβάλλον

- Θέσπιση περιβαλλοντικών στόχων και εφαρμογή προγραμμάτων μέτρων προστασίας για τα ποτάμια και τις λίμνες, με έμφαση και προτεραιότητα στα υδάτινα σώματα με οξυμμένα περιβαλλοντικά προβλήματα (Κορώνεια, Αλιάκμονας, Έβρος, Ασωπός).
- Κατασκευή αποχευτικών δικτύων και εγκαταστάσεων επεξεργασίας λυμάτων με επιλογή κατάλληλων κάθε φορά τεχνικών και τεχνολογιών ανάλογα στο σύνολο των οικισμών.
- Προώθηση του βιολογικού καθαρισμού των νερών, επαναχρησιμοποίηση και ανακύκλωσή τους για άρδευση, πχ άρδευση και αναδάσωση του Ποικίλου Όρους από την Ψυτάλλεια.
- Συστηματικός έλεγχος των βιομηχανιών για την επεξεργασία και διάθεση των υγρών αποβλήτων τους. Πιο αυστηρή διαδικασία επιβολής προστίμων από τους παραβάτες.
- Συστηματική προώθηση της εφαρμογής του κώδικα ορθών γεωργικών πρακτικών, καθώς και της βιολογικής γεωργίας, ώστε να μειωθεί η ρύπανση των επιφανειακών και υπόγειων υδάτων από λιπάσματα και φυτοφάρμακα
- Αφαλάτωση στα νησιά με ΑΠΕ.

Βιώσιμη διαχείριση των υδατικών πόρων

- Διαμόρφωση και εφαρμογή σχεδίων διαχείρισης των υδάτων σε όλες τις περιοχές λεκάνης απορροής, λαμβάνοντας υπόψη τις κλιματικές αλλαγές, με έμφαση στη διαχείριση της ζήτησης, στην εξοικονόμηση νερού και στον απόλυτο σεβασμό των περιβαλλοντικών προτεραιοτήτων για την οικολογική λειτουργία των υδατινών σωμάτων.
- Προώθηση πολιτικών και τεχνικών εξοικονόμησης του νερού, με εφαρμογή στον αγροτικό τομέα, με την αναδιάρθρωση των καλλιεργειών και την αντικατάσταση των υδροβόρων αρδευτικών πρακτικών, στον τουριστικό τομέα με την προσαρμογή των υδατικών αναγκών στις πραγματικές δυνατότητες της φύσης, στο βιομηχανικό και αστικό τομέα, με την εφαρμογή οικονομικών μέτρων και κοινωνικών πολιτικών στην κατεύθυνση της εξοικονόμησης του νερού και στη συστηματική επαναχρησιμοποίηση επεξεργασμένων λυμάτων,

δηλαδή στην ανακύκλωση του νερού.

- Απογραφή όλων των γεωτρήσεων, αξιολόγησή τους και συστηματικός έλεγχος.
- Μέτρα και υποδομές για την αντιμετώπιση των πλημμυρικών φαινομένων, με στόχο αφενός την αντιπλημμυρική προστασία και αφετέρου την αξιοποίηση των υδάτων.

Μηχανισμοί και εργαλεία

- Το νερό είναι δημόσιο αγαθό και ως τέτοιο η διαχείρισή του δεν μπορεί παρά να γίνεται από επιχειρήσεις στρατηγικής σημασίας υπό δημόσιο έλεγχο.
- Ενδυνάμωση της Κεντρικής Υπηρεσίας Υδάτων στο Υπουργείο Περιβάλλοντος, ώστε να ανταποκριθεί στον επιτελικό ρόλο της για τη διαχείριση και την προστασία των υδάτων, σε συνδυασμό με την ενίσχυση περιφερειακών αποκεντρωμένων δομών σε επίπεδο υδρολογικών ενοτήτων (ομάδων λεκανών απορροής), για να οργανωθεί η διαχείριση του νερού.
- Προώθηση της συνεργασίας με τις γειτονικές χώρες για την ολοκληρωμένη προστασία και διαχείριση των κοινών υδάτινων σωμάτων (Έβρος, Νέστος, Στρυμόνας, Αξιός, Πρέσπες).
- Ανάκτηση του κόστους του νερού, συμπεριλαμβανομένου και του περιβαλλοντικού κόστους και λαμβάνοντας υπόψη τα κοινωνικά δεδομένα.
- Συστηματική ενημέρωση των πολιτών, σε συνεργασία με την Τοπική Αυτοδιοίκηση, για την εξοικονόμηση νερού και την προστασία του υδάτινου περιβάλλοντος.
- Συμμετοχικές διαδικασίες κατά τη διαμόρφωση των σχεδίων διαχείρισης των υδάτων.
- Δίκτυο παρακολούθησης της ποιότητας και της ποσότητας του νερού σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο και διάχυση της πληροφορίας για τη συστηματική και τεκμηριωμένη ενημέρωση των πολιτών.

Προστατευόμενες περιοχές

Προτεραιότητα – στόχος

Πρώτη προτεραιότητα είναι η προστασία της βάσης, δηλαδή του αντικειμένου που προστατεύουμε, ώστε να μπορέσει να υπάρξει ανάπτυξη. Στόχος είναι οι προστατευόμενες περιοχές να γίνουν πόλοι τοπικής πράσινης ανάπτυξης. Βασική πολιτική επιλογή θα πρέπει να είναι η προστασία και η σωστή διαχείριση. Οφείλουμε να ανατρέψουμε τη δικαιολογημένη αμηχανία μπροστά στην ανυπαρξία συγκεκριμένων προτάσεων αλλά και παραδειγμάτων στη χώρα μας που θα ανατρέψουν την αντίληψη ότι μια προστατευόμενη περιοχή είναι μια περιοχική γενικής απαγόρευσης. Αυτό όμως προϋποθέτει αυστηρότατο έλεγχο.

Οι προστατευόμενες περιοχές ή καλύτερα οι περιοχές ενταγμένες στο Ευρωπαϊκό δίκτυο NATURA 2000 είναι δάση, υγράτοποι, θαλάσσια πάρκα, χώροι δηλαδή

ιδιαίτερης οικολογικής αξίας. Η διαχείριση των προστατευόμενων περιοχών πρέπει να διαφοροποιείται ανάλογα με τις πιέσεις και το μέγεθος, (με τους Φορείς Διαχείρισης να αφορούν μόνο εθνικά πάρκα) και σε συνεργασία με τις τοπικές κοινωνίες, ενώ αποτέλεσμά της να είναι η ανάδειξη και αξιοποίησή τους.

Για να γίνει πραγματικότητα αυτός ο στόχος θα πρέπει οι διαχειριστικές αρχές να δουλέψουν ώστε:

- Να κτίσουν τις σχέσεις συνεργασίας και κατανόησης με τους τοπικούς πληθυσμούς.
- Να επεξεργαστούν και να προτείνουν παρεμβάσεις και πολιτικές που θα στηρίζονται στις τοπικές ιδιαιτερότητες και ιδιομορφίες τους.
- Να επεξεργαστούν σχέδια βιώσιμης αξιοποίησης των περιοχών.
- Να ενδυναμώσουν τις σχέσεις όλων των εμπλεκόμενων φορέων και κυρίως της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Η χωροθέτηση προστατευόμενης περιοχής στα διοικητικά όρια ενός Οργανισμού Τοπικής Αυτοδιοίκησης θα μπορούσε για παράδειγμα να αποτελέσει κριτήριο κατανομής της Συλλογικής Απόφασης Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΣΑΤΑ).
- Να αναπτύξουν πρωτοβουλίες που θα βοηθήσουν στη συνοχή του τοπικού κοινωνικού ιστού και μέσω της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης.

Τα αναμενόμενα αποτελέσματα έχουν να κάνουν με την αύξηση των θέσεων εργασίας (φύλακες, οικοξεναγοί, επιστήμονες, προσωπικό διαχείρισης, προσωπικό επιφορτισμένο με το monitoring), ενώ έμμεσα αναμένονται να δημιουργηθούν θέσεις εργασίας σε επαγγέλματα που θα υποστηρίζουν τη φιλοξενία, ενπύρωση και ψυχαγωγία των επισκεπτών και την ανάδειξη της ποιότητας των τοπικών γεωργικών προϊόντων. Το προϊόν βιολογικής καλλιέργειας σε μια «παρθένα» από νιτρικά περιοχή NATURA έχει τελείως διαφορετικά χαρακτηριστικά από ότι ένα αντίστοιχο προϊόν σε μια βεβαρυμένη από νιτρικά περιοχή.

Δάση

Προτεραιότητα – στόχος

Τα δασικά οικοσυστήματα της χώρας βρίσκονται ήδη κάτω από ασφυκτική περιβαλλοντική πίεση λόγω των φυσικών μεταβολών που προκαλεί και η αλλαγή του κλίματος. Οι πολιτικές για τα δάση αφορούν στην προστασία τους, αλλά και στην ανάπτυξη τους. Εάν διαχειριστούμε συνετά και αποτελεσματικά τα δάση της χώρας μας, δημιουργούμε ένα πλεονέκτημα για μια ανάπτυξη συμβατή με το περιβάλλον, και μάλιστα σε περιοχές γεωγραφικά αποκλεισμένες, τα οφέλη της οποίας θα διαχέονται σε όλο τον τοπικό πληθυσμό.

Οι πολιτικές για την προστασία των δασών, περιλαμβάνουν τις πολιτικές για (α) την πρόληψη, (β) τη διαχείριση, (γ) την αποκατάσταση, (δ) τα έργα υποδομής.

Προγραμματισμός και πρόληψη

- Εκπόνηση Περιφερειακών και Τοπικών Σχεδίων Πρόληψης Δασικών Πυρκαγιών, που θα αξιολογούν τις πραγματικές ανάγκες και τους κινδύνους, καθώς και το βαθμό επικινδυνότητας κάθε περιοχής.
- Έγκαιρη χρηματοδότηση και εκτέλεση όλων των απαραίτητων έργων συντήρησης υποδομών πριν από την έναρξη της αντιπυρικής περιόδου, όπως είναι η άμεση ολοκλήρωση των καθαρισμών σε παρόδιες δασικές περιοχές, και οι καθαρισμοί βιομάζας και σκουπιδιών σε επικίνδυνες περιοχές.
- Αξιοποίηση δορυφορικών συστημάτων εντοπισμού εστιών δασικών πυρκαγιών και ανάπτυξη μηχανισμού άμεσης ενημέρωσης των τοπικών δυνάμεων.
- Συγκεκριμένες δράσεις πρόληψης με συμμετοχή των πολιτών, με θεσμικά οργανωμένη εμπλοκή των ΜΚΟ και των επιστημονικών φορέων.
- Ενδυνάμωση του ρόλου και του δυναμικού της Δασικής Υπηρεσίας με διεπιστημονικό προσωπικό, κατάλληλο εξοπλισμό, τεχνολογία και γνώση.
- Διαχειριστικά σχέδια για την πρόληψη και καταστολή δασικών πυρκαγιών, σε δάση που υπάγονται σε προστατευόμενες περιοχές ή περιοχές Natura 2000.
- Ενίσχυση της Γεν. Γραμματείας Πολιτικής Προστασίας και σύνδεσή της με τα αντίστοιχα νομαρχιακά γραφεία.
- Δημιουργία κτηνοτροφικών πάρκων για ποιοτικά κτηνοτροφικά προϊόντα, για αύξηση της παραγωγής, για μείωση των επιπτώσεων από την κτηνοτροφία στο φυσικό περιβάλλον, για ανακύκλωση και επεξεργασία απορριμμάτων.

Διαχείριση Πυρκαγιών

- Κατανομή προσωπικού και μέσων σύμφωνα με το Εθνικό και τα Περιφερειακά και Τοπικά Σχέδια Πρόληψης. Αξιοκρατία στη στελέχωση του κρατικού μηχανισμού, ιδιαίτερα του Πυροσβεστικού Σώματος και στενή συνεργασία με τη Δασική Υπηρεσία.
- Λειτουργία ενιαίου φορέα δασοπροστασίας με τη συμμετοχή όλων των φορέων (Δασική Υπηρεσία – Πυροσβεστική Υπηρεσία, Τοπική Αυτοδιοίκηση – ΜΚΟ, ενεργοί πολίτες) με θεσμοθετημένους ρόλους.
- Εκπαίδευση των εποχικών δασοπυροσβεστών και των εθελοντών με αξιολόγηση και πιστοποίηση ως κριτήριο εμπλοκής τους σε περιστατικά. Οι εμπλεκόμενοι με τη δασοπροστασία έχουν ρόλο και στην πρόληψη.
- Ενίσχυση και αναβάθμιση του εξοπλισμού για την αντιμετώπιση των πυρκαγιών, καθώς και κάλυψη με καλά εκπαιδευμένο προσωπικό των αναγκών. Διαπραγμάτευση με την ΕΕ για δυνατότητα χρηματοδότησης από τα Ευρωπαϊκά Ταμεία εξοπλισμού πυρόσβεσης και ελαστική αντιμετώπιση ως προς τους κανονισμούς του ελλείμματος παρόμοιων εθνικών δαπανών.
- Συνεργασία με ΕΕ για συγκρότηση ευρωπαϊκού στόλου αεροπυρόσβεσης.

Αποκατάσταση

- Συνεχής παρακολούθηση των χρήσεων γης και της οικολογικής εξέλιξης των καμένων εκτάσεων με δορυφορικές φωτογραφίες. Ρύθμιση δραστηριοτήτων στις καμένες δασικές περιοχές.
- Ανάπτυξη τεχνογνωσίας και υποδομών σε συνεργασία με άλλες χώρες για

την αποκατάσταση των περιοχών και επιβολή αυστηρών κυρώσεων στους παραβάτες.

- Τεχνητή αναδάσωση των καμένων εκτάσεων, εκεί όπου αποτυγχάνει η φυσική αναγέννηση του δάσους.
- Νέοι πνεύμονες πρασίνου στην Αττική, αλλά και στις υπόλοιπες περιοχές που έχουν πληγεί από τις πυρκαγιές.

Έργα Υποδομής για την προστασία του δάσους

- Συντήρηση του δασικού οδικού δικτύου, βελτίωση και ολοκλήρωση με έγκαιρη χρηματοδότηση, πριν από την έναρξη της αντιπυρικής περιόδου.
- Πρόγραμμα παρακολούθησης και λήψη μέτρων για την καταπολέμηση ασθενειών που ταλαιπωρούν τα δάση τα τελευταία χρόνια, καθώς και πρόγραμμα παρακολούθησης Καταφυγίων Άγριας Ζωής.
- Για την ανάπτυξη των δασών και τη συνύπαρξη με τις κοινωνίες και τους τοπικούς πληθυσμούς και την αξιοποίηση των απαιτείται:
- Υποχρεωτική Διαχείριση όλων των δασών σύμφωνα με τους κανόνες της επιστήμης και τις επιταγές της δασικής νομοθεσίας, βάσει διαχειριστικού σχεδίου, ανά δεκαετία ανανεωμένου.
- Δασοπονικό σχέδιο για κάθε δασικό σύμπλεγμα, με το οποίο θα προβλέπονται όλα τα απαιτούμενα δασοκομικά μέτρα για την προστασία και ανάπτυξη των δασικών οικοσυστημάτων.
- Έργα διευθέτησης ορεινών χειμάρρων με σκοπό τον εμπλουτισμό του υδροφόρου ορίζοντα, την προστασία των οικισμών, καλλιεργειών και των εδαφών από τη διάβρωση.
- Ολοκλήρωση του προγράμματος κατάρτισης των δασικών χαρτών και σύνταξη δασολογίου για τη χώρα.
- Πρόγραμμα στήριξης για την ενεργό συμμετοχή του παραδασόβιου πληθυσμού στην προστασία και διαχείριση των δασικών οικοσυστημάτων.
- Ενίσχυση της καλλιέργειας φιλοδασικής – φιλοπεριβαλλοντικής συνείδησης μέσα από προγράμματα ενημέρωσης και κατάρτισης.

Ειδικά για την Αττική, χρειάζεται μια πολιτική αποκατάστασης και προστασίας των ορεινών της όγκων, του παραλιακού της μετώπου καθώς και των ελεύθερων χώρων της.

Απορρίμματα

Στόχος η ολοκληρωμένη διαχείριση στερεών αποβλήτων με μείωση της παραγωγής τους, ανάκτηση, ανακύκλωση, επαναχρησιμοποίηση υλικών και ενεργειακή αξιοποίηση. Η πολιτική για τα απορρίμματα οφείλει να απαντά και σε άλλες οικονομικές, κοινωνικές και περιβαλλοντικές ανάγκες:

- στη μείωση εκπομπών αερίων φαινομένου του θερμοκηπίου για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής,

- στην αξιοποίηση εναλλακτικών πηγών ενέργειας -μεταξύ των οποίων και τα στερεά απόβλητα- λόγω και της αβεβαιότητας της τιμής του πετρελαίου,
- στη δυσκολία εξασφάλισης φθηνής και επαρκούς γης, λόγω της οικιστικής και τουριστικής ανάπτυξης, γεγονός που επιβάλλει τη μείωση του όγκου των απορριμμάτων που πάνε για ταφή,
- στις κοινωνικές αντιδράσεις που προκαλούνται από την προοπτική λειτουργίας ΧΥΤΑ.

Η διαχείριση των απορριμμάτων είναι μεγάλης σημασίας και κλίμακας περιβαλλοντικό, κοινωνικό, αλλά συνάμα και οικονομικό ζήτημα που μπορεί να αντιμετωπιστεί μόνο με μια ολοκληρωμένη πολιτική σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, η οποία και προσπατεί τη συνεργασία δημόσιου και ιδιωτικού τομέα.

Η ολοκληρωμένη διαχείριση στερεών αποβλήτων, με την ταχύτατη μάλιστα μετεξέλιξη που γνωρίζει ως απόρροια της ανάπτυξης, της αύξησης της κατανάλωσης και νέων δεδομένων, όπως είναι η αντιμετώπιση των κλιματικών αλλαγών, δημιουργεί μια αγορά και ποιοτικές θέσεις εργασίας σε πολλαπλά επίπεδα:

- στην έρευνα και την ανάπτυξη τεχνολογίας,
- στην παροχή μελετητικών και συναφών συμβουλευτικών υπηρεσιών,
- στα προγράμματα ανακύκλωσης,
- στην κατασκευή και τη λειτουργία μονάδων επεξεργασίας και εγκαταστάσεων διάθεσης αποβλήτων.

Βασικά στοιχεία μιας ολοκληρωμένης πολιτικής για τα απορρίμματα πρέπει να είναι:

- Η πρόληψη της δημιουργίας αποβλήτων με τη διαμόρφωση και εφαρμογή σχεδίων που βασίζονται στην αποσύνδεση της αύξησης του εισοδήματος και της ποιότητας ζωής με την παραγωγή αποβλήτων, σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο με μετρήσιμους στόχους.
- Η μεγιστοποίηση της ανακύκλωσης με επανεξέταση και βελτίωση του συστήματος που ισχύει σήμερα. Θεσμοθέτηση περιφερειακών και τοπικών στόχων ανακύκλωσης. Συστηματική προώθηση και υποστήριξη των προγραμμάτων χωριστής συλλογής των απορριμμάτων και ανακύκλωσης. Απόλυτη διαφάνεια και ενημέρωση των πολιτών για την πορεία των προγραμμάτων ανακύκλωσης.
- Υποχρεωτική η προεπεξεργασία των στερεών αποβλήτων, πριν την ταφή, για να ελαχιστοποιηθούν οι περιβαλλοντικές και κοινωνικές επιπτώσεις. Από τους ΧΑΔΑ και τους ΧΥΤΑ θα περάσουμε στους ΧΥΤΥ.
- Οι μονάδες επεξεργασίας – προεπεξεργασίας δεν είναι απλά δημόσια έργα, αλλά κρίσιμο συστατικό στοιχείο ολοκληρωμένων συστημάτων διαχείρισης (που περιλαμβάνουν διαλογή στην πηγή, ανακύκλωση υλικών, ενεργειακή αξιοποίηση και ασφαλή ταφή των υπολειμμάτων με διαφοροποιήσεις στο συνδυασμό μέτρων και πρακτικών ανάλογα με την περιοχή και τα χαρακτηριστικά της).
- Η διαμόρφωση και εφαρμογή ολοκληρωμένης πολιτικής για τα οργανικά με σαφές πλαίσιο και μετρήσιμους στόχους.

- Η επιλογή της ενεργειακής αξιοποίησης ακόμη και του οργανικού κλάσματος με θερμική επεξεργασία και με τις πλέον σύγχρονες τεχνολογίες περιβαλλοντικής προστασίας, δε μπορεί να λείπει από το πλαίσιο μιας ολοκληρωμένης διαχείρισης.
- Η υιοθέτηση «εργαλείων» (οικονομικών, περιλαμβανομένης και της τιμολόγησης και τελών, διαχειριστικών κλπ) που θα διευκολύνουν την εκτροπή αποβλήτων από τους ΧΥΤΑ με την ενθάρρυνση της ανακύκλωσης και της αξιοποίησης των αποβλήτων και της αποτροπής της ταφής (πχ τέλος ταφής).
- Συστηματικοί έλεγχοι για την ορθή περιβαλλοντική λειτουργία των εγκαταστάσεων επεξεργασίας και διάθεσης αποβλήτων τα αποτελέσματα των οποίων θα δίνονται στη δημοσιότητα.
- Δίκτυο μονάδων επεξεργασίας αποβλήτων με αξιοποίηση πόρων από το ΕΣΠΑ και σε συνεργασία με τον ιδιωτικό τομέα, με στόχο την εκπλήρωση των εθνικών στόχων για την εκτροπή από την ταφή. Η επιλογή των τεχνικών επεξεργασίας θα γίνεται με βάση τα χαρακτηριστικά της κάθε περιοχής.
- Σε σχέση με την κοινωνική συναίνεση θα γίνει συστηματική, τεκμηριωμένη και στοχευμένη ενημέρωση, ανάδειξη παραδειγμάτων καλής πρακτικής, διαφάνεια σε σχέση με τα προγράμματα ανακύκλωσης, δέσμευση για συστηματοποίηση των ελέγχων και μετρήσεων, αλλά και τη δημοσίευση των αποτελεσμάτων τους. Οι εγκαταστάσεις επεξεργασίας και διάθεσης αποβλήτων θα είναι συστηματικά προσβάσιμες στους πολίτες.

Για την Αττική

Το θέμα της διαχείρισης στερεών αποβλήτων στην Αττική έχει μέχρι σήμερα βασιστεί σε άδικες ενδοπεριφερειακές και κοινωνικές επιλογές. Δεν αντιμετωπίστηκε ως κοινωνικό ζήτημα οργάνωσης ολοκληρωμένης διαχείρισης, αλλά ως τεχνικό πρόβλημα προσδιορισμού αναγκαίων έργων.

- Ο ισχύων Περιφερειακός Σχεδιασμός Διαχείρισης Απορριμμάτων (ΠΕΣΔΑ) πρέπει να παραμείνει ως βασικό πλαίσιο για τη διαχείριση στερεών αποβλήτων στην Αττική, γιατί έχει σημαντικά στοιχεία κοινωνικής δικαιοσύνης. Πρέπει ωστόσο, να είναι σαφές ότι η εφαρμογή του ΠΕΣΔΑ δεν περιορίζεται μόνο στην κατασκευή 3 ΧΥΤΑ, αλλά περιλαμβάνει μια σειρά από υποδομές για την ολοκληρωμένη διαχείριση και ειδικότερα:
 - μονάδες επεξεργασίας αποβλήτων (ΜΕΑ),
 - ανακύκλωση με διαλογή στην πηγή και Κέντρα Διαλογής Υλικών (ΚΔΑΥ),
 - αξιοποίηση των τυχόν δευτερογενών προϊόντων που παράγονται από τις ΜΕΑ (όπως compost, δευτερογενές καύσιμο),
 - σταθμούς μεταφόρτωσης απορριμμάτων (ΣΜΑ).
- Οι αναγκαίες βελτιώσεις του ΠΕΣΔΑ είναι:
 - η εφαρμογή τέλους ταφής απορριμμάτων με στόχο την προώθηση του περιορισμού, της ανακύκλωσης και της αξιοποίησης των απορριμμάτων,
 - τα ολοκληρωμένα προγράμματα ανακύκλωσης ανά ΟΤΑ,
 - η ενεργειακή αξιοποίηση του οργανικού κλάσματος,
 - η δημοσίευση των στοιχείων λειτουργίας και μετρήσεων.

Μεταφορές – Ακτοπλοΐα

Προτεραιότητα – στόχος

Η ανάδειξη της Ελλάδας σε διεθνές διαμετακομιστικό κέντρο με εφαρμογή συνδυασμένων μεταφορών, ενίσχυση των μαζικών μέσων για καθαρές και φιλικές προς το περιβάλλον μεταφορές και με περιορισμό των εκπομπών. Η ανάπτυξη βιώσιμων και ελκυστικών συγκοινωνιακών συστημάτων, τα οποία να εξυπηρετούν τις ανάγκες κινητικότητας σε όλα τα επίπεδα μετακινήσεων, καθώς και η δυνατότητα απρόσκοπτης επικοινωνίας νησιωτικών και απομακρυσμένων περιοχών, αποτελεί αναπόσπαστο και βασικό στοιχείο της πολιτικής μεταφορών. Το κράτος έχει την υποχρέωση να παρέχει δημόσιες συγκοινωνίες. Ένας ολοκληρωμένος σχεδιασμός που θα περιλαμβάνει συνδυασμένες μετακινήσεις με προτεραιότητα στα μέσα σταθερής τροχιάς τόσο στις πόλεις όσο και σε εθνικό επίπεδο, ο εκσυγχρονισμός των μέσων σταθερής τροχιάς / σιδηρόδρομου και η επέκτασή τους, αποτελούν βασικό μας στόχο.

Μεταφορές

Η σύνδεση της πολιτικής μεταφορών με την πράσινη οικονομία στηρίζεται σε δύο πυλώνες. Αφενός μεν η πράσινη οικονομία για να αποδώσει αποτελεσματικά χρειάζεται απρόσκοπτη μεταφορά πολιτών και προϊόντων, αφετέρου δε, θα πρέπει να γίνει πιο πράσινη, είτε εφαρμόζοντας νέες «έξυπνες» διαχειριστικές πρακτικές, είτε εκσυγχρονίζοντας το στόλο με λιγότερο ρυπογόνα και περισσότερο φιλικά, προς το περιβάλλον, μεταφορικά μέσα.

Η πολιτική για τις αστικές μεταφορές δεν μπορεί παρά να συνδεθεί και με μια πολιτική για τις πόλεις. Στόχος δεν είναι ο περιορισμός της απόκτησης αυτοκινήτου, αλλά ο περιορισμός της χρήσης του για τις μετακινήσεις στην πόλη. Η πράσινη οικονομία συνδέεται άμεσα με την ασφάλεια, την ποιότητα και την αποτελεσματικότητα των μεταφορών. Αρκεί να αναλογιστούμε ότι σε διάστημα ενός περίπου χρόνου η παραμονή στο αυτοκίνητο ισοδυναμεί με ένα εικοσαήμερο διακοπών.

- Ανώτατος χρόνος πρόσβασης σε στάση δημόσιας συγκοινωνίας τα 10 λεπτά, από όποιο σημείο της Αθήνας ή της Θεσσαλονίκης. Αυτό θα επιτευχθεί με:
 - τη δημιουργία Ενιαίου Φορέα Σχεδιασμού Μεταφορών στην Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη, με στόχο την κάλυψη όλων των πιθανών διαδρομών στα πολεοδομικά συγκροτήματα για τους κατοίκους και τους επισκέπτες με μέσα δημόσιας μεταφοράς.
 - την ολοκλήρωση των επεκτάσεων του μετρό, του τραμ, του προαστιακού σιδηροδρόμου και των σταθμών μετεπιβίβασης στο λεκανοπέδιο.
 - ενιαίο σύστημα παροχής πληροφοριών για τα όλα τα μέσα μεταφοράς (λεωφορεία, τρένα, μετρό, προαστιακός) μέσω ενός ενιαίου πανελλαδικού αριθμού.
 - την ανακούφιση της κυκλοφορίας των ΜΜΜ με την απαγόρευση στάθμευσης σε όλους τους δρόμους που κινούνται ΜΜΜ.
- Κάθε δήμος θα μπορεί να καλύπτει με μέσα μαζικής μεταφοράς, ποδήλατα και με τα πόδια, όλες τις εσωτερικές αποστάσεις για τους κατοίκους του μέσα στην περιοχή του.

Αυτό θα επιτευχθεί με:

- ανάπτυξη και διεύρυνση των πεζοδρομίων και δημιουργία ειδικών λωρίδων για τα ποδήλατα.
- ειδική χρηματοδότηση στους δήμους για κατασκευή χώρων στάθμευσης εκτός οδού, στο βαθμό που αντίστοιχες θέσεις επί της οδού μειώνονται με παράλληλη επέκταση των πεζοδρομίων.
- Τοπικά Σχέδια Μεταφορών και υπεύθυνους για την κινητικότητα (mobility managers) σε κάθε δήμο. Οι δήμοι υποβάλουν ολοκληρωμένα προγράμματα για θέματα υποδομής, αλλά και δράσεις για τη βελτίωση της οδικής ασφάλειας, των δημοσίων συγκοινωνιών, του περιβάλλοντος.
- Πλήρης τήρηση των διατάξεων για τη στάθμευση.
- Ειδικό πρόγραμμα ενοποίησης αρχαιολογικών χώρων στις πρωτεύουσες των νομών της χώρας με στόχο τη δημιουργία νέων περιπατητικών διαδρομών σε χώρους πολιτισμού.
- Αξιοποίηση της θάλασσας για μετακίνηση με μικρά πλοία κατά μήκος των ακτών της Νότιας, Νοτιοδυτικής και Νοτιοανατολικής Αττικής.
- Αλλαγή του ωραρίου τροφοδοσίας των καταστημάτων. Τα μεγάλα φορτηγά, που ευθύνονται για πολλές από τις καθυστερήσεις στους δρόμους της Αθήνας, δε θα μπαίνουν στο κέντρο της πόλης για τροφοδοσία στη διάρκεια της ημέρας. Στην περίπτωση που απαιτείται η τροφοδοσία κατά τη διάρκεια της ημέρας, τότε αυτή θα γίνεται με μικρά ευέλικτα οχήματα.
- Καμιά νέα άδεια λειτουργίας νέας εταιρείας χωρίς υποβολή σχεδίου μετακίνησης προσωπικού και εξυπηρέτησης πελατών.
- Κίνητρα για απόσυρση παλαιών οχημάτων για αντικατάστασή τους μόνο με υβριδικά ή ιδιαίτερα χαμηλής κατανάλωσης τελευταίας τεχνολογίας ΙΧ και ανάλογη σταδιακή αντικατάσταση των αυτοκινήτων του δημόσιου τομέα, με έναρξη από τα βουλευτικά, ως μήνυμα προς την κοινωνία.
- Οι εμπορευματικές μεταφορές και η γενικότερη διαχείριση των logistics αποτελεί μία σύγχρονη και πολύ δυναμική αγορά. Η αξιοποίησή της θα πρέπει να γίνει με όρους που δεν επιβαρύνουν το περιβάλλον, αλλά αντίθετα μπορούν με βάση τα τοπικά περιβαλλοντικά συγκριτικά πλεονεκτήματα να προωθήσουν την ελκυστικότητα των περιοχών.
- Για την ανανέωση του στόλου των ΤΑΞΙ θα δημιουργηθεί ειδικό επιχειρησιακό πρόγραμμα, το οποίο και θα χρηματοδοτεί μέρος του επιπλέον κόστους για την αγορά υβριδικών, ηλεκτρικών αυτοκινήτων ή αυτοκινήτων χαμηλών εκπομπών.

Ακτοπλοΐα

- Αναθεώρηση και διεύρυνση της κοινοτικής περιβαλλοντικής νομοθεσίας (πχ Οδηγία 2005/33/ΕΚ) με στόχο τον περιορισμό των εκπομπών όλων των κλασικών ρύπων από τα πλοία (SOx, NOx, VOCs, PM) στις Ευρωπαϊκές θάλασσες και λιμάνια.
- Ανάπτυξη Θαλάσσιου Χωροταξικού Σχεδιασμού, ως κύριο εργαλείο εφαρμογής Ολοκληρωμένης Θαλάσσιας Πολιτικής, με στόχο τη βελτιστοποίηση της χρήσης του θαλάσσιου χώρου, προς όφελος της οικονομικής ανάπτυξης και του θαλάσσιου περιβάλλοντος.

- Πρωτοβουλία της Ελλάδας για τη δημιουργία περισσότερων θαλασσίων περιοχών «χαμηλής ρύπανσης» (SECAs – Ship Emission Control Areas), με έμφαση στη Μεσόγειο, ξεκινώντας σαν πιλοτική εφαρμογή από το Αιγαίο.
- «Πρασίνισμα» των λιμένων. Η κοινοτική νομοθεσία ούτως ή άλλως επιβάλλει (από 1/1/2010) στα εμπορικά σκάφη που βρίσκονται ελλιμενισμένα σε κοινοτικούς λιμένες, είτε να χρησιμοποιούν καύσιμο με ιδιαίτερα χαμηλή περιεκτικότητα σε θείο (0,1% κμ), είτε να συνδέονται με εξωτερική παροχή ηλεκτρικής ενέργειας (όπου υπάρχει σχετική υποδομή), μηδενίζοντας έτσι κατά τη διάρκεια του ελλιμενισμού τις εκπομπές τους.
- Αποτελεσματικός επανασχεδιασμός της κυκλοφορίας στα μεγάλα λιμάνια
- Αναβάθμιση του στόλου με νεότευκτα πλοία με προδιαγραφές που ανταποκρίνονται στις ανάγκες των κατοίκων και των συνθηκών στις ελληνικές θάλασσες και λιμάνια.

Δομημένο περιβάλλον

Το κυρίαρχο μοντέλο αστικής ανάπτυξης έχει αποτύχει. Απαιτούνται νέοι χωροτακτικοί και πολεοδομικοί σχεδιασμοί, με στόχο την προσαρμογή του δημόσιου και ιδιωτικού χώρου σε μια νέα ισορροπία, οικονομική, οικολογική, κοινωνική και αισθητική. Τρεις είναι οι βασικές αρχές στις οποίες θα πρέπει να στηριχθεί ένας τέτοιος σχεδιασμός:

- Να κάνουμε τις πόλεις ασφαλείς, ευχάριστες και βιώσιμες.
- Τα οφέλη του σχεδιασμού να διαχέονται σε όλους τους κατοίκους ανεξάρτητα από την οικονομική τους κατάσταση.
- Ο σεβασμός και η διατήρηση των φυσικών συστημάτων, μέσα στις πόλεις μπορεί να αποδειχθούν πολύ πιο οικονομικές λύσεις σε σύγκριση με τη χρήση υποκατάστατων.

Μέτρα για τη δημιουργία πράσινων πόλεων είναι:

- Αποκατάσταση παλιότερων πάρκων και αστικών χώρων πρασίνου. Προστασία και ανάδειξη των κοινόχρηστων χώρων.
- Μεταφορά στην Τοπική Αυτοδιοίκηση της διαχείρισης των ελεύθερων δημόσιων χώρων και χώρων πρασίνου, με παράλληλη όμως θεσμική κατοχύρωση των χώρων αυτών μέσα από τα Γενικά Πολεοδομικά Σχέδια. Η μεταφορά της διαχείρισης των ελεύθερων χώρων στους ΟΤΑ θα συνοδευτεί με σαφή δέσμευση και προδιαγραφές για τη χρήση τους.
- Τα στρατόπεδα που βρίσκονται στις πόλεις να περάσουν στην Τοπική Αυτοδιοίκηση, αποκλειστικά ως χώροι πρασίνου.
- Όσα οικοπέδα και κτήρια δε δηλωθούν στο κτηματολόγιο, εντός του νόμιμου χρονικού ορίου, να περιέλθουν στην κατοχή των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης και όχι στο κεντρικό κράτος για τη δημιουργία χώρων πρασίνου.
- Δημιουργία ελεύθερων χώρων πρασίνου. Στόχος η αύξηση του πρασίνου ανά κάτοικο κατά 20% μέσα σε μια τετραετία.

- Αστική ανανέωση με αφαίρεση των πινακίδων από τις προσόψεις, πράσινες στέγες και ενεργειακή λειτουργία των κτηρίων σε ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα.
- «Πρασίνισμα» των σχολικών κτηρίων
- Μεικτές χρήσεις γης στις πόλεις
- Βιώσιμη κινητικότητα. Σχεδιασμός που ενθαρρύνει τη μετακίνηση με φιλικά προς το περιβάλλον μέσα. Λεωφορεία, μετρό, τραμ, ποδήλατο. Και περπάτημα. Η γειτονιά, συνεκτικός ιστός για την πόλη. Με τον τρόπο αυτό θα αντιμετωπιστεί σε ένα βαθμό και η νχορύπανση.
- Σχεδιασμός για την πρόληψη φυσικών καταστροφών ειδικά στην περίπτωση παράκτιων και παραποτάμιων περιοχών
- Ειδικό πρόγραμμα για τον έλεγχο των εκπομπών αερίων ρύπων και των αερίων θερμοκηπίου σε τοπική κλίμακα, με συγκεκριμένους στόχους και διαδικασίες.

Κεφάλαιο 3

Πολιτικές και εργαλεία

Οι πολιτικές και οικονομικά εργαλεία για τη μετάβαση στο πράσινο αναπτυξιακό πρότυπο

Οι προτάσεις μας

Αναδιανομή

Θέλουμε μια ισχυρή, σταθερή και βιώσιμη οικονομία, που προσφέρει ευημερία και ευκαιρίες σε όλους, ενώ τα περιβαλλοντικά και κοινωνικά κόστη επιβαρύνουν αυτούς που τα προκαλούν. Μια οικονομία που δίνει κίνητρα στην αποδοτικότερη χρήση των φυσικών πόρων και επιβάλλει κυρώσεις σε όλους όσοι κάνουν κατάχρησή τους. Θέλουμε να μην πληρώσουν τα χαμηλά εισοδήματα το κόστος της υποβάθμισης του περιβάλλοντος. Σημαντικό μέρος της υπεραξίας στην Ελλάδα έχει βασιστεί στο ότι ποτέ δεν υπολογίσαμε τη ζημιά στο περιβάλλον, ή έστω το κόστος για την αποκατάστασή της, δηλαδή διαχύσαμε (εξωτερικεύσαμε) σημαντικό μέρος του κόστους στο σύνολο της κοινωνίας, ενώ τα κέρδη τα καρπώθηκαν οι λίγοι. Αυτό πρέπει να σταματήσει.

Η περιβαλλοντική διαχείριση δεν είναι κοινωνικά και οικονομικά ουδέτερη. Οι περιβαλλοντικά υποβαθμισμένες περιοχές αποτελούν τους κατ' εξοχήν χώρους όπου ζουν και εργάζονται τα χαμηλότερα εισοδηματικά στρώματα, ενώ αντίθετα το υψηλό βιοτικό επίπεδο έχει συνδεθεί με μεγαλύτερη κατανάλωση φυσικών πόρων, την αλόγιστη χρήση τους και ως εκ τούτου την αυξημένη περιβαλλοντική επιβάρυνση. Όμως το περιβάλλον είναι ένα κοινόκτητο αγαθό στο οποίο όλοι έχουν ίσα δικαιώματα και ίδιες υποχρεώσεις. Χωρίς τις απαραίτητες ρυθμιστικές παρεμβάσεις η υποβάθμιση του περιβάλλοντος είναι ανεξέλεγκτη, οι ιδιώτες δεν έχουν κίνητρα ώστε να λάβουν υπόψη τους τα κόστη που δημιουργούν στο περιβάλλον με τις καταναλωτικές, αλλά κυρίως με τις παραγωγικές τους δραστηριότητες. Για τους λόγους αυτούς, οι αγορές αποτυγχάνουν, με καθαρά οικονομικούς όρους, να διαχειριστούν το περιβάλλον προς το κοινό όφελος. Επομένως, απαιτείται άμεση κρατική παρέμβαση στις αγορές έτσι ώστε να ενσωματωθούν οι περιβαλλοντικές ζημιές στα συνολικά κόστη παραγωγής των αγαθών και υπηρεσιών που τις δημιουργούν. Επίσης, η περιβαλλοντική διαχείριση συνδέεται άμεσα με πολιτικές αναδιανομής, καθώς το δικαίωμα για καθαρό περιβάλλον είναι αναφαίρετο ανεξάρτητα από την οικονομική ευρωστία του καθενός.

Θέλουμε, η τιμή της ενέργειας να αντανακλά το πραγματικό κόστος – όχι μόνο την εξόρυξη, την παραγωγή και τη διακίνηση, αλλά και την επίπτωση της παραγωγής ενέργειας στο περιβάλλον, την υγεία, καθώς και τη γεωπολιτική παράμετρο. Η τιμή της ενέργειας, βασισμένη στην ενσωμάτωση όλων των παραγόντων κόστους, θα δώσει κίνητρα για την πιο ορθολογική κατανάλωση της ενέργειας και ως εκ τούτου θα μειώσει την περιβαλλοντική επιβάρυνση. Παράλληλα όμως, θα δημιουργήσει και τα απαραίτητα οικονομικά κίνητρα για την προώθηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, την ανάπτυξη καινοτομιών και εφαρμογή νέων τεχνολογιών στην παραγωγή ενέργειας από συμβατικά καύσιμα, καθώς επίσης και στον τομέα εξοικονόμησης της ενέργειας. Όλες αυτές οι δράσεις θα συντελέσουν στη δημιουργία θέσεων εργασίας.

Η πραγματική τιμολόγηση της ενέργειας δεν πρέπει να περιορίσει το δικαίωμα πρόσβασης σε ενεργειακά αγαθά για τις ασθενέστερες τάξεις, αντίθετα μια τέτοια πιθανότητα πρέπει να καλυφθεί από την κοινωνική πολιτική του κράτους μέσω του προϋπολογισμού.

Μια από τις πλέον αποσιωπημένες εξελίξεις των τελευταίων ετών είναι η αύξηση του αριθμού των ενεργειακά φτωχών Ελλήνων. Ως ενεργειακά φτωχός ορίζεται αυτός που δαπανά πάνω από 10% του εισοδήματός του για ενέργεια –ηλεκτρισμό – θέρμανση - κλιματισμό. Ως ενεργειακά πολύ φτωχός ορίζεται αυτός που δαπανά πάνω από το 20% του εισοδήματός του για δαπάνες ενέργειας. Θα καθοριστούν οι προτεραιότητες όσον αφορά την καταπολέμηση της ενεργειακής φτώχειας σε ευπαθείς κοινωνικές ομάδες («ευάλωτοι ενεργειακοί πελάτες»): ηλικιωμένοι, ανάπηροι, μακροχρόνια άρρωστοι, χαμηλού εισοδήματος οικογένειες.

Οι δράσεις περιβαλλοντικής προστασίας και οι πόροι που τις υποστηρίζουν θα πρέπει να κατευθύνονται σε ιεραρχημένους στόχους και περιοχές, οι οποίες αντιμετωπίζουν το μεγαλύτερο πρόβλημα περιβαλλοντικής και κοινωνικής υποβάθμισης. Από την περιβαλλοντική πολιτική πρέπει να ωφελείται το σύνολο της κοινωνίας, αλλά πριν και πάνω από όλα τα χαμηλότερα εισοδηματικά στρώματα που δεν έχουν τη δυνατότητα να «αγοράσουν» υψηλής ποιότητας περιβάλλον.

Τέλος, θα πρέπει να δημιουργηθεί ένας αναδιανεμητικός μηχανισμός που θα εγγυάται την πρόσβαση σε υψηλής περιβαλλοντικής ποιότητας προϊόντα και ενέργεια, σε όσους αδυνατούν για αντικειμενικούς λόγους, να την εξασφαλίσουν.

Περιβαλλοντικές πολιτικές

Προτεραιότητα – στόχος

Η εγγενής αποτυχία των αγορών στην αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών προβλημάτων προβάλλει την απαίτηση παρέμβασης του κράτους. Επιδίωξη της παρέμβασης είναι μια κοινωνία όπου η φύση και τα αποθέματά της, ως κοινόκτητα αγαθά, θα ανήκουν εξ ίσου σε όλους, η διαχείρισή τους θα γίνεται επ' ωφελεία των πολλών και όχι μόνο των οικονομικά ισχυρών, και το κέρδος δε θα συνοδεύ-

εται από την καταστροφή του περιβάλλοντος και τη μείωση της ευημερίας των πολλών. Η αποτελεσματικότητα των παρεμβάσεων εξαρτάται κυρίως από την επιλογή των πολιτικών και από την πληροφορία που έχει το κράτος. Για την ενδυνάμωση και των δύο αυτών συνισταμένων θέτουμε τους παρακάτω δύο στόχους:

- **Πρώτος στόχος:** οι πράσινοι λογαριασμοί, δηλαδή η αποτύπωση του φυσικού μας πλούτου στο σύνολό του ανά κατηγορία και γεωγραφική περιοχή. Οι σχετικοί δείκτες που θα δημιουργηθούν θα συμπληρώσουν τους παραδοσιακούς οικονομικούς δείκτες μέτρησης της ευημερίας της χώρας και της διαχρονικής της μεταβολής.
- **Δεύτερος στόχος:** το «πρασίνισμα» του φορολογικού συστήματος, με τρόπο ώστε να δημιουργεί οικονομικά κίνητρα τόσο στους παραγωγούς, όσο και στους καταναλωτές για φιλοπεριβαλλοντικές επιλογές.

Καταγραφή και Αποτίμηση του Περιβαλλοντικού Κεφαλαίου

Για να είναι δυνατόν να λαμβάνει η κυβέρνηση αποφάσεις στην κατεύθυνση της πράσινης ανάπτυξης συνυπολογίζοντας τις επιπτώσεις στο φυσικό πλούτο, απαιτείται η αποτίμηση/καταγραφή του φυσικού μας πλούτου. Οι πράσινοι αυτοί λογαριασμοί θα ενταχθούν οργανικά στους Εθνικούς μας Λογαριασμούς μαζί με τα βασικά οικονομικά μεγέθη, όπως το ΑΕΠ, η ανεργία και ο πληθωρισμός. Η καταγραφή του φυσικού μας κεφαλαίου θα κάνει εμφανείς τις μεταβολές του έτσι ώστε:

- Τα αποτελέσματα των φυσικών περιβαλλοντικών καταστροφών, (καταστροφή οικοσυστημάτων, δασικές πυρκαγιές) να σηματοδοτούν μείωση του εθνικού πλούτου και να απαιτούν άμεση διόρθωση.
- Οι επενδύσεις στο φυσικό περιβάλλον, η πρόληψη και η αντιμετώπιση των φυσικών καταστροφών, να αποτελούν επενδύσεις και όχι να χαρακτηρίζονται ως ελλείμματα στον κρατικό προϋπολογισμό.
- Οι ανθρωπογενείς περιβαλλοντικές επεμβάσεις, (καταπατήσεις δασών και αυθαίρετη δόμηση, αστικοποίηση και ανεξέλεγκτη τουριστική ανάπτυξη υπαίθρου, νησιών και παραλιών, εξάντληση υδατικών αποθεμάτων και λοιπών φυσικών και ενεργειακών πόρων), θα καταγράφονται στους Εθνικούς Λογαριασμούς ως ζημιές και όχι ως κέρδη, όπως πολλές φορές γίνεται σήμερα όταν οι καταστροφές αυτές συντηρούν ιδιωτικά οικονομικά συμφέροντα και εξυπηρετούν πολιτικές σκοπιμότητες.

Φορολογική μεταρρύθμιση

- Αναγνωρίζοντας ότι ένα σημαντικό μέρος των περιβαλλοντικών προβλημάτων οφείλεται στην αδυναμία των αγορών να ενσωματώσουν το περιβαλλοντικό κόστος στις τιμές των αγαθών, θα προχωρήσουμε, όπως οι περισσότερο ανεπτυγμένες χώρες ήδη έχουν κάνει, στην αναδιάρθρωση του φορολογικού συστήματος με στόχο την αποτύπωση του πλήρους κόστους στις τιμές όλων των προϊόντων.
- Η ενσωμάτωση του εξωτερικού κόστους στις τιμές αποτελεί την απαραίτητη παρέμβαση του κοινωνικού κράτους για να διορθώσει τις αποτυγχάνουσες

αγορές και να πληροφορήσει τον πολίτη για το πλήρες κόστος των επιλογών του. Ο εξορθολογισμός των οικονομικών μέτρων (φόροι και επιδοτήσεις) θα οδηγήσει στην προώθηση των περιβαλλοντικά ορθών επιλογών από τους καταναλωτές και τις επιχειρήσεις.

- Σε κάποιες περιπτώσεις, η ενσωμάτωση του εξωτερικού κόστους μπορεί να είναι μερική για κοινωνικούς λόγους (όπως για παράδειγμα στη χρήση νερού ή στην τιμολόγηση της ενέργειας). Και στις περιπτώσεις αυτές η αποτίμηση του πλήρους κόστους είναι σημαντική, έτσι ώστε η φορολογική πολιτική να συμπληρώνεται με άλλες περιβαλλοντικές πολιτικές (θέσπιση ορίων, απαίτηση υιοθέτησης συγκεκριμένων τεχνολογιών, πληροφόρηση και σήμανση).
- Στόχος της πράσινης φορολογικής μεταρρύθμισης δεν είναι η αύξηση των εισροών στα ταμεία του κράτους. Δεν έχει ούτε εισπρακτικό, ούτε τιμωρητικό χαρακτήρα. Για το λόγο αυτό και λαμβάνοντας υπόψη τις επιπτώσεις μιας τέτοιας μεταρρύθμισης στις ασθενέστερες ομάδες, σημαντικό μέρος των επιπλέον εσόδων θα χρησιμοποιείται για την ενίσχυσή τους.
- Η πράσινη φορολογική μεταρρύθμιση αφορά στην κατανομή των φορολογικών βαρών, συνυπολογίζοντας το κόστος (επιπτώσεις) κάθε δραστηριότητας (παραγωγικής και καταναλωτικής) στο περιβάλλον. Με τον τρόπο αυτό θα επιβαρύνονται με υψηλότερο φόρο οι περιβαλλοντικά οκληρές δραστηριότητες. Αγαθά και δραστηριότητες που έχουν χαμηλή περιβαλλοντική επιβάρυνση θα φορολογούνται με χαμηλότερο φόρο και άρα θα γίνονται πιο ελκυστικά για τους καταναλωτές.
- Για να επιτευχθεί η ενσωμάτωση του κόστους στις τιμές (με αναδιάρθρωση των φόρων και των επιδοτήσεων) θα πρέπει πρώτα να αποτιμηθεί το εξωτερικό κοινωνικό και περιβαλλοντικό κόστος κάθε δραστηριότητας. Την εκτίμηση του εξωτερικού κόστους θα αναλάβει συγκεκριμένο θεσμικό όργανο, το οποίο και θα εισηγείται προς τις αρμόδιες πολιτικές αρχές. Ο υπολογισμός του συνολικού κόστους, ανεξαρτήτως εάν αυτό ενσωματωθεί στις τιμές, είναι απαραίτητος για τη λήψη ορθών αποφάσεων.
- Η πράσινη φορολογική μεταρρύθμιση δεν αφορά μόνον στην πλευρά των φόρων, αλλά και αυτή των επιδοτήσεων. Θα επανεξετασθούν όλες οι χορηγούμενες επιδοτήσεις, έτσι ώστε σταδιακά να εξαλειφθούν επιδοτήσεις σε αγαθά και δραστηριότητες που έχουν σημαντικό περιβαλλοντικό κόστος.
- Δεδομένου ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει δηλώσει ότι προτίθεται να υποβάλλει άμεσα πρόταση για την εφαρμογή μειωμένων συντελεστών στα προϊόντα και τις υπηρεσίες που είναι φιλικά προς το περιβάλλον και εξοικονομούν ενέργεια, είναι μια ευκαιρία για τη χώρα μας να υποστηρίξει τον στόχο αυτό έτσι ώστε να μας δοθεί η δυνατότητα, σύντομα, να χρησιμοποιήσουμε και τον ΦΠΑ για την πραγματοποίηση των στόχων της πράσινης ανάπτυξης.
- Θα δοθούν φορολογικές ελαφρύνσεις σε εταιρείες για επενδύσεις σε έρευνα για ανάπτυξη ή σε ενσωμάτωση καινοτόμας και αποδοτικής περιβαλλοντικής και ενεργειακής τεχνολογία.
- Θα δοθεί προτεραιότητα στην επιχορήγηση εταιρειών που παράγουν περιβαλλοντική τεχνολογία.
- Για να αποφευχθεί οποιαδήποτε σύγχυση και υπόνοια σχετικά με τη χρήση

των εσόδων της περιβαλλοντικής φορολογικής μεταρρύθμισης, τα έσοδα αυτά θα καταγράφονται εκτός του προϋπολογισμού και θα διατίθενται με πλήρη διαφάνεια για τους σκοπούς που έχουν εξ αρχής ορισθεί και θα καλύπτουν μεταξύ άλλων και

- τις ασφαλιστικές εισφορές των νέων εργαζόμενων, δίνοντάς τους περισσότερες ευκαιρίες στην απασχόληση,
- τις άμεσες ανάγκες με μορφή επιδομάτων (πχ επίδομα θέρμανσης),
- τις ανάγκες για έρευνα και ανάπτυξη,
- τις ανάγκες του «Πράσινου Ταμείου».

Έρευνα και ανάπτυξη

Για να έχουμε μια πράσινη οικονομία και ανάπτυξη απαιτείται και μια μακροχρόνια επένδυση στην ανάπτυξη νέων τεχνολογιών που (α) να περιορίζουν ή και να μηδενίζουν τις επιπτώσεις στο περιβάλλον, (β) να αποκαθιστούν τυχόν ζημιές, (γ) να μειώνουν τη χρήση φυσικών πόρων είτε μέσω εξοικονόμησης είτε μέσω νέων τεχνικών.

Για το σκοπό αυτό, θα πρέπει να αξιοποιηθούν οι όποιες εστίες δημιουργίας καινοτομίας στα ερευνητικά ιδρύματα της χώρας, με έμφαση στις γεωργικές καινοτόμες πρακτικές, στις μεθόδους βελτίωσης της διαχείρισης των δασών των υδατικών πόρων και των αγροτικών περιοχών, στις ΑΠΕ, στη διαχείριση των αποβλήτων, στη μείωση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης, στις τεχνολογίες ενεργειακής αποθήκευσης και «έξυπνων» δικτύων και στις τεχνολογίες μείωσης της ενεργειακής κατανάλωσης. Προς αυτήν την κατεύθυνση θα εξασφαλιστούν κονδύλια 0.5% του ΑΕΠ (από το 2% για την έρευνα συνολικά) κατ' ελάχιστο. Τα αποτελέσματα της επιδοτούμενης έρευνας θα μπορούν να αξιοποιηθούν από εταιρείες με συμμετοχή των ερευνητών.

Επιτακτική ανάγκη και προτεραιότητα είναι η ανάπτυξη καινοτόμων πράσινων προϊόντων από ελληνικές επιχειρήσεις οι οποίες θα ενισχυθούν με νέους επιστήμονες. Οι ασφαλιστικές εισφορές και σημαντικό μέρος της αμοιβής των επιστημόνων αυτών θα καλύπτεται από το κράτος και θα ανέρχεται σε τουλάχιστον 0.2% του ΑΕΠ (από το 2% για την έρευνα συνολικά). Τα αποτελέσματα, μεταξύ των οποίων και η αντιστροφή της ροής νέων Ελλήνων επιστημόνων προς το εξωτερικό, θα είναι πολλαπλασιαστικά για την οικονομία και την απασχόληση.

Πράσινο Ταμείο

Δημιουργία Πράσινου Ταμείου, το οποίο ως στόχο θα έχει τη χρηματοδότηση παρεμβάσεων, δράσεων και εφαρμογών για τη βελτίωση της ποιότητας του περιβάλλοντος, την ανάπτυξη πράσινων τεχνολογιών και προϊόντων, την ενίσχυση της διάχυσης και την προώθηση της εξαγωγής τους. Το Ταμείο αυτό θα χρηματοδοτείται τόσο από τον Ιδιωτικό, όσο και από το Δημόσιο Τομέα. Από το Δημόσιο Τομέα, πόροι του πράσινου ταμείου θα αποτελούν:

- τα έσοδα από τη δημοπράτηση δικαιωμάτων εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου,
- τα περιβαλλοντικά πρόστιμα, ιδιαίτερα όσα προκύπτουν από τους ελέγχους των επιθεωρητών περιβάλλοντος,

- ποσοστό από τα έσοδα του υφιστάμενου φόρου καυσίμων,
- συγκεκριμένοι πόροι από το ΕΤΕΡΠΣ.

Ο Ιδιωτικός Τομέας θα μπορεί να εκφράζει την περιβαλλοντική του ευαισθητοποίηση και με τη συμμετοχή του στη χρηματοδότηση του Ταμείου, μέσω προγραμμάτων εταιρικής κοινωνικής ευθύνης έχοντας ως κίνητρο τις, σύμφωνα με το νόμο, φοροαπαλλαγές.

Οι δαπάνες και τα έσοδα του Πράσινου Ταμείου θα είναι διαφανή και θα χρηματοδοτούν τη λειτουργία και εφαρμογή συγκεκριμένων επιχειρησιακών και πιλοτικών προγραμμάτων. Στο Διοικητικό Συμβούλιο του Ταμείου θα συμμετέχουν, εκτός των άλλων, εκπρόσωποι της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και των περιβαλλοντικών ΜΚΟ.

Διαχειριστικά εργαλεία περιβαλλοντικής πολιτικής

- Ριζική αναθεώρηση του εθνικού χωροταξικού σχεδίου (άκρως ελλίπες σε ό,τι αφορά τις σύγχρονες επιδιώξεις και κατευθυντήριες γραμμές της πράσινης ανάπτυξης).
- Υποχρεωτική κατάρτιση σχεδίων περιβαλλοντικής διαχείρισης για τις δραστηριότητες του συνόλου του ευρύτερου δημόσιου τομέα.
- Αυστηρή εφαρμογή της περιβαλλοντικής νομοθεσίας (διεθνών συμβάσεων, ευρωπαϊκών οδηγιών και κανονισμών, εθνικών νόμων).
- Ισχυρό και αποτελεσματικό σώμα Επιθεωρητών Περιβάλλοντος για την πάταξη του περιβαλλοντικού εγκλήματος.
- Κεντρική υπηρεσία κατεδαφίσεων αυθαιρέτων, η οποία θα συνδράμει τις Περιφέρειες όταν δηλώνουν αδυναμία.
- Επιβολή περιβαλλοντικής και ενεργειακής σήμανσης (eco-labeling) στις ηλεκτρικές συσκευές και σε όλα τα προϊόντα μέχρι το 2015. Τα οικονομικά εργαλεία από μόνα τους δεν αρκούν. Χρειάζονται άλλες πολιτικές συμπληρωματικές για να αντιμετωπιστούν οι αποτυχίες της αγοράς και το έλλειμμα πληροφόρησης.
- Ενίσχυση και στήριξη των διαδικασιών διακρατικής συνεργασίας σε ζητήματα περιβάλλοντος και πράσινης ανάπτυξης, στις αναπτυσσόμενες χώρες.
- Ενίσχυση και διπλωματική στήριξη της ελληνικής επιχειρηματικότητας και τεχνογνωσίας για την υλοποίηση ειδικών προγραμμάτων και έργων για το περιβάλλον και την πράσινη ανάπτυξη στις αναπτυσσόμενες χώρες.

Το ΕΣΠΑ ως βασικό εργαλείο ανάπτυξης

Προτεραιότητα – στόχος

Για τη χρηματοδότηση της πράσινης οικονομίας θα προχωρήσουμε στην αναθεώρηση του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων και του ΕΣΠΑ έτσι ώστε να αφιερωθεί μεγαλύτερο μερίδιο σε πράσινες δράσεις. Το ΕΣΠΑ πρέπει να μετασχηματιστεί σε ατμομηχανή της πράσινης ανάπτυξης και αυτό προϋποθέτει εναρμόνιση όλων των επιχειρησιακών προγραμμάτων του με τις προτεραιότητες και τους στόχους του αναπτυξιακού προτύπου της Πράσινης Ανάπτυξης. Η ανάπτυξη της πράσινης οικονομίας είναι η λύση στο αναπτυξιακό αδιέξοδο της χώρας.

Η κυβέρνηση της ΝΔ σπατάλησε πόρους του Γ' ΚΠΣ σε καθυστερήσεις και αληψίες. Η υλοποίησή του Γ' ΚΠΣ, που ξεκίνησε στα μέσα του 2001, χαρακτηρίζεται από συχνές αναθεωρήσεις και αστοχίες μετά το 2004, οι οποίες οδήγησαν σε ανεπίτρεπτες καθυστερήσεις, στην υπονόμηση της αναπτυξιακής προοπτικής της περιφέρειας και στη σπατάλη πολύτιμων εθνικών και κοινοτικών πόρων.

Το ΕΣΠΑ αποτελεί βασικό αναπτυξιακό εργαλείο για αξιοποίηση των αναπτυξιακών δυνατοτήτων της χώρας συμβάλλοντας παράλληλα και στην ενίσχυση της συνοχής κατά την προγραμματική περίοδο 2007–13. Για την επίτευξη συγκεκριμένων αναπτυξιακών στόχων απαιτείται ένα ευνοϊκό θεσμικό, διαχειριστικό και κανονιστικό περιβάλλον, το οποίο θα θέτει σαφείς κανόνες, θα υποστηρίζει προγράμματα και έργα, δημιουργώντας προστιθέμενη αξία, θα απλουστεύει και θα επιταχύνει τις υφιστάμενες διαδικασίες σε όλα τα επίπεδα προγραμματισμού και διασφάλιση χρηστής διαχείρισης.

Απαιτείται ειδικότερη μέριμνα για τη διαχειριστική επάρκεια των ΟΤΑ, η οποία είναι απαραίτητη για την αποτελεσματική διαχείριση των έργων που τους ανατίθενται. Απαιτείται αναβάθμιση του ανθρώπινου δυναμικού, ανάπτυξη και οργάνωση των λειτουργιών, ολοκλήρωση της εισαγωγής των Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών και βελτίωση της διασύνδεσής τους με το υπόλοιπο σύστημα διοίκησης. Η πιστοποίηση των ΟΤΑ πρέπει να αποτελέσει εφαλτήριο για

την ουσιαστική βελτίωση και αναβάθμισή τους. Το ειδικό Ταμείο Συνοχής μπορεί να προσφέρει σημαντική υποστήριξη σε όσους ΟΤΑ δε διαθέτουν την απαραίτητη υποδομή, ιδίως των νησιώτικων, ορεινών ή υποβαθμισμένων περιοχών. Οι επιλογές της κυβέρνησης οδηγούν σε ασφυκτικό διαχειριστικό έλεγχο του ΕΣΠΑ, σε αποξένωση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και των κοινωνικών εταίρων από τις αναπτυξιακές διαδικασίες και σε ανεπίτρεπτες καθυστερήσεις στην ενεργοποίηση του ΕΣΠΑ.

Η εξειδίκευση των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ χρειάζεται ριζική αναμόρφωση με επαναπροσδιορισμό των προτεραιοτήτων και στόχων με επίκεντρο την πράσινη ανάπτυξη. Ο σχεδιασμός των έργων σε τοπικό επίπεδο θα πρέπει να γίνει με βάση τα Τοπικά Ολοκληρωμένα Προγράμματα, τα οποία θα εξειδικεύουν δράσεις και θα αξιοποιούν αποτελεσματικά τους χρηματοδοτικούς πόρους. Οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, ο αγροτοδιατροφικός τομέας, η διαχείριση των απορριμμάτων και η ανακύκλωση, ο οικολογικός τουρισμός, η πράσινη επιχειρηματικότητα και η πράσινη απασχόληση μπορούν και πρέπει να χρηματοδοτηθούν μέσα από το ΕΣΠΑ, το Γεωργικό Ταμείο και το Ταμείο Αλιείας και να στηριχθούν μέσα από ένα αναμορφωμένο σύστημα αναπτυξιακών κινήτρων και άρσης αντικινήτρων. Αυτό προϋποθέτει την εναρμόνιση των επιχειρησιακών προγραμμάτων του ΕΣΠΑ – τόσο σε τομεακό, όσο και σε περιφερειακό επίπεδο – με τις προτεραιότητες και τους στόχους του νέου αναπτυξιακού προτύπου της Πράσινης Ανάπτυξης, με την παράλληλη ενίσχυση του αναπτυξιακού ρόλου της Περιφέρειας.

Το ΕΣΠΑ θα μπορέσει να αποτελέσει ουσιαστικό εργαλείο για την αξιοποίηση των νέων υποδομών γρήγορης και φτηνής πρόσβασης στην ύπαιθρο. Θα πρέπει να αξιοποιηθεί η δυνατότητα απευθείας πρόσβασης στις αστικές αγορές των παραγωγών, είτε σε ατομικό επίπεδο, είτε συλλογικά πιθανόν με τη διαμόρφωση αγροτο-ενεργειακών-βιομηχανικών-τουριστικών συμπλεγμάτων, που μπορούν να λάβουν τη μορφή των αγροτικών ανωνύμων μετοχικών εταιρειών ευρείας λαϊκής βάσης. Θα πρέπει επιπλέον να αξιοποιηθεί και η δυνατότητα μεταφοράς προς την ύπαιθρο τεχνογνωσίας, αλλά και υπηρεσιών που θα μπορέσουν να βελτιώσουν την ποιότητα ζωής και την ελκυστικότητα παραμονής εκεί νέων επαγγελματιών που θα στελεχώσουν την πράσινη αναπτυξιακή προσπάθεια.

Οι μηχανισμοί εφαρμογής και παρακολούθησης των προγραμμάτων του ΕΣΠΑ θα πρέπει να ανταποκρίνονται στις προτεραιότητες του νέου αναπτυξιακού προτύπου. Θα ενθαρρύνονται κατά προτεραιότητα δραστηριότητες που προωθούν την πράσινη ανάπτυξη.

Αναμόρφωση αναπτυξιακών κινήτρων

Ο Επενδυτικός Νόμος εξακολουθεί να λειτουργεί με προβλήματα τόσο στην έκδοση Υπουργικών Αποφάσεων εφαρμογής, όσο και στις εγκρίσεις επενδυτικών σχεδίων. Η εφαρμογή του οδήγησε στην κατασπατάληση κονδυλίων χωρίς καμιά χωροταξική, γεωγραφική ή τομεακή στόχευση.

Η επενδυτική πολιτική δε θα περιορισθεί στη διαχείριση της κρίσης του προϋπάρχοντος συστήματος και στην προσπάθεια περιορισμού των ζημιών που θα προκύψουν. Προϋπόθεση για την άσκηση μακροπρόθεσμης επενδυτικής πολιτι-

κής είναι και η αναμόρφωση του Εθνικού Χωροταξικού και των ειδικών χωροταξικών πλαισίων. Με βάση τις κατευθύνσεις, τις ιδιαιτερότητες κάθε περιφέρειας (επίπεδο ανάπτυξης, δημογραφία, ανεργία), αλλά και τα συγκριτικά της πλεονεκτήματά θα προκύψει:

- Η χωροταξική και τομεακή στόχευση των ενισχυόμενων επενδύσεων με σαφείς οριζόντιες επιλογές και κλαδικές προσεγγίσεις ως προς τους τομείς που πρέπει να στηριχθούν.
- Η διαφοροποίηση των παρεχομένων κινήτρων με σαφή αναπτυξιακά κριτήρια λαμβάνοντας υπ' όψη τις καινοτόμες δράσεις, τη διάχυση της τεχνολογίας, τον εξαγωγικό προσανατολισμό επενδύσεων, τη θετική επίδρασή τους στο περιβάλλον, τη συμβολή τους στην περιφέρεια.
- Επανασύνδεση των επιχορηγήσεων με την υποχρέωση του επενδυτή για δημιουργία και διατήρηση θέσεων εργασίας λαμβάνοντας υπόψη το μέγεθος και το είδος της δραστηριότητας.
- Αναμόρφωση του θεσμικού πλαισίου α) για την κάλυψη κενών σε υποστηρικτικούς θεσμούς και την απλούστευση των διαδικασιών β) τη δημιουργία αποτελεσματικότερων μηχανισμών σχετικά με την έγκαιρη αξιολόγηση και έγκριση των επενδυτικών σχεδίων καθώς και τον ουσιαστικό έλεγχο υλοποίησής τους.
- Επανεξέταση του Χάρτη Περιφερειακών Ενισχύσεων λαμβάνοντας υπόψη τη χρηματοπιστωτική κρίση και τις επιπτώσεις της στην ελληνική οικονομία.

Άρση αναπτυξιακών-επενδυτικών αντικινήτρων

Το υφιστάμενο νομοθετικό και κανονιστικό πλαίσιο για την ανάπτυξη επιχειρηματικής δράσης δεν ενισχύει την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων. Η ασυνέχεια και η απουσία συνέπειας στις πολιτικές για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας, έχουν ως αποτέλεσμα πολιτικές και μέτρα να αλληλοαναιρούνται. Η αντιφατική αντιμετώπιση και οι παλινδρομήσεις αποθαρρύνουν τους φορείς που επιθυμούν να επενδύσουν στη χώρα. Η εκτεταμένη γραφειοκρατία αποτελεί τροχοπέδη για την καινοτόμα επιχειρηματικότητα και ενισχύει την παραδοσιακή εσωστρέφεια που στο παρελθόν οδήγησε σε σπατάλη πόρων με επιδοτήσεις τομέων αδύναμων και με περιορισμένες προοπτικές ανάκαμψης. Στόχος μας είναι η άρση των αντικινήτρων αυτών με:

- Τη διαμόρφωση φορολογικού και διοικητικού περιβάλλοντος ευνοϊκού για την προώθηση καινοτόμων επενδύσεων με θετική επίδραση στο περιβάλλον.
- Τη βελτίωση οργανωτικού και διοικητικού πλαισίου για προσέλκυση ξένων επενδύσεων.
- Την αποκατάσταση ισονομίας στην αγορά, όπως οργανωτικά και διοικητικά μέτρα για την πάταξη της διαφθοράς και τη δραστική αντιμετώπιση του οικονομικού εγκλήματος.

Νέα θεσμική οργάνωση και αποκεντρωμένος τρόπος παραγωγής, διαχείρισης, χρήσης και προστασίας των φυσικών πόρων

Οι προτάσεις μας

Προτεραιότητα – στόχος

Καθώς το ελληνικό κράτος δεν έχει δημιουργήσει την απαιτούμενη υποδομή για την αντιμετώπιση των ολοένα εντεινόμενων περιβαλλοντικών προβλημάτων, απαιτούνται άμεσες και ριζικές αλλαγές στο θεσμικό πλαίσιο. Οι βασικοί άξονες των αλλαγών που προτείνουμε είναι: (1) η ενσωμάτωση περιβαλλοντικών κριτηρίων στο στρατηγικό σχεδιασμό και τη λήψη αποφάσεων από όλα τα υπουργεία και φορείς του δημοσίου, (2) η δημιουργία ανεξάρτητου Υπουργείου Περιβάλλοντος, (3) η παροχή επιστημονικής υποστήριξης στο δημόσιο και πληροφορίας προς τους πολίτες, (4) η δημοσιοποίηση όλων των στοιχείων και ενεργειών του δημοσίου και έλεγχος στο κοινοβούλιο, (5) η μεταφορά αρμοδιοτήτων λήψης αποφάσεων σε τοπικό επίπεδο και (6) το «πρασίνισμα» της λειτουργίας του κράτους.

Η παραδοσιακή δομή οργάνωσης του κράτους με τον κατακερματισμό των αρμοδιοτήτων σε κυβερνητικούς τομείς και επιμέρους υπουργεία, δεν μπορεί να απαντήσει στη μεγάλη πρόκληση της βιωσιμότητας: αυτό το έργο απαιτεί το σχεδιασμό και την εφαρμογή μιας ολοκληρωμένης οικονομικής, κοινωνικής και περιβαλλοντικής πολιτικής. Σήμερα, η ενεργειακή πολιτική εξακολουθεί να μην ενσωματώνει τους σχεδιασμούς για την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής, η διαχείριση των υδάτινων πόρων συνεχίζει να είναι αποσπασματική και χωρίς αναπτυξιακή συνιστώσα, ο τουρισμός και η ανάπτυξη της υπαίθρου δε σέβονται την όποια περιβαλλοντική πολιτική και η προστασία των οικοσυστημάτων και των φυσικών πόρων, εξακολουθεί να υλοποιείται εκτός πλαισίου πρόληψης των φυσικών κινδύνων και εκτός συστήματος διαχείρισης των οικολογικών κρίσεων. Οι ανεργάτιστες, ασυντόνιστες και συχνά αλληλοσυγκρουόμενες πολιτικές όχι μόνο δε δίνουν απαντήσεις, αλλά δημιουργούν νέα και εντονότερα προβλήματα με μεγάλο κόστος για το μέλλον.

Ένας από τους τομείς, στους οποίους η αγορά από τη φύση της αποτυγχάνει είναι η διαχείριση των περιβαλλοντικών προβλημάτων. Γι' αυτό, είναι αναγκαία

και επιβεβλημένη μια σύγχρονη και στοχευμένα παρεμβατική και ρυθμιστική περιβαλλοντική πολιτική. Η παρέμβαση μπορεί να γίνει άλλοτε με άμεσες νομοθετικές και κανονιστικές ρυθμίσεις, ή και ειδικά σχέδια διαχείρισης για τις προστατευόμενες και πιο ευάλωτες περιοχές (έτσι ώστε να μην γίνουν βορρά στα ιδιωτικά κερδοσκοπικά συμφέροντα) και άλλοτε με τη χρήση οικονομικών κινήτρων και αντικινήτρων, (όπως για παράδειγμα τα φορολογικά και άλλα οικονομικά εργαλεία). Η έννοια του δημόσιου συμφέροντος διευρύνεται και περιλαμβάνει τα δημόσια αγαθά, την κοινωνική αλληλεγγύη, το περιβάλλον. Η παρέμβαση του κράτους με τον κατάλληλο συνδυασμό άμεσων διοικητικών και θεσμικών ρυθμίσεων, γενικών ή ειδικών διαχειριστικών σχεδίων, οικονομικών εργαλείων, πολιτικών περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης, συμμετοχής και εκπαίδευσης είναι απαραίτητη για να διαμορφωθεί το πλαίσιο για μια βιώσιμη πράσινη ανάπτυξη.

Η διεθνής εμπειρία, ιδιαίτερα η πρόσφατη, δείχνει ότι όλο και περισσότερες αρμοδιότητες, τόσο εκτελεστικές όσο και λήψης αποφάσεων, μεταφέρονται στην Τοπική Αυτοδιοίκηση. Μεγάλος αριθμός των αρμοδιοτήτων αυτών αφορά στο περιβάλλον. Οι τοπικές κοινωνίες έχουν καλύτερη αντίληψη για πολλά από τα προβλήματα χρήσης πόρων και ρύπανσης του περιβάλλοντος, αλλά και συχνά υφίστανται τις συνέπειες της κακής τους διαχείρισης. Στις περιπτώσεις αυτές, θα πρέπει να διασφαλιστεί η προστασία του περιβάλλοντος με αποτελεσματικούς ελεγκτικούς μηχανισμούς.

Χρειάζεται ένα νέο πρότυπο διαχείρισης που θα στηρίζεται στην ορθολογική χρήση των φυσικών πόρων, στην εξοικονόμησή τους και στην ενεργή προστασία του περιβάλλοντος. Στο νέο αυτό μοντέλο διαχείρισης η πλησιέστερη προς τον πολίτη εξουσία, πρέπει να παίξει κυρίαρχο ρόλο. Ο ρόλος της Τοπικής Αυτοδιοίκησης δεν εξαντλείται μόνο σε οδοποιΐα, φωτισμό δρόμων και συλλογή αποβλήτων, αλλά αντίθετα είναι πολυδιάστατος: είναι ρόλος καταναλωτή, εμψυκτική, διαμορφωτή της κοινής γνώμης, προγραμματιστή και υπεύθυνου για την τοπική ανάπτυξη.

Για να μπορέσει η πολιτική και δημόσια διοίκηση να κατευθύνει την ελληνική κοινωνία και οικονομία προς την πράσινη ανάπτυξη απαιτούνται ριζικές αλλαγές σε θεσμικό επίπεδο. Σημαντικότερη όλων αλλαγή αποτελεί η απαίτηση να λαμβάνει το κράτος – σε όλα τα επίπεδα— υπόψη του τις επιπτώσεις των αποφάσεών του στο περιβάλλον και να βασίζεται το στρατηγικό σχεδιασμό των υπηρεσιών του στις αρχές της πράσινης ανάπτυξης (όπως ακριβώς θέλουμε να κάνουν και οι επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά).

Χάραξη και εφαρμογή εθνικής στρατηγικής

- Για την ανάπτυξη της εθνικής στρατηγικής για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και την πράσινη ανάπτυξη, θα δημιουργηθεί δομή στο γραφείο του ΠΘ για το Κλίμα και την Πράσινη Ανάπτυξη με εποπτικό ρόλο και αρμοδιότητα την προώθηση της ενσωμάτωσης της περιβαλλοντικής συνιστώσας, σε όλο το φάσμα της κυβερνητικής πολιτικής και στο συντονισμό των δράσεων αυτών.
- Συγκεκριμένα Υπουργεία και οργανισμοί του δημοσίου θα καταθέτουν στη Βουλή για έγκριση, τη στρατηγική για την πράσινη ανάπτυξη που αφορά τους τομείς των αρμοδιοτήτων τους. Οι στρατηγικές αυτές θα αποτελούν τις εξει-

δικεύσεις της εθνικής στρατηγικής για την πράσινη ανάπτυξη, η οποία αναπτύσσει το ενιαίο πλαίσιο πολιτικής παρέμβασης στους τομείς της οικονομίας, της κοινωνικής και της περιβαλλοντικής πολιτικής.

- Οι στρατηγικές αυτές θα δημοσιοποιούνται μαζί με σχέδιο δράσης τριετούς διάρκειας (μικρότερη της θητείας της Βουλής) και θα αναφέρονται απευθείας στην Ειδική Γραμματεία για το Κλίμα και την Πράσινη Ανάπτυξη, η οποία θα ελέγχει την εξέλιξη της εφαρμογής των στρατηγικών κάθε Υπουργείου – Οργανισμού και θα καταθέτει ετήσια Έκθεση Παρακολούθησης στην Βουλή.
- Πέρα από την ανάγκη στρατηγικού περιβαλλοντικού σχεδιασμού, θα πρέπει κάθε Υπουργείο να καταθέτει στη Βουλή, μαζί με το σχέδιο προϋπολογισμού προς συζήτηση, και τον ετήσιο περιβαλλοντικό προϋπολογισμό και απολογισμό.
- Θα αναβαθμιστεί η Επιτροπή Περιβάλλοντος της Βουλής με αρμοδιότητα την υποχρεωτική γνωμοδότηση για την περιβαλλοντική διάσταση Νομοσχεδίων (όπως συμβαίνει με το Γεν. Λογιστήριο) και δυνατότητα παραγωγής Νομοθετικού Έργου.

Υπουργείο Περιβάλλοντος

- Δημιουργούμε αυτοτελές Υπουργείο Περιβάλλοντος. Το κεντρικό κράτος είναι υπεύθυνο για όλα τα περιβαλλοντικά θέματα. Η δημιουργία ενός ξεχωριστού Υπουργείου σηματοδοτεί την προτεραιότητα των θεμάτων αυτών. Το Υπουργείο Περιβάλλοντος έχει αρμοδιότητες και εξουσίες που αφορούν στη χάραξη πολιτικών, στο διάλογο με ΜΚΟ και άλλους φορείς που δραστηριοποιούνται σε θέματα περιβάλλοντος, στην επίβλεψη και έλεγχο της εφαρμογής των πολιτικών, στη στήριξη, υλική, τεχνική και νομική των αποκεντρωμένων υπηρεσιών, ειδικά των ΟΤΑ, αλλά και στον έλεγχό τους και τέλος, σε συνεργασία με τη δομή που θα δημιουργηθεί στο γραφείο ΠΘ για την Πράσινη Ανάπτυξη στο συντονισμό και ευθυγράμμιση των πολιτικών και δράσεων των άλλων υπουργείων όσον αφορά το περιβάλλον.
- Οι μελέτες περιβαλλοντικών επιπτώσεων θα μπαίνουν υποχρεωτικά στο διαδίκτυο.
- Το Υπουργείο Περιβάλλοντος δεν θα είναι ένα αδύναμο Υπουργείο. Είναι σημαντικό στο κυβερνητικό μας σχήμα να βρεθούν τρόποι να αντιμετωπιστούν από κοινού οι τομείς που συνδέονται μεταξύ τους, όπως κλίμα και ενέργεια, ώστε να εξυπηρετηθούν οι σκοποί της πράσινης ανάπτυξης.

Εθνικό Κέντρο Περιβάλλοντος και Αειφόρου Ανάπτυξης

Το ΕΚΠΑΑ θα μετεξελιχθεί σε έναν ανεξάρτητο Οργανισμό Περιβάλλοντος με τις παρακάτω αρμοδιότητες:

- Να διεξάγει έρευνα για θέματα προτεραιότητας (κλίμα, ενέργεια, νερά), με τη βοήθεια εξωτερικών εμπειρογνομόνων και ενδιαφερόμενων μερών (stakeholders) ανά θέμα. Οι έρευνες αυτές θα αποτελούν τη βάση για το στρατηγικό σχεδιασμό και τη λήψη πολιτικών αποφάσεων.
- Να διενεργεί όλες τις μετρήσεις για αποτύπωση και διαχρονική αλλαγή της ποιότητας του περιβάλλοντος στοχεύοντας στη διασφάλισή της.

- Να δημοσιοποιεί τα αποτελέσματα της έρευνας που διεξάγει, αλλά και γενικότερα της περιβαλλοντικής πληροφορίας. Η δημοσιοποίηση δε σταματά στη δημοσίευση, αλλά προχωρά στον ενεργό διάλογο μέσα από παρουσιάσεις, συνέδρια και ημερίδες συζήτησης σε τοπικό επίπεδο, με στόχο την καλλιέργεια συνεργασιών και την προώθηση της ανάληψης δράσεων.
- Να παρέχει συμβουλές στο Υπουργείο Περιβάλλοντος και μέσω αυτού γενικότερα στην κυβέρνηση, αλλά και σε όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη, σε θέματα περιβάλλοντος, αλλά και σε θέματα εφόσον ζητηθούν γενικότερα πράσινης ανάπτυξης.

Μεταφορά αρμοδιοτήτων σε τοπικό επίπεδο

Η εμπειρία δείχνει ότι υπάρχει μεγαλύτερη διάθεση και δέσμευση να συμμετέχει κανείς σε πράσινες πρωτοβουλίες και δράσεις σε τοπικό επίπεδο παρά σε εθνικό. Οι αρμοδιότητες της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, σε σχέση με το περιβάλλον θα μπορούσαν κωδικοποιημένα να είναι:

- Συμμετοχή στον περιβαλλοντικό προγραμματισμό και σχεδιασμό
- Παραγωγή και παροχή περιβαλλοντικών προϊόντων όπως η ενεργειακή διαχείριση στους ΟΤΑ, η ενεργειακή απόδοση δημοτικών κτιρίων, ο δημοτικός φωτισμός, η διαχείριση των απορριμμάτων, οι τοπικές δημόσιες προμήθειες, τα δημοτικά οχήματα και μέσα μεταφοράς.
- Διαχείριση γης με παρεμβάσεις όπως, η δημιουργία χώρων πρασίνου, πάρκων ή προστατευόμενων περιοχών. Άμεση προτεραιότητα θα δοθεί στην προστασία και διαχείριση των περιοχών NATURA 2000 και RAMSAR.
- Δράσεις ευαισθητοποίησης. Οι δράσεις αυτές θα πρέπει να συνοδεύονται με ουσιαστική ενδυνάμωση του ρόλου του πολίτη για να εμπεδωθεί η κοινή διαχείριση «των κοινών». Η αλλαγή συμπεριφοράς των καταναλωτών είναι ένας από τους κύριους παράγοντες αλλαγών στην παραγωγή και ως εκ τούτου είναι πολύ σημαντική.

«Πρασίνισμα» της λειτουργίας του κράτους

Πέρα από την ενσωμάτωση των αρχών της πράσινης ανάπτυξης στο σχεδιασμό και στη λήψη αποφάσεων του κράτους, οι αρχές αυτές θα πρέπει να ενσωματωθούν και στην καθημερινή λειτουργία του, έτσι ώστε να αποτελέσει το πρότυπο περιβαλλοντικής αριστείας. Για το λόγο αυτό θα πρέπει να θεσμοθετηθούν προτεραιότητες, ευθύνες, στόχοι, χρονοδιαγράμματα και απαιτήσεις αναφορών και ελέγχου από όλους τους φορείς και οργανισμούς του δημοσίου. Το «πρασίνισμα» των κρατικών λειτουργιών συμπεριλαμβάνει μεταξύ άλλων και τις παρακάτω δραστηριότητες:

- Μείωση της κατανάλωσης ενέργειας και εξοικονόμηση
- Μείωση των εκπομπών των αερίων του θερμοκηπίου και άλλων βλαβερών αερίων ρύπων
- Πράσινες προμήθειες
- Διαχείριση απορριμμάτων/αποβλήτων
- Βελτίωση της περιβαλλοντικής απόδοσης του στόλου των κρατικών αυτοκινήτων

Κινητοποίηση του κόσμου. Το κοινωνικό μας κεφάλαιο για να πετύχουμε τη στροφή στο πράσινο αναπτυξιακό πρότυπο Οι προτάσεις μας

Σε αντίθεση με την εικόνα που διαμορφώνεται, εμείς πιστεύουμε ότι η Ελληνίδα και ο Έλληνας είναι περισσότερο ευαισθητοποιημένοι και ανήσυχoi για την κατάσταση του περιβάλλοντος τόσο στην Ελλάδα, όσο και παγκόσμια. Οι σιωπηλοί διαδηλωτές των πυρκαγιών του περσινού καλοκαιριού, η εμπιστοσύνη του κόσμου στις ΜΚΟ, οι τοπικές αντιδράσεις σε πολλά περιβαλλοντικά προβλήματα, όπως η ρύπανση των ποταμιών μας από τα απόβλητα των εργοστασίων, η καθημερινή επιμονή των νοικοκυριών να ανακυκλώνουν ενάντια στις δυσκολίες ενός μη ελκυστικού, μη φιλικού και πολύ χασοτικού συστήματος ανακύκλωσης, αποτελούν κάποιες πρώτες αισιόδοξες ενδείξεις. Αυτό που λείπει στον Έλληνα πολίτη, είναι η ακριβής, συνεχής και αξιόπιστη πληροφόρηση για τις επιπτώσεις της οικονομικής μας ανάπτυξης και τι σημαίνουν αυτές για τη ζωή μας, την υγεία μας, την οικονομία μας, την ασφάλειά μας, το φυσικό μας περιβάλλον. Και αυτό που επίσης λείπει είναι καλά μελετημένες και εφικτές λύσεις, τόσο από τις κυβερνήσεις, όσο και από αυτούς που ηγούνται στον χώρο των επιχειρήσεων. Εμείς, το ΠΑΣΟΚ, δεσμευόμαστε να δουλέψουμε για να δώσουμε τέτοιες λύσεις στους πολίτες και να τους παρέχουμε ακριβή και αξιόπιστη πληροφόρηση.

Η περιβαλλοντική κρίση που αντιμετωπίζουμε σήμερα είναι πολύ μεγάλη για να κρύψουμε τα προβλήματα κάτω από το χαλί. Γι' αυτό οφείλουμε γρήγορα να φύγουμε από το επίπεδο της ενημέρωσης και να οδηγηθούμε στο επίπεδο της δράσης και της συμμετοχής. Γι' αυτό και είμαστε αποφασισμένοι να μην κρύψουμε τα αληθινά προβλήματα, να παρουσιάσουμε τις ευκαιρίες, τις προκλήσεις και τους κινδύνους. Εμείς, το ΠΑΣΟΚ, θα σταθούμε δίπλα στους πολίτες γι' αυτά τα κρίσιμα θέματα. Θα εργαστούμε για τις λύσεις που μαζί θα προτείνουμε γι' αυτά. Κάθε πολίτης μπορεί να γίνει φορέας αλλαγής: αυτό γίνεται ολοένα και μεγαλύτερη συνείδηση σε πολλούς ανθρώπους, ανεξάρτητα από φύλο, θρησκεία, κόμματα, οικονομικό επίπεδο.

Η περιβαλλοντική ενημέρωση, διαβούλευση, εκπαίδευση ως εργαλείο περιβαλλοντικής πολιτικής, εθελοντισμός

Οι περιβαλλοντικές πολιτικές που αναφέρθηκαν παραπάνω προσπαθούν να αντιμετωπίσουν είτε νομοθετικά, είτε με την παροχή οικονομικών κινήτρων τα προβλήματα που δημιουργούμε στο περιβάλλον. Οι πολιτικές αυτές θα πρέπει να συνοδευτούν και από δράσεις περιβαλλοντικής εκπαίδευσης / ενημέρωσης, έτσι ώστε οι πολίτες να ενστερνιστούν πιο φιλοπεριβαλλοντικές συμπεριφορές και να μειώσουν σταδιακά την ανάγκη για επιβολή άλλων πολιτικών, οι οποίες εκτός των άλλων είναι και υψηλού κόστους τις περισσότερες φορές.

Σε σχέση με την πράσινη ανάπτυξη και τη σύνδεσή της με το εκπαιδευτικό σύστημα χρειάζεται ένας διαφορετικός προσανατολισμός του συστήματος όπου η προσέγγιση της πράσινης ανάπτυξης θα είναι οριζόντια και θα διαπνέει όλα τα μαθήματα. Ειδικότερα, η περιβαλλοντική εκπαίδευση θα πρέπει να απευθύνεται σε όλες τις βαθμίδες του εκπαιδευτικού συστήματος με έμφαση στις πολύ μικρές ηλικίες.

- Οι κύριες προτάσεις μας όσον αφορά στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση είναι:
 - Περιβαλλοντική εκπαίδευση στο σχολείο με προγράμματα εξοικονόμησης ενέργειας, μείωσης και ανακύκλωσης απορριμμάτων, μείωσης κατανάλωσης νερού.
 - Ορισμός ενός δασκάλου – καθηγητή ως συντονιστή για πράσινες δραστηριότητες και περιβαλλοντικά προγράμματα στο σχολείο. Τα παιδιά θα πρέπει να κατανοήσουν ότι στην καθημερινή τους ζωή κάνουν επιλογές και ότι οι επιλογές τους έχουν επιπτώσεις στο περιβάλλον. Να συνειδητοποιήσουν επίσης τη λειτουργία και τις επιπτώσεις των παγκόσμιων περιβαλλοντικών προβλημάτων και να εμπεδώσουν πως και τα μικρά βήματα τα οποία μπορούν τα ίδια να κάνουν, συμβάλουν στην επίλυσή τους.
 - Προγράμματα εκπαίδευσης των εκπαιδευτών σε θέματα περιβάλλοντος
 - Όλα τα σχολεία να είναι περιβαλλοντικά και ενεργειακά φιλικά μέχρι το 2020.
- Όσον αφορά την τριτοβάθμια εκπαίδευση, θα ενισχυθεί η έρευνα σε θέματα πράσινης ανάπτυξης όπως αναλύθηκε παραπάνω.
- Η ενημέρωση / πληροφόρηση θα πρέπει να απευθύνεται σε όλους τους πολίτες και να απευθύνεται σε κάθε ομάδα με τρόπο, ώστε να είναι κατανοητά τα προβλήματα και οι προτεινόμενες λύσεις.
- Η κοινωνική συμμετοχή στη λήψη αποφάσεων με περιβαλλοντικό αντίκτυπο είναι σήμερα υποτυπώδης. Απαιτείται η δημιουργία ενός εθνικού φορέα οργανωμένης και διαρκούς περιβαλλοντικής διαβούλευσης με γνωμοδοτικό χαρακτήρα (κατ' εφαρμογή των αρχών της σύμβασης του Άρχου και σύμφωνα με τα πρότυπα κοινωνικής – περιβαλλοντικής διαβούλευσης άλλων Ευρωπαϊκών χωρών).

Κεφάλαιο 4

Η ευθύνη μας

Καλύτερες επιλογές από κράτος, επιχειρήσεις, πολίτες

Στην ανάπτυξη και εφαρμογή της νέας τεχνολογίας, τα συντηρητικά κόμματα ισχυρίζονται ότι οι αγορές από μόνες τους θα βρουν και θα δώσουν λύσεις. Όμως, ακόμη και οι αμερικανικές αυτοκινητοβιομηχανίες πρόσφατα παραδέχτηκαν ότι χωρίς την επιβολή ορίων για τις εκπομπές, από την Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση τη δεκαετία του '80, δεν θα προχωρούσαν από μόνες τους, γιατί δεν είχαν κανένα οικονομικό κίνητρο. Επιπλέον, δήλωσαν ότι τελικά, η αναγκαστική συμμόρφωση απέβη και οικονομικά θετική, ακριβώς επειδή τους οδήγησε στην έρευνα για νέες πιο αποδοτικές τεχνολογίες και λύσεις.

Στο μοντέλο της ισόρροπης ανάπτυξης, οι περιβαλλοντικοί στόχοι δεν πρέπει να επιτυγχάνονται μόνον ως αποτέλεσμα αυστηρών ρυθμιστικών κανόνων, κρατικών παρεμβάσεων και νομικών περιορισμών, που σκοπό έχουν την απαγόρευση ή και την τιμωρία των μη φιλικών προς το περιβάλλον δράσεων. Θα πρέπει να αναζητηθούν εναλλακτικές μέθοδοι, προκειμένου οι οικολογικοί στόχοι να συνδέονται με την οικονομία και να λειτουργούν ως οικονομικά κίνητρα.

Η πράσινη ανάπτυξη και οι πράσινες οικονομικές δραστηριότητες, επειδή ακριβώς ενσωματώνουν τους περιβαλλοντικούς στόχους, λειτουργούν αφ' εαυτών και ως κίνητρα οικολογικής συμπεριφοράς, αποτελώντας έτσι την πεμπτούσια του νέου μοντέλου της ισόρροπης ανάπτυξης. Πολίτες, επιχειρήσεις και κράτος πρέπει να λειτουργήσουν μαζί σε αρμονία. Οι πολίτες θα πρέπει να έχουν την πληροφόρηση και τη γνώση, για το ποια προϊόντα και υπηρεσίες να προτιμήσουν και πώς να αλλάξουν τις συμπεριφορές τους για να έχουν θετική επίπτωση στο περιβάλλον.

Οι επιχειρήσεις πρέπει να παράξουν νέα προϊόντα και υπηρεσίες, με μικρότερη περιβαλλοντική επιβάρυνση, πετυχαίνοντας ταυτόχρονα καλύτερη ποιότητα. Αυτές οι έξυπνες επιχειρήσεις τελικά θα επικρατήσουν και θα είναι οι πιο κερδοφόρες. Εάν αντιμετωπίσουμε τις επιχειρήσεις ως εχθρούς του περιβάλλοντος και τις δέσουμε με μια σκληρή νομοθεσία, τότε θα εξοβελίσουμε την προοπτική της πράσινης οικονομίας. Εάν αντίθετα, κατανοώντας ότι οι επιχειρήσεις κινούνται πρωτίστως από το κέρδος, τιμολογήσουμε σωστά την παραγωγή και χρήση

της ενέργειας και των φυσικών πόρων, θα τις στρέψουμε προς τις καλύτερες και πιο φιλικές προς το περιβάλλον τεχνολογίες. Η τεχνολογία έχει δώσει λύσεις και παλιότερα αλλά και τώρα σε πολλά περιβαλλοντικά προβλήματα.

Η αγορά έχει μια ουσιαστική λειτουργία, αλλά το κράτος καλείται να ρυθμίζει και να εξασφαλίζει σε όλους τα κοινωνικά αγαθά. Εμείς απορρίπτουμε την ασυδοσία της αγοράς, αλλά και το σκληρό, αναποτελεσματικό και συγκεντρωτικό σχεδιασμό της οικονομίας. Η ατομική πρωτοβουλία είναι αναντικατάστατη, αλλά χρειάζεται το κατάλληλο ρυθμιστικό πλαίσιο που θα παρέχει τα απαραίτητα κίνητρα ορθής συμπεριφοράς στις επιχειρήσεις. Εμείς πιστεύουμε ότι χρειάζεται η ενεργή παρουσία του κράτους για τη διαμόρφωση στόχων, κανόνων και κινήτρων, που διασφαλίζουν ένα σταθερό, γνωστό εκ των προτέρων και διαφανές πλαίσιο για τις αναγκαίες ιδιωτικές και δημόσιες επενδύσεις, στην έρευνα και στην παραγωγή. Δημιουργούμε το σωστό μείγμα ισορροπίας μεταξύ αγοράς και ρυθμιστικής κρατικής παρέμβασης, για να εγγυηθούμε τον δυναμισμό της οικονομικής δράσης, την ελευθερία, την κοινωνική δικαιοσύνη και την προστασία των πολιτών και του περιβάλλοντος.

Το κλειδί της επιτυχίας είναι να δημιουργήσουμε στην αγορά τις συνθήκες που θα μας επιτρέψουν να πάμε στην καλύτερη δυνατή τεχνολογία της επόμενης γενιάς. Η εταιρία παροχής ενέργειας του 21ου αιώνα, θα δουλέψει μαζί με τους καταναλωτές για να κάνει τα σπίτια τους ενεργειακά αποδοτικότερα. Τα τιμολόγια της ΔΕΗ θα δείχνουν το κόστος των μέτρων εξοικονόμησης ενέργειας, καθώς και το κόστος της κατανάλωσης ενέργειας που θα αρχίσει να μειώνεται. Οι τράπεζες θα προσφέρουν πράσινα δάνεια με χαμηλότερα επιτόκια για αγορά κατοικιών που είναι ενεργειακά αποδοτικές.

Η κυβέρνηση πρέπει να βάλει τους κανόνες του παιχνιδιού με πέντε τρόπους. Πρώτο, να επιβάλει ολοκληρωμένη και σωστή τιμολόγηση της χρήσης των φυσικών πόρων, και ιδιαίτερα της ενέργειας -πράγμα που σημαίνει να δώσει ένα τέλος σε επιδοτήσεις που αλλοιώνουν τη λειτουργία της αγοράς υπέρ τεχνολογιών και πηγών που επιβαρύνουν το περιβάλλον. Δεύτερο, να δώσει τα σωστά σήματα για επενδύσεις και για το πώς θα λειτουργεί ο ανταγωνισμός τις επόμενες δεκαετίες, με υποστήριξη και χρηματοδότηση της έρευνας και ανάπτυξης για καινοτομίες στον τομέα του περιβάλλοντος. Τρίτο, να δώσει βάρος στην περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση και ενημέρωση ως πρώτη προτεραιότητα στα σχολεία. Τέταρτο, να ενισχύσει τους θεσμούς διαφάνειας, πληροφόρησης και κοινωνικής συμμετοχής και πέμπτο, να δώσει το παράδειγμα στο δημόσιο τομέα για αλλαγές που πρέπει να ακολουθήσουν και οι πολίτες.

Χρειάζεται συνεχής διάλογος και άμεση εμπλοκή όλων αυτών που παράγουν γνώση, που εκπαιδεύουν, που επενδύουν, που υλοποιούν, που παράγουν και καταναλώνουν. Χρειάζεται συντονισμός και συνεργασία υπουργείων και υπηρεσιών, αλλά και της τοπικής αυτοδιοίκησης όλων των βαθμίδων.

Το κόστος της μη δράσης

Σύμφωνα με πρόσφατη έρευνα του ΟΟΣΑ, ένα πακέτο μέτρων που αντιμετωπίζει τις πιο σημαντικές περιβαλλοντικές προκλήσεις, θα έχει κόστος τόσο μικρό που ισοδυναμεί σε απώλειες 0,03% της ετήσιας μέσης αύξησης του ΑΕΠ παγκοσμίως μέχρι το 2030. Το κόστος της μη δράσης είναι πολύ μεγάλο, δεκαπλάσιο τουλάχιστον κατά τον Stern και άλλους οικονομολόγους, ενώ έχει αποδειχτεί ότι φιλόδοξες δράσεις για την προστασία του περιβάλλοντος μπορούν να συμβαδίσουν με την οικονομική ανάπτυξη.

Στο κόστος της μη δράσης, πρέπει να συμπεριληφθούν μεταξύ άλλων και οι επιπτώσεις στην ανθρώπινη υγεία (επιβαρύνσεις στο ΕΣΥ και στο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης), οι επιπτώσεις στο φυσικό περιβάλλον που δεν είναι άμεσα ορατές και δεν αποτιμώνται πάντα, το κόστος των επιπτώσεων από τις φυσικές καταστροφές, αλλά και η αλλαγή του κόστους παραγωγής των υποδομών λόγω των κλιματικών αλλαγών, καθώς και το κόστος δράσεων αποκατάστασης του περιβάλλοντος. Είναι καλύτερα να αναλάβουμε το κόστος τώρα για να μην έχουμε μεγαλύτερο κόστος αργότερα

Δικαίωμα σε μια ανθρώπινη κοινωνία
Πανελλήνιο Σοσιαλιστικό Κίνημα

Ιπποκράτους 22, 10679 Αθήνα, Τηλ. 210 3665000, Fax 210 3606958, pasok@pasok.gr, www.pasok.gr

